

ПОЛИТИКИНИ

ЗАБАВАНИК

6. III 1987. • ИЗПАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIX • 150 ДИН • БРОЈ 1836

ПОВРАТАК
ПЕНЗИОНЕРА
БЕТМЕНА

40
60
1947-1987
JAT
1927-1987

ДВЕ ХИЉАДЕ ЖЕНА

СТРАДАЛО ЈЕ У ПОЖАРУ КОЈИ ЈЕ ЗАХВАТИО КАТЕДРАЛУ У САНТЈАГУ (ЧИЛЕ) 8. ДЕЦЕМБРА 1963. ЈЕДНА ВЕРНИЦА ЈЕ СУЊОМ ЗАКАЦИЛА СВЕКУ И ИСТОГ ТРЕНА ПРЕТВОРИЛА СЕ У БУКТИЊУ. ПОЖАР СЕ ШИРИО НЕВЕРОВАТНОМ БРЗИНОМ ЈЕР ЈЕ КАТЕДРАЛА БИЛА ДУПКЕ ПУНА, А СВЕ ЖЕНЕ У ДУГАЧКИМ ШИРОКИМ СУЊАМА.

Лилијан Хелман (1905)

СЕВЕРНОАМЕРИЧКА ДРАМСКА КЊИЖЕВНИЦА, ЧИЈЕ СЕ ДРАМЕ ПРИКАЗУЈУ У ПОЗОРИШТИМА ШИРОМ СВЕТА. ЈЕДНОМ ЈЕ ИЗЈАВИЛА: „УОПШТЕ НЕ ВОЛИМ ПОЗОРИШТЕ! ОНО МЕ УВЕК ОНЕРАСПОЛОЖИ!“

ЧУВЕНА ГЛУМИЦА

МАРЛЕН ДИТРИХ (1904), ИГРАЛА ЈЕ 1941. У ФИЛМУ „РАДНИЦИ“. ИАКО ЈЕ ИМАЛА УЛОГУ ЖЕНЕ СИРОМАШНОГ РАДНИКА, ЗАХТЕВАЛА ЈЕ ДА НОСИ СКУПОЦЕНЕ КАЊИНЕ ЧУВЕНИК КРЕАТОРА.

ДВОБОЈ ПИШТОЉИМА

ИЗМЕЂУ МАТИ СИЛКС И КЕТИ ФАЛТОН ДОГОВОР СЕ 1870. У ДЕНВЕРУ (САД). ДЕВОЈКЕ СУ НА ТАЈ НАЧИН ЖЕЛЕЛЕ ДА ОДЛУЧЕ КОЈОЈ ЋЕ ПРИПАСТИ ЛЕПИ КОЦКАР КОРТ ТОМСОН У КОГА СУ ОБЕ БИЛЕ ЗАЉУБЉЕНЕ. ДЕВОЈКЕ СУ ПРОШЛЕ С ЛАКШИМ РАНАМА, АЛИ ЈЕ ЈЕДАН МЕТАК, ИГРОМ СЛУЧАЈА, УСМРТИО ЛЕПОТАНА.

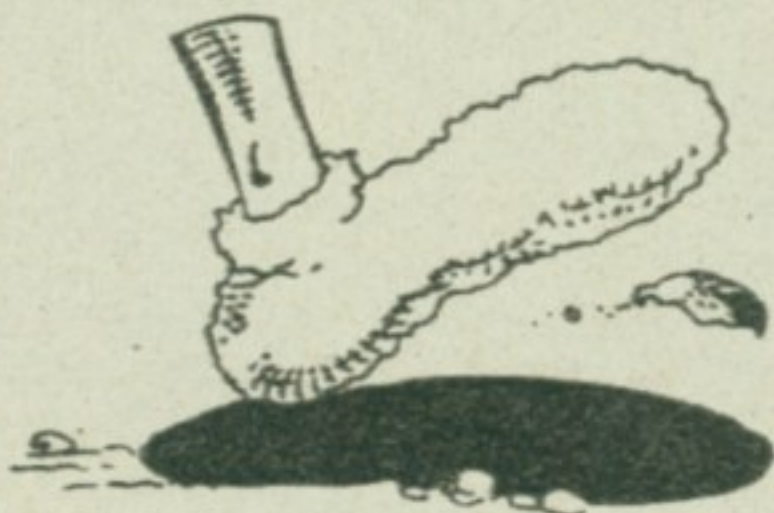
ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

●●● сваке године у француском градићу Аркасон, на обали Бискајског залива, одржава се такмичење у ходању на штулама, а онедавно се одржавају и

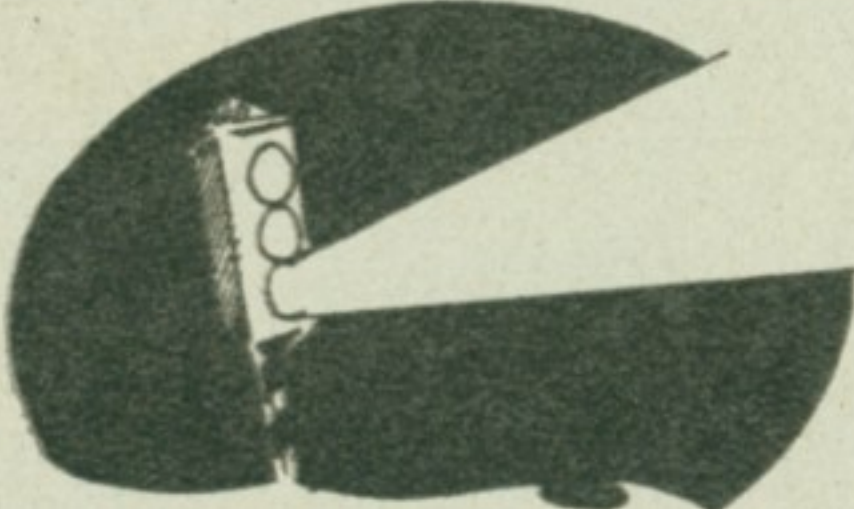
трке. Стаза је дуга 105 километара и подељена је у четири етапе.

●●● девојке из једног перуанског племена носе чарапе направљене од заиста необичног

материјала – оне су „исплетене“ од пачјег перја, веома су топле и, кажу, практично неподриве.

●●● најјачи „семафор“ на свету изграђен је у Енглеској, а улога му је да води бродове у прометним и теже приступачним лукама. Сваки „фар“ у боји има по две халогене лампе јачине 1,5 киловата. Дању се његова

светлост види са раздаљине до 9,2 километара, а ноћу читавих 46,3 километара.

●●● у Јапану се већ више од хиљаду година гаји кратконога декоративна раса кокошака, коју у Евр ли данас имају само ретки љубитељи. Ове су кокошке врло привржене човеку, а кратке ноге им не дозвољавају

да чепркају по земљи тако да их Јапанци често држе у баштама.

●●● по писању листа „Женмин жибао“ данас се у Кини успешно лечи акупунктуром 80 болести, а комбиновано с другим методама – 300.

●●● просечна америчка породица троши месечно на здравље у просеку 107 долара. Међутим, ако је један члан породице ал-

кохолничар, сума се готово удвостручава – до 210 долара (око 10 милиона ст. динара).

●●● највећи национални парк лептирова подигнут је на западној обали полуострва Малака: мрежом је прекривен читав хектар. Овде живи педесет врста лептирова.

●●● при ископавању у провинцији Хуануд (НР Кина) пронађене су кости изумрле ги-

гантске овце која је овде живела пре леденог доба. Ова овца била је велика као – бик.

●●● по подацима Светске организације за исхрану и пољопривреду (ФАО) сваке године у свету се пестицидима отрује 500.000 људи.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

СТРИЦ! БАЈА ЋЕ СЕ СИГУРНО
ОБРАДОВАТИ ОВИМ
ПОНУДАМА!

XIX

ЕВО, ТО ЈЕ ЊЕГОВА
СОБА!

204

ЗДРАВО, СТРИЧЕ! ПАКА-
КО ЈЕ ТВОЈЕ СЛЕПО
ЏРЕВО?

ОДЛИЧНО!
НЕМА ГА
ВИШЕ!

ЕВО, ДОНЕЛИ СМО ТИ
НЕКЕ СИТНИЦЕ!

МАЛО СВЕЖЕГ ВОЌА...

ХАМБУРГЕР!

ГРАНЦЛЕ!

ПИТУ СА
СИРОМ!

ПОХОВАНУ
ПИЛЕТИНУ!

ЈАСТУК
ТОРТУ!

СЛАДО-
ЛЕД!

МДАЦ!

ЖВАК...

ГРИЦ!

МММ...

ПА... ВИДИМО СЕ
СУТРА ОПЕТ!

ХВАЛА НА
УПОЗОРЕЊУ,
СИНКО!

© 1986 The Walt Disney Company
All Rights Reserved

11-9

У свету је овај систем познат као „Ултра“, али људи из Интелигенс сервиса (Британске обавештајне службе) одмала су га звали „Бонифације“ и користили га за дешифровање свих немачких порука током другог светског рата. А можда и касније. Ово касније значи да је „Бонифације“ могао да буде коришћен и у послератним годинама, будући да су Немци тек 1975. године сазнали да је њихов непробојни кодификатор „Енигма“, „Бонифације“ читао као отворену књигу.

То су, заправо, сазнали тек кад је Фред Винтерботам, пензионисани пуковник енглеске војске, о „Ултрасикриту“ први пут проговорио у књизи коју је сам написао.

Истину говорећи, пуковник Винтерботам није припадао Обавештајној служби, али је његов задатак током рата био, једноставно, да руководи службом безбедности која је штитила централу „Ултре“. Ипак, сакупио је довољно материјала да напише књигу не тражећи за то никакву дозволу, будући да се у Енглеској период од тридесет година сматра довољним за чување било какве тајне.

Шта је открила та књига? То да су се током рата Немци служили кодификатором названим „Енигма“ на чију су непробојност били у стању да се зајакну свим што им је свето. Поверење у ту машину било је безгранично па су преко ње слали и најделикатније поруке, не сањајући да су Енглези успели да усаврше електронску машину која може да прочита све оно што „Енигма“ откуцава. Последица свега је – а то и открива Винтерботамова књига – да су све време рата Енглези унапред знали све планове високе немачке команде. Нешто слично партији карата у којој се унапред зна на које ће адуте супарник играти.

Винтерботамова књига имала је, наравно, много одјека, али је изазвала и доста сумње, нарочито међу историчарима који су се забринули да ће, ако је истина оно што је пуковник написао, историја морати поново да се пише од „првог до последњег слова“. Не треба ни говорити да је разоткривање „Ултре“ изазвало разне спекулације по штампи, тако да се узнемирила и сама британска влада. Да би се избегле даље непрецизности у овом погледу, британска влада је обавезала екипу историчара, на челу са професором Ф. Х. Хинслијем, да напише праву историју „Ултре“. То дело, на којем се већ годинама ради, носи наслов „Британска обавештајна служба у другом светском рату“. Кад буде завршено, имаће пет томова. До сада су изашла три.

У очекивању да се тај велики посао заврши и да стручњаци, не само британски, из њега извуку нове податке за писање неке нове историје, Италијани су себи неке делове другог светског рата већ почели да објашњавају у светлу најновијих открића. Та ратничка господа Немци, кажу они, који су увек били пуни презира према својим италијанским савезницима, дозволила су себи да се Енглези изругују с њима од првог до последњег дана рата. И не само то:

Британски оперативни центар у Лондону (1940). Помоћу „Ултре“ Енглези су управљали своје бродове и авионе против непријатеља.

45 ГОДИНА ПОСЛЕ: ОТКРИВА СЕ „СУПЕРТАЈНА“

БОНИФАЦИЈЕ РЕШИМО

**О СИСТЕМУ „УЛТРА“, КОЈИ
СУ БРИТАНЦИ УСАВРШИЛИ
ДА БИ ДЕШИФРОВАЛИ
НЕМАЧКЕ ПОРУКЕ, И ДО
САДА СЕ ПОНЕШТО ЗНАЛО.**

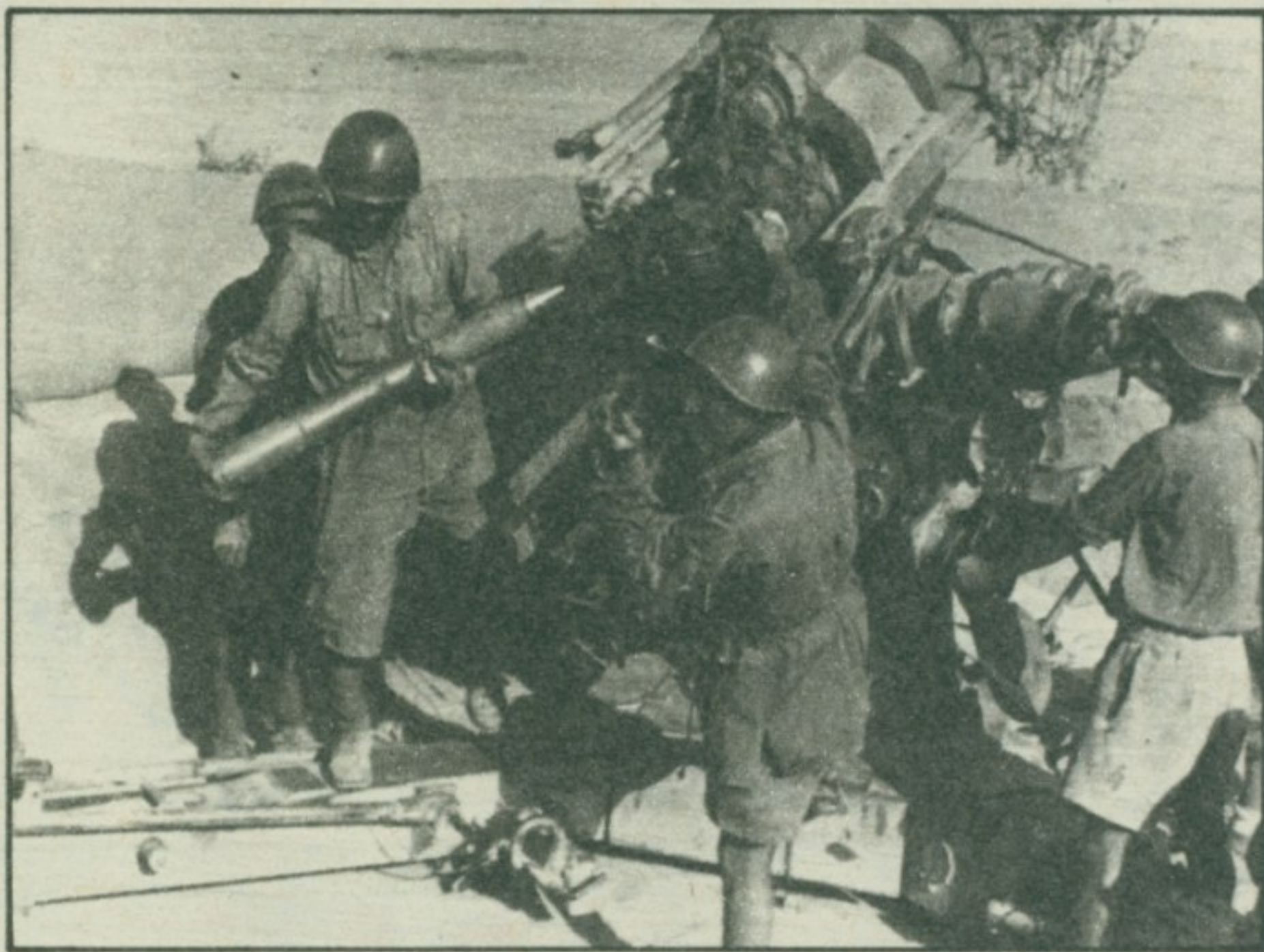
**АЛИ, ОДНЕДАВНО ЈЕ
ПОСТАЛО САСВИМ
ИЗВЕСНО ДА СУ У БОРБЕ
КОД МАТАПАНА И ЕЛ
АЛАМЕЈНА КРЕНУЛИ
РАЧУНАЈУЋИ НА СИГУРНУ
ПОБЕДУ**

Њихова слепа сигурност у непробојност „Енигме“ допринела је да и италијански порази буду још тежи. Довољни су, да би се ова претпоставка потврдила, примери Матапана и Ел Аламејна.

Право у замку

Сви знају шта се догодило у ноћи 28. марта 1941. код рта Матапан, када је италијанска флота доживела тежак пораз под страшном паљбом енглеских оклопњаца. Три крстарице („Ријека“, „Задар“ и „Пула“), и два разарача („Кардучи“ и „Алфиери“) потопљени су, а адмиралска оклопњаца „Виторио Венето“ натерана је у бекство са торпедом забијеним у крму. Погинуло је готово три хиљаде морнара...

У Италији је много година касније спроведено суђење поводом неких писања о овом случају, и на ратну морнарицу бачена је велика љага. Можда и зато што су Енглези – једини који су могли мало боље да расветле ову ситуацију –

Италијански војници на либијском фронту 1942. године.

остали верни својим званичним ставовима.

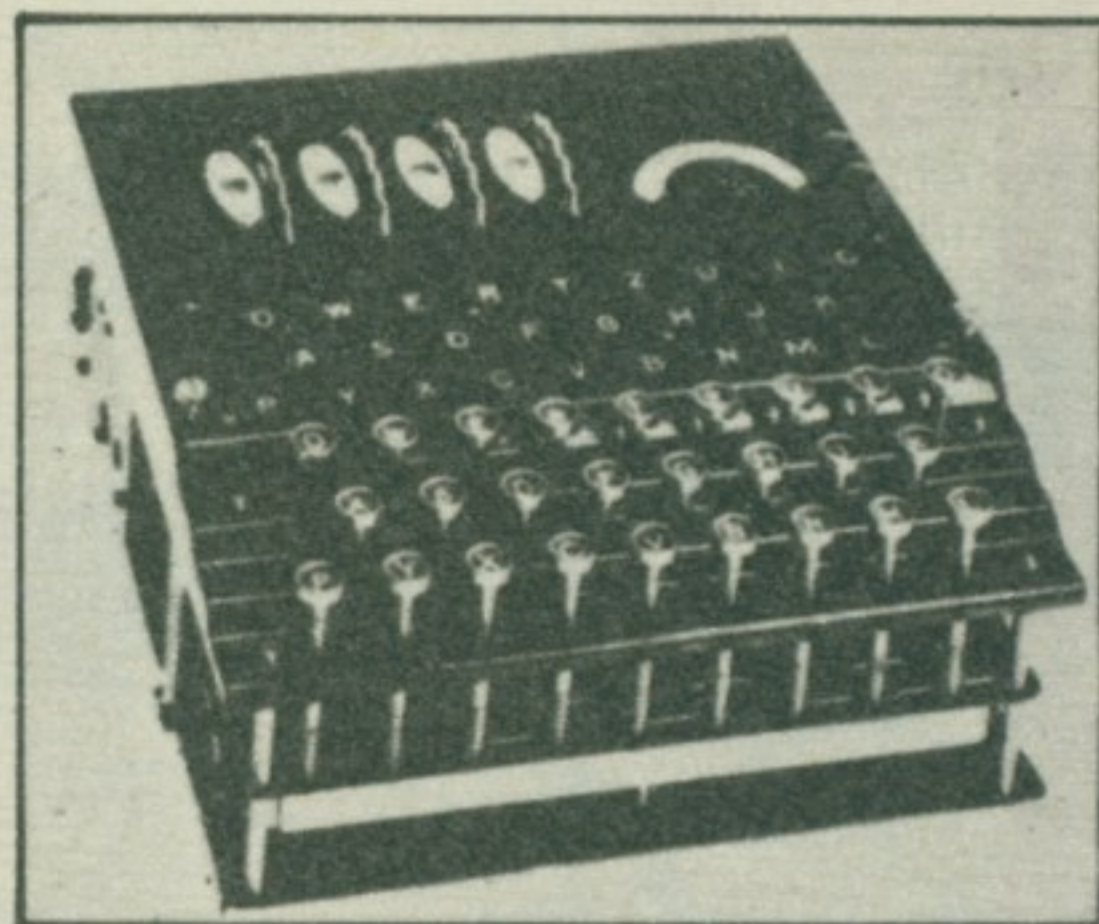
Данас више није тако. Захваљујући разоткривању „Ултре“ коначно је могуће написати праву истину о трагичном сукобу код Матапана. Иако је Интелигенс сервис још од краја 1939. године био у стању да дешифрује све поруке које су Немци слали преко „Енигме“, све до марта 1941. они су „знали мало или нимало о кретању италијанске морнарице“, док је, с друге стране, „Италија била добро информисана о кретањима енглеских бродова на Медитерану“.

На жалост, 26. марта 1941, како иронијом судбине открива професор Хинсли у првом тому свог монументалног дела, Немци су успели да убеди Италијане да на броду „Виторио Венето“ уграде своју фамозну „Енигму“. Овај податак је још непроверен и очекује се да га потврди Одељење за историографију италијанске морнарице. Вероватно је да су Немци, који су insistирали да Италијани исплове, хтели да им направе посебан поклон својим непробојним кодификатором, сматрајући опрему својих савезника сувише застарелом.

Маршал Бернард Монтгомери, командант британских снага у Либији, пије чај са официрима.

Маршал Ервин Ромел био је командант сила осовина на либијском фронту.

Немачка машина за шифровање „Енигме“

здравственом стању. Маршал је тражио да га врате у домовину. За свог заменика предлагао је генерала Гудериана. Ова вест је несумњиво била веома важна. То је значило да је Ромел у кризи и да жели другом да препусти у руке „врућ кромпир“ ратишта у северној Африци.

Али, овог пута ни Енглези нису умели да сачувају тајну: неко је ово испричао у неком од лондонских клубова и вест је стигла и у штампу.

Немачка обавештајна служба грозничаво је тражила ко је британским новинама могао да пренесе ову тајну тако љубоморно чувану.

Зебња је захватила и централу „Ултре“. Прашина се, на њихову срећу, брзо слегла. Сама „Енигма“ их је у то убрзо уверила: један извештај немачке службе у северној Африци јављао је Берлину да је, на жалост, утврђено да је информацију о Ромеловом здрављу пренео неко близак италијанској команди...

Ромел је због овога морао да одложи свој повратак у Немачку. Либију је напустио тек крајем октобра, баш пред битку код Ел Аламејна, препуштајући команду генералу Штуму, који ће умрети од инфаркта током борбе.

У међувремену, маршал Монтгомери се за сукоб спремио с много пажње. Захваљујући подацима које је унапред имао, довео је много јаче снаге од немачко-италијанских. А имао је и ту предност да је о непријатељу знао практично све: и ефикасност и структуру снага, и планове, и намере њихових команданата. Тако бар сада тврде Италијани.

По мишљењу професора Хинслија „Ултра“ је помогла савезницима не само да победе него и да скрате други светски рат за најмање три године. Нема сумње да је захваљујући „Ултри“ добијена битка на Атлантику. Била је корисна и у многим другим биткама, али остаје и чињеница да је било прилика када савезници нису могли да искористе добијене информације зато што нису располагали војним снагама. У Грчкој, на пример: знали су све о намерама Немаца да изврше инвазију и помогну Италијанима који су се нашли у невољи, али у том тренутку нису имали могућности да изведу контрапад... Изгледа да после откривања тајне о „Ултри“, ток целог западног фронта треба поново расветљавати, бар што се стратегије тиче.

М. И. Ш.

ЕНИГМУ

Па ипак, професор Хинсли пише да се Италијани нису често служили „Енигмом“, што је Енглезима отежавало посао. Судбина је хтела, међутим, подвлачи Хинсли, да италијанска морнарица затражи од Немаца заштиту из ваздуха, па је тако преко „Енигме“ издиктирала све неопходне податке за долазак у „Луфтвафе“.

И тако, док су италијански бродови испловљавали под командом адмирала Јакина, обузети једино бригом да их не открију непријатељски извиђачи, Енглези су већ увелико постављали замку. Остало је познато. Треба, можда, још додати да, упркос свему, британска операција не би доживела толики успех да адмирал Јакино није направио још једну грешку. Несвестан близине британских бродова, а већ је био у сигурној зони, он је наредио својим крстарицама да се врате и помогну „Пули“ која је једина била опкољена непријатељским бродовима. Адмиралу Канингему, команданту енглеске флоте, који би се можда задовољио само тим пленом, указала се неочекивана прилика. Наравно, он је није пропустио.

Ромелов „врућ кромпир“

И Ервин Ромел се, као и друге његове колеге, слепо уздао у „Енигму“. Ову машину понео је са собом и јануара 1941. кад се на челу свог Афричког корпуса искрцао у Либији да би притекао у помоћ савезницима Италијанима

који су запали у велике тешкоће. „Пустињска лисица“, како су га звали, редовно је преко „Енигме“ одржавао везе са немачком високом командом. Тако су Енглези, свакодневно, могли да знају маршалове потезе и читају не само његове званичне извештаје Хитлеру, него и личне поруке, јадања и протесте.

А у ствари, све време ратовања по либијским пустињама, „Ултра“ је обавештавала команданта 8. армије маршала Монтгомерија – не само о кретању и ефикасности сила осовине, него и о расположењу војске, надањима и кризама Ромела и његових сарадника. Никад пре тога неки командант није имао на располагању толику силу сигурних обавештења пре одлучујуће битке, као што је имао маршал Монтгомери. Документација коју пружа „Ултра“ садржи и врло занимљиве детаље.

На пример, одмах по доласку у Либију Ромел се хвалио Хитлеру да је замазао очи непријатељу бројем војника и наоружањем тако што им је наредио да тенкови више пута прођу истим путевима. То је стари војнички трик. Енглези су у том тренутку знали не само тачан број његових тенкова, него и то којих су типова били и којом је количином пројектила и бензина сваки од њих располагао. Знали су чак и колико их се покварило пошто им је песак запао у мотор.

У лето 1942. Ромел се спремао за одлучујућу битку. Снабдевање је била главна невоља сила осо-

Енглески историчар Ф. Х. Хинсли

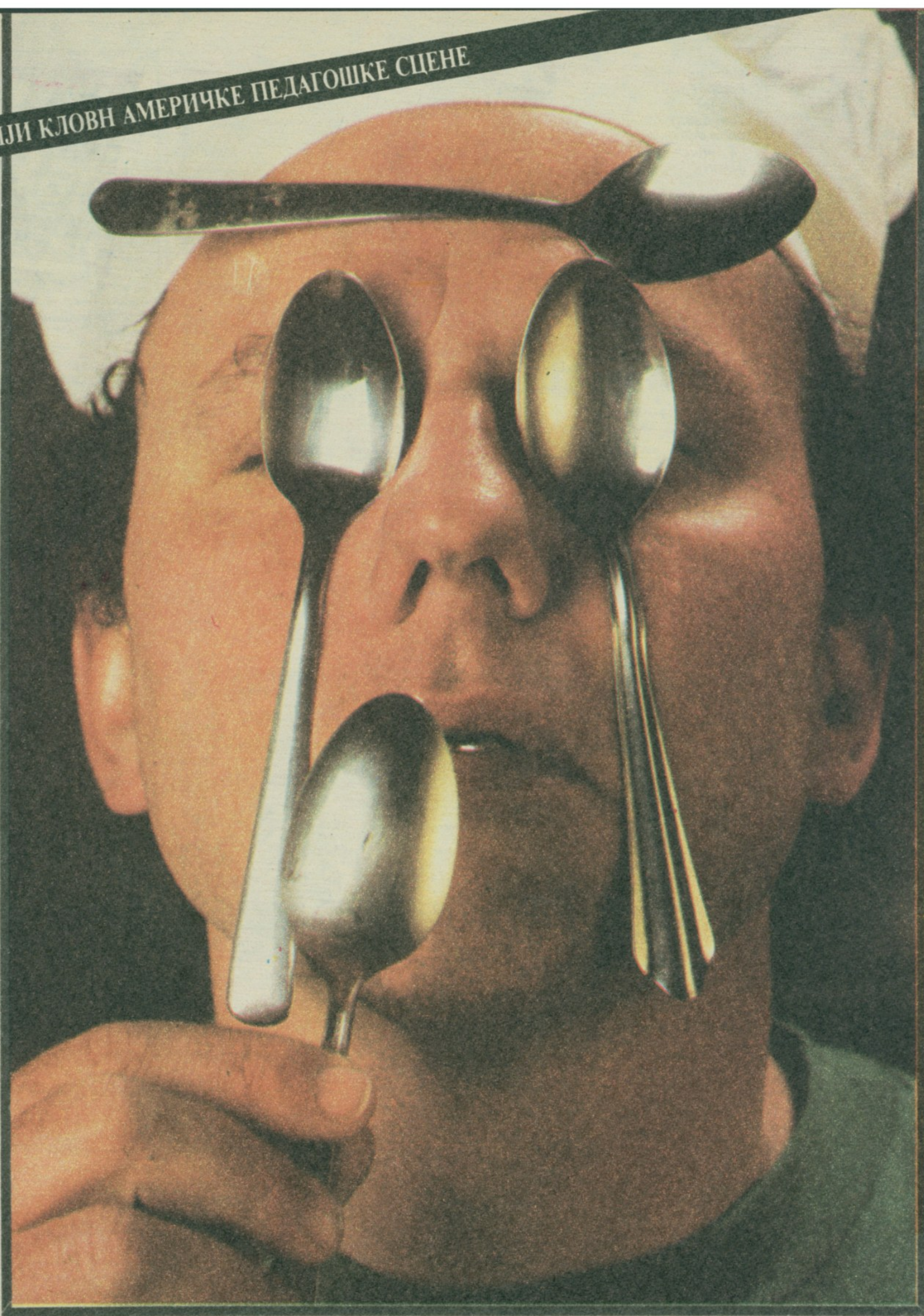
вине. Њихове јединице налазиле су се на стотине километара од база из којих су кренуле. Немачко-италијанским снагама у том тренутку све је недостајало: гориво, тенкови, резервни делови, чак и вода. Ромел преко „Енигме“ бомбардује команду захтевима, а они покушавају да га умире диктирајући му прецизне податке из којих италијанских лука крећу конвоји, шта садрже њихови товари и којим правцима се крећу да избегну непријатељске бродове. Али, конвоји не стижу, или се појављују само понеки. Енглези их уз пут пресрећу.

Пресретање италијанских конвоја, од којих 80 одсто није стигло на циљ, почиње код Немаца да буди сумње. Немци су одмах кривицу свалили на Италијане.

Енглези су ово неповерење Немаца према Италијанима више пута користили да би што боље прикрили постојање „Ултре“. На пример, увече 21. августа 1942. „Ултра“ је „прочитала“ „Енигмин“ извештај о Ромеловом лошем

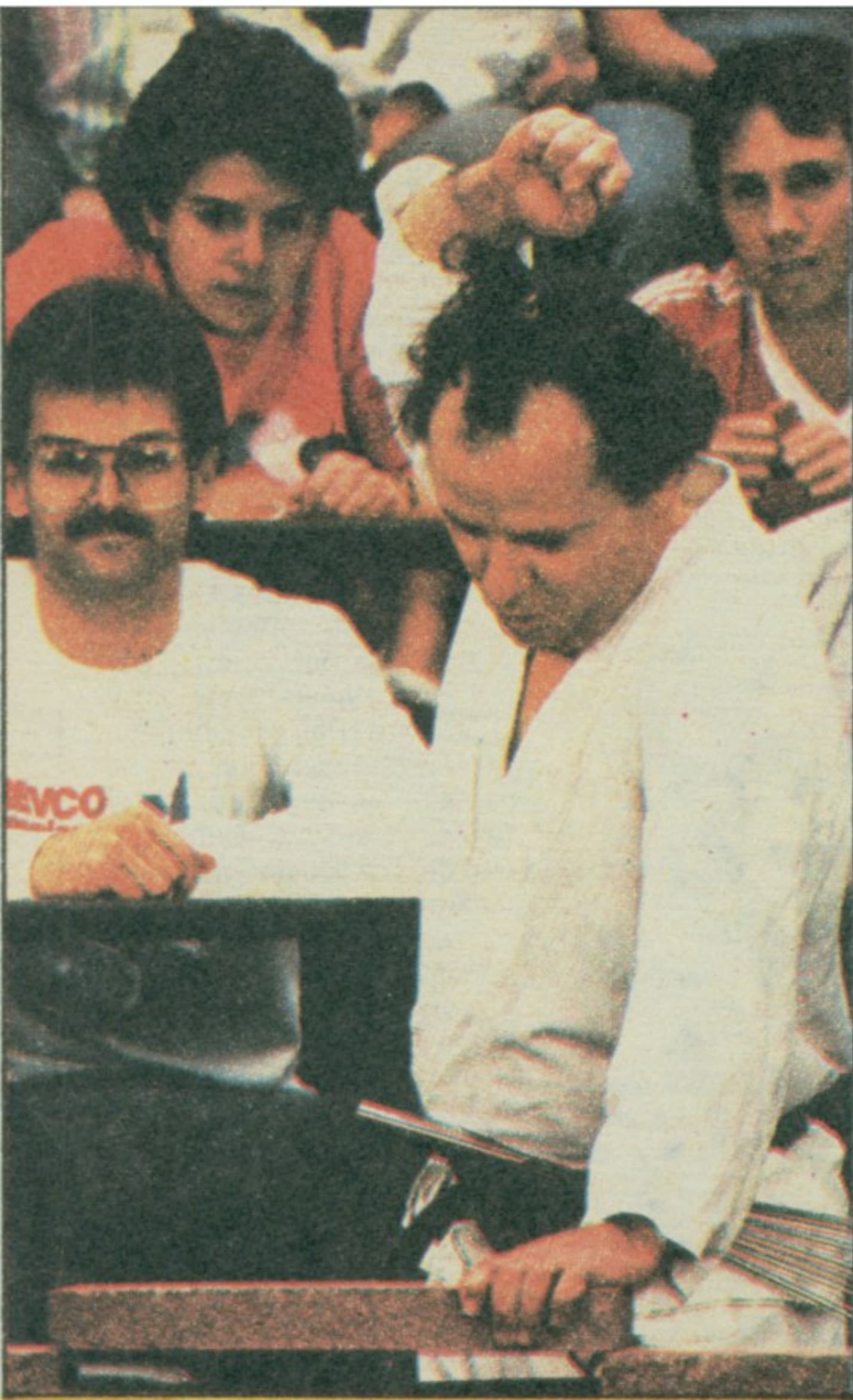
НАЈМУДРИЈИ КЛОВН АМЕРИЧКЕ ПЕДАГОШКЕ СЦЕНЕ

ШАШАВИ ПРОФА ЦЕРЛ

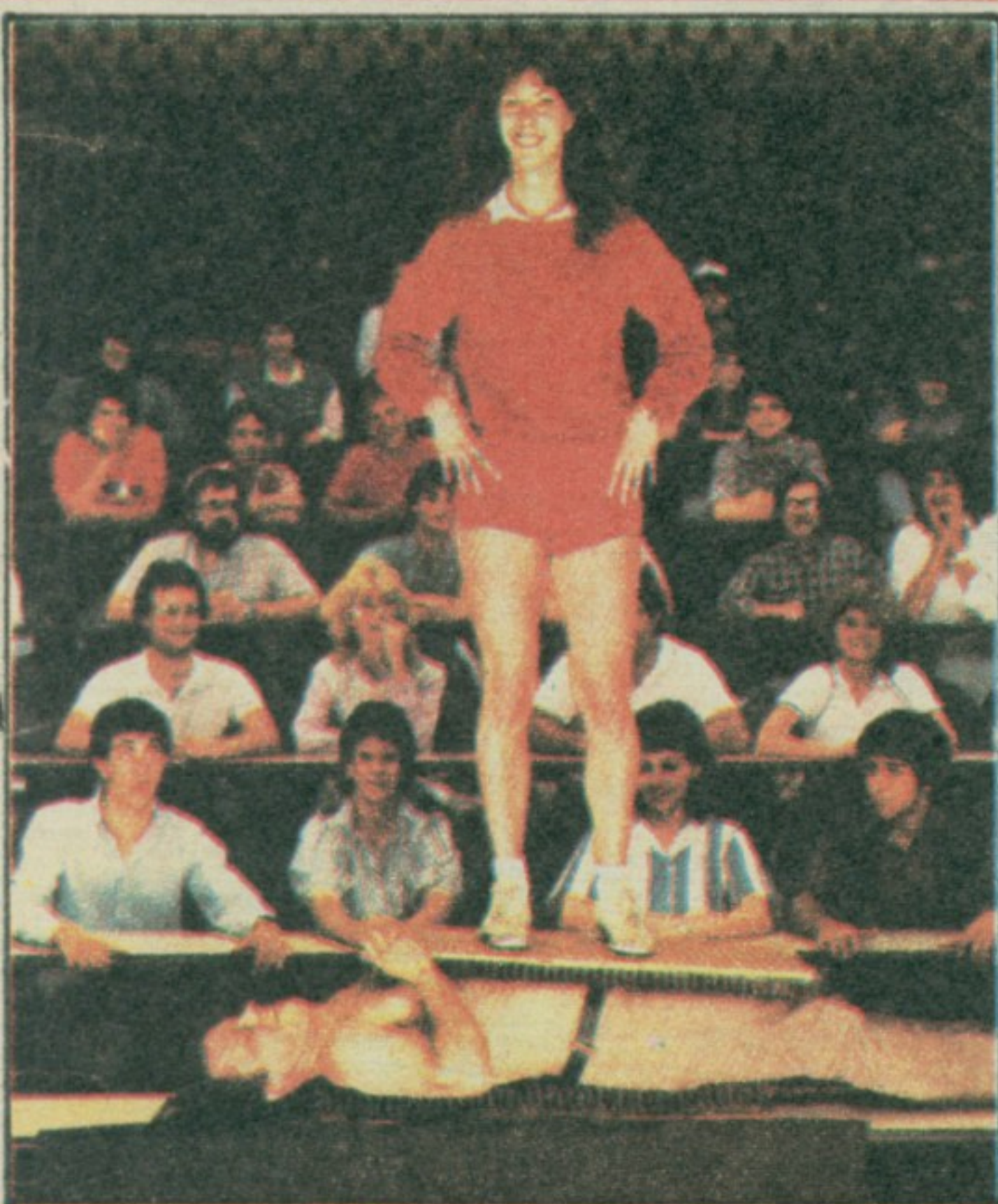

КАКВЕ ВЕЗЕ ИМАЈУ ЛЕЖАЊЕ НА ЕКСЕРИМА, ЛОМЉЕЊЕ ЦИГЛЕ
КАРАТЕ-УДАРЦИМА ИЛИ ХОДАЊЕ ПО УЖАРЕНОМ УГЉУ С
ОЗБИЉНОМ ФАКУЛТЕТСКОМ НАСТАВОМ? НА ТО ПИТАЊЕ НАЈБОЉЕ
МОЖЕ ДА ОДГОВОРИ ЦЕРЛ ВОКЕР

У режији Церла Вокера, представљање о молекуларној атомици може да није тако и опасно.

Прерушен у самураја Вокер објашњава студентима нешто што се у физици зове момент количине кретања, а у обичном животу помаже при ломљењу шигле карате-ударцем.

Неки мисле да лежање на ексерима нема никакве везе с озбиљном наставом. Резултати које Вокерови студенти постижу на испитима говоре супротно.

Публика га обожава. С обзиром на то ко су они и ко је он, нимало необично. Овога пута представа почиње овако:
– Здраво. Сада ћете видети како ћу ову кашику да прилепим за чело.
Церл Вокер приноси кашику устима, дува у њу, театралним покретом је прислања уз чело, спушта

руку. Кашика остаје неком невидљивом силом чиставом дужином хоризонтално приљубљена за кожу.

Зурећи у публику из које допире пригушено кикотање и црекање, Вокер наставља:

– Кашика се залепила зато што се молекули влаге мог даха и молекули коже привлаче.

Затим објашњава како кашика не мења свој положај зато што се торзионе силе које би могле да је покрену налазе у равнотежи.

– Да пређемо на друге делове мог лица? – пита.

Дува, приноси другу кашику очној дупљи, она остаје приљубљена уз њу. Трећу кашику прилепљује на лево око, а затим, у некој врсти великог финала, пажљиво качи кутлачу за супу о врх носа.

Аулом Кливлендског државног универзитета пролама се громогласан аплауз две стотине студената. Кроз двадесет година већина ће се вероватно сећати онога чему их је Церл Вокер управо научио о молекуларној атхеизији.

За велику већину студената физика има отприлике онолико дражи колико и одлазак код зубара. Четрдесетједногодишњи Церл Вокер, професор и шеф катедре за физику Кливлендског универзитета, успео је да своје часове учини не само подношљивим, него неодољиво привлачним.

Да је Вокер првокласан предавач сведочи награда Америчког удружења професора физике коју је добио 1981. године, као и награда за изузетне заслуге његовог сопственог универзитета. Осим што је вероватно најчуднији професор физике у Америци, Церл Вокер је и писац изузетно читане сталне рубрике у угледном часопису „Сајентифик Америкен“, саветник једног научног часописа за децу који издаје продуцент популарне телевизијске серије „Сезам стрит“ и аутор сјајне књиге „Летећи циркус физике с одговорима“ преведеног на десетак светских језика. Церл Вокер је и дипломац прослављеног Масачусетског технолошког института, доктор наука и непоправљиви гутач научних часописа (стално је претплаћен на стотинак, остале граби онако уз пут).

У почетку је предавао онако како су и његови професори предавали њему. Резултат: дешавало му се исто што и њима. Неки су му на часовима спавали, другима су мисли лутале, већину је углавном морила досада. Онда му је једног дана студенткиња по имену Шерон поставила питање: „Како то да физика нема никакве везе с мојим животом?“ Од тог дана предавања Церла Вокера су се заувек променила.

У његовој режији, час физике посвећен гравитацији може и овако да изгледа. Вукући ноге, прилази табли и дрхтавом руком испишује на њој формулу. Окреће се студентима снуженог лица:

– Дугујем вам извињење. Опет сам синоћ превише попио. Имам невоља код куће... У сваком случају, хтео бих да вам покажем неке слајдове. Зато, молим вас, не обраћајте пажњу на моје стање.

Стењући и хукући устрчава уз пролаз између клупа, неспретно гура слајдове у пројектор, а затим се, носећи кутију са преосталим слајдовима, трчећи враћа ка катедри. На трећој степеници од пода се спотиче и пада уз туп ударац док се десетине слајдова звекећући разлећу на све стране. Чак и бруцоши знају да је проф Вокер ћакнут, али да овога пута није мало претерао и стварно се повредио?

Неколико часака лежи непомично, склопљених очију, а онда се чује тихо јечање:

– Вероватно се питате зашто сам пао?

(Из клупа допире бојаљиво кикотање.)

– Пао сам зато што на мене делује гравитација, а при паду сам добио убрзање од 9,8 метара у квадратној секунди.

Још увек у лежећем положају, лагано диже руку и дрхтавим прстом показује на формулу за гравитацију коју је претходно исписао на табли.

Не стропоштава се Церл Вокер на под обавезно, али свака нова група његових студената врло брзо доживи сличан тренутак после кога му се више нико не обраћа са „професоре“. Овог професора сви зову Церл.

Овај професор има и чудан обичај да се на предавањима о теорији релативности појављује са седом периком „ала Ајнштајн“ на глави и одговарајућим четкастим брковима. На предавања о моменту количине кретања обавезно доводи „гостујућег предавача“, самурајског ратника у белом кимону, с репићем наврх главе. Тако прерушен, Вокер објашњава како се производ масе и брзине тела приликом судара претвара у енергију. Доказује то карате-ударцем који ломи шиглу напола.

На предавање из оптике доводи као гошћу и своју жену Мери, само што нико од студената не може да је види. Она је невидљива, каже им поверљиво и додаје:

– Хвала вам што се не смејете зато што се Мери мало разликује од осталих људи – каже мртав озбиљан, а онда почиње да објашњава како провидност какву поседује стакло није исто што и невидљивост зато што стакло прелама светлост и ствара одсјај.

Дешава се да одмах после гостовања невидљиве Мери, на следећем часу, го до појаса, Церл Вокер лежи на плочи са ексерима.

– Питање гласи: колики је притисак који сваки појединачни ексер врши на моје тело? Као што видите, недовољан да ме пробурати. Свега милион њутна по квадратном метру.

Демонстрацију завршава тако што неког студента замоли да му и на груди положи ласку с ексерима и да, затим, стане на њу.

На Церловим часовима, захваљујући оном питању које му је давно поставила студенткиња Шерон, уче се и ствари које нису предвиђене ниједним наставним планом. Овај део својих предавања Церл обично почиње узречицом коју је по сопственом признању позајмио од телевизијског детектива Колмбоа: „Узгред буди речено...“ Следе питања која увек почињу са „Може ли неко од вас да ми каже...“ Студенти који су савладали квантну и остале теорије тада ће се наћи пред загонетком као што су: „Зашто су облаци бели?“, „Како настају колотови дуванског дима?“, „Шта то не дозвољава балончићима сапунице да се одмах распрсну?“ Церл зна одговоре на 619 таквих и сличних питања. Сабрана су у „Летећем циркусу физике“.

У том истом духу, у уверењу да закони физике делују свуда око нас, у обичном и необичном, Церл Вокер је некада често ходао по ужареном угљу. Док би студенти као зачарани зурили у њега очекујући да сваког часа најзад урликне од бола, објашњавао им је како је тајна у нервози. Онај ко се спрема за шетњу по ужареном угљу сигурно је нервозан, а нервозни људи се зноје. У додиру с топлотом зној (течност) претвара се у пару која делује као изолатор. Престао је да изводи овај трик када је престала да га хвата нервоза, а открио је да више није нервозан пошто је прво задобио озбиљне опекотине по табанима.

Има оних који се баве истим послом као и Церл Вокер који не мисли да је то што он ради добро за школство. Резултати које његови студенти постижу на испитима им противрече.

Сам Церл Вокер је, као што би се дало очекивати, изабрао помало ексцентричну потврду сопственог успеха. Не тако давно, један пријатељ показао му је графит на зиду мошког WC-а у једном бару у четврти Кливленда по којој није препоручљиво ноћу шетати сам. Тамо пише: „Где се у дуги завршава црвено, а почиње жуто?“ Неко је испод дописао: „Питај Церла Вокера“.

М. Илић

Историја, учитељица живота, после свега ће пресудити да је Абрахам Линколн био напредан човек. Но, кад је 1860. изабран за председника Сједињених Америчких Држава, а са изборним геслом „слобода за све робове“, јужне државе су устале против њега. Тада је почело оно што смо гледали у стотинама америчких филмова: рат Севера и Југа. И као што се то дешава само у оним најлепшим причама „учитељице“ историје: напредак је победио. Црнци, како је то страшно звучало на Југу, постали су равноправни. Берачи памука, одгајивачи кикирикија, смрдљиви коњушари, понизни кувари, плећате гувернанте, мусави тамнопута дечурлија... Сви они, рекао је председ-

листичка земља, уопште највећа економска сила свих времена. Све узалуд. Линколн је, заслепљен мржњом, убио 15. априла 1865. Јужњак и глумац Џон Вилкинс Бут.

Све је то познато, али занимљиво је нешто чиме се историја углавном није бавила.

Дакле, у то доба, као уосталом и пре и касније, било је људи који су хтели да успоставе везу с другим светом. Неки Рус у Дипеу је 1863. позвао извесног Д. Д. Хомеа с оног света. Кад, у кристалној кугли угледа гомилу око убијеног човека. „То је Линколн“, причао је после тај Рус да му је рекао Д. Д. Хоме узбуђено. „И, знај, то ће се десити најдаље за годину“. Истина, био је то Линколн, али поживео је

Сви су га зачуђено погледали. Уопште, Линколн није изгледао као неко коме снови не дају мира.

А он је мирно гледао у даљину. Одједном поче:

– Пре два дана много сам радио и чим сам увече легао заспао сам. Уснио сам нешто страшно. Чујем многи људи плачу. Све одјекује. Идем низ степенице ка салону Беле Куће. Стра-

Сутрадан је слика из Линколновог сна била стварност: „У соби с прозором који гледа на исток... Много људи. Наричу. Војници држе почасну стражу поред ковчега“.

Бискупов сан

Тако је то било с Линколном. Али сан је и у сарајевском атентату имао

црн. Није било дилеме да је рукопис престолонаследников. Бискуп га је одмах препознао. Па, он је био Фердинандов учитељ.

Отворио је писмо. Горе је била слика. Аутомобил. У њему престолонаследник и Софија. Преко пута два висока официра. На улици велика гужва. Људи с обе стране. А из гомиле излази један човек и пуца у престолонаследнички пар.

Даље је био текст: „Ваша бискупска висости! Драги др Лањи! Обавештавам Вас да сам данас пао као жртва једног политичког атентата. Опраштамо се од Ваше побожне молитве и свете жртве и молимо Вас да нашој сиротој деци пружите љубав и топлину као и досад. Срдачно Вас поздравља Ваш престолонаследник Франц.“

Бискуп је устао. Погледао на сат: 3.30. Позвао је мајку. Записао свој сан, још док је био свеж. Била је присутна и слушкиња.

Тачно дванаест сати касније, у 3.30 по подне, врелог 28. јуна те 1914. аутомобил, у њему престолонаследник и супруга, преко пута два висока официра, на улици велика гужва, људи с обе стране, из гомиле Гаврило Принцип пуца на престолонаследнички пар...

Нешто лепо за крај

Но, да не остане да је сан у историји само најављивао смрт – ево и ове приче.

Наиме, када је 1321. у лепој старости, на крају једног садржајног и људски проживљеног живота, умро велики песник Данте Алгијери приметише сви да у величанственој „Божанственој комедији“ недостаје тридесето певање.

Поче потрага. У Верони и венецији где је дуго живео. Прегледали су заоставштину у Равени. Потрага се наставила и у његовој родној Фиренци. Али, никаквих резултата није било.

А онда – сан. У мају 1321. најмлађег сина Јакопа, који је иначе живео у Равени. Данте је у сну походио. Узео га за руку и повео у собу у којој је у последње време стално спавао и показао му једно место.

Кад се Јакопо пробудио, послушао је сан и отишао у ту собу. А на том месту – рукопис. Тридесето певање!

Хвала сну, шта друго да се каже!

С. Рељић

Илустровао Брана Јовановић

ИСТОЧНИ ПРОЗОР И МОМАК ИЗ ГОМИЛЕ

**КАКО ЈЕ
ПРЕДСЕДНИК
ЛИНКОЛН САМ У СНУ
ВИДЕО СВОЈУ СМРТ,
КАКО ЈЕ УЧИТЕЉ
ПРЕСТОЛОНАСЛЕДНИКА
ФЕРДИНАНДА
УСНИО ПРИНЦИПОВО
ПУЦАЊЕ, И КАКО ЈЕ
ДАНТЕ У СНУ
ПОХОДИО СВОГ СИНА
И РЕКАО МУ ГДЕ ЈЕ
ИЗГУБЉЕНО
ТРИДЕСЕТО ПЕВАЊЕ
БОЖАНСТВЕНЕ
КОМЕДИЈЕ**

ник Линколн, равноправни су с озбиљним господарима, ученим нотарима, суровим надзорницима, с младим госпама намири-саним неким из далеке Европе донесеним течностима... Историја ће после рећи да без тога Америка никад не би постала оно што јесте – најмоћнија капита-

дуже од годину дана. Убиство се десило 15. априла 1865. у Вашингтону.

Сан и јава

Још чуднија, а и много проверљивија, прича кад је у питању убиство Абрахама Линколна била је ова.

Увече 23. марта седео је господин Линколн с неколицином пријатеља у Белој кући. Пијуцкало се и причало о свему. Али председник је био туробно расположен те су разговори текли доста натегнуто. Онда у једном тренутку рече:

– Имао сам тешке снови. Данима немам мира. Стално мислим на то.

вична тишина. Ту не сретох ни једног који нариче. Идем, идем... кроз многе собе пролазим... и на крају ево ме у соби с прозором који гледа на исток. Много људи. Наричу Војници држе почасну стражу поред ковчега. „Ко је убијен у Белој Кући?“, питам. „Председник“, каже један. Онда сам се пробудио.

Сутрадан је већ све било заборављено. Успеси које је Абрахам Линколн доживљавао из дана у дан нису трпели тако слабе сенке.

И дошао је 14. април. Кад су у Фордовом позоришту те вечери погашена светла, одјекнуо је пуцањ...

своју улогу. Истина, не важну.

Аустроугарски престолонаследник Фердинанд и његова супруга Софија били су у Сарајеву.

Стотинама километара далеко у равној Мађарској, у ноћи између 27. и 28. јуна 1914. сном праведника спавао је бискуп Јозеф фон Лањи. Тачно у 3.30 пробудио се! Срце му је јако ударало, а дисање било убрзано. Отворио је очи, оног што је погледом тражио ту није било. Био је то ипак само страхан сан!

Једно велико писмо. Имало је црни обруб. У глављу грб Аустро-Угарске Монархије. Такође

МЕТАК

ЖИВИ, ЖИВИ, ДУХ...

ЗА

ЛЕКЕ ДУКАЋИНИЈА

МЕТАК

Снегови оковали Гусиње. Једино се још не дају оближњи Алипашињи извори. Врела студенца што се ко зна откуд измиголио из утробе Проклетија поселе три жене. Перу веш на камену. Давно прошло време скрајнуто пред праг 21. века. Пртине воде од оближњих кућа.

Село Горње Вусање је, по казивању жена с Алипашињих извора, завејано. Вести сада путују једино довикивањем, и то само кад је нешто јако важно. Прича о крвној завади фамилија Дедушевић и Ахметај не спада у такве, не бар за незнате дошљаке. То је, овде, углавном за домаћу употребу, за вечерња сијела.

У Гусињу безмало свако има своју верзију догађаја. Усмени радио емитује програм нон-стоп. Једни тврде, уз обавезно лупање шаком о сто (у кафани), да је Ахмет Ахметај непокретан, други нуде доказ да су га видели како је ушетао у општински суд у Иванграду. Неколицина њих ће се заклетити (опет у кафани) да Сулејман Дедушевић често долази код сестре у оближње село Мартиновиће, између Гусиња и Плава.

Чланови Мировног вијећа овдашње Мјесне заједнице неколико пута су покушали помирење. Узалуд. Фамилија Ахметај их је саслушала и испратила – без речи. Новинару ће рећи да је ово у овом крају редак случај да помирење није успело. Крвна освета је овде права реткост, кажу чланови Мировног вијећа за новине.

Уз „бесу“ да долепотписани новинар неће открити извор информације, („није згодно, у рођачкој сам вези с једном од фамилија“) човек је пристао да каже како се догађај збио. Још напомена да саговорник – из више разлога – заиста зна право стање ствари. Следећа прича о причи. Из друге руке.

Немој да идеш мојом улицом

Одвајкада су у Горњем Вусању, насељу у том крају најближем албанској граници, куће Дедушевића и Ахметаја (донедавно Ахметовића) живе у слози. Дели их тек њива не дужа од педесетак метара а све по оној народној да је „комшија преч од брата“. Тако све до 16. априла прошле године.

Из оближње шуме браћа Ахметај, Ахмет и Џемаљ, вукли су неке балване. Коње упрегли и правац поред куће Сулејмана Дедушевића. Како су то већ чинили и њихови преци. Ко зна да ли је тог јутра Сулејман био поприлично лоше воље или су Ахметаји заиста уништавали њиву, тек, глава фамилије Дедушевића сачекао их је и упозорио да то више не чине. А ако другачије мисле, нека се код старијих, и мудријих, у селу распитају о праву на пут који, ето, пролази баш поред Сулејмановог прага. Па како они одлуче. Уз пут је следила и примедба да су Ахметаји, досад, туда пролазили само колима а не овако... да балвани праве бразде где им место није.

Све се, тог преподнева, завршило на неколико грких речи. Тешко је утврдити да ли је после тога Сулејман Дедушевић из потребе или каквог ина-та наслањао дрва на пут којим су Ахметаји терали балване. Десио се да су Ахметаји поново наишли око 16 сати, с балванима. Барикада на путу. Реч по реч и комшије и пријатељи су с речи прешли на – дело. Џемаљ је однекуд извукао гумену палицу, Ахмет зграбио секиру.

Браћа су полетела на Сулејмана који се, корак по корак, повлачио према свом прагу. Натраг више није имао куд. Зачас се у његовој руци нашао скривени пиштољ. Кћи Бахрија, 17 пролећа, скочила је на оца, несрећу да спречи. Касно. Запрашало је оружје. Ахмет се, без гласа, срушио. Крв је попрскала и брата му Џемаља.

Да зло не буде веће, дотрчали су мештани. Сулејман се повукао у кућу. На крвавом разбојишту за дах се борио двадесетпетогодишњи Ахмет Ахметај. Хитно су га пребацили у Плав па у Иванград у болницу. Џемаља су одвели кући. Дедушевићи, деветоро њих, унезверени склонили се иза својих зидова. Обичај каже да се у оваквим приликама појављује дух Леке Дукаћинија. Крв за крв, глава за главу.

Зефир и Џавид, ђаци без школе

Исте вечери Сулејман са синовима Зефиром и Џавидом је евакуисан. Уз помоћ родбине запутио се у Бијело Поље, код ближњих. Обичај налаже да се на сигурно склоне мушке главе. У женско се не дира, то је брука за читаво братство. Да се огњиште не угаси, у кући Дедушевића остало је шесторо женске чељади: Сулејманова мајка, жена и четири кћери.

ПУЦЊИ СУ НАРУШИЛИ

ДУГОВЕЧНО

**ПРИЈАТЕЉСТВО. ПАЛА ЈЕ
КРВ ИСПОД ПРОКЛЕТИЈА И
ОБСНАЖИЛА ПРОКЛЕТСТВО
ЈЕДНОГ СУРОВОГ ЗАКОНА.
ДЕДУШЕВИЋИ САДА ДУГУЈУ
КРВ АХМЕТАЈИМА...**

Прича даље тече налик на многе сличне. У овом случају срећа је, бар засад, одиграла прилично важну улогу. Наиме, Ахмет Ахметај се опоравио од тешких рана, погодила су га два метка па су му једно време ноге биле одузете. Повреда великог унут-

рашњег феморалног живца допринела је да се данас креће уз помоћ штака. Лекари верују да постоји нада да, после извесног времена, одбаци дрвена помагала.

Што се, пак тиче наде да Ахметаји и Дедушевићи са својих прагова протерају дух Леке Дукаћинија, ту је, засад, извесна једино неизвесност. Ахметаји ћуте и бол болују. Претње се, такав је обичај, не казују гласно. То се подразумева, све док тзв. оштећена фамилија не да опрост. А таквих гласова из Горње Вусање још нема.

У међувремену је општински суд у Иванграду осудио Сулејмана Дедушевића на две и по године затвора. Прекорачење нужне одбране, образложење пресуде. На одлуку су се жалили и тужилац и оптужени који је, до правоснажности пресуде, на слободи. Оној што прописује држава.

По казивању нашег саговорника, велика невоља притисла је породицу Сулејмана Дедушевића. Имање необрађено, не могу жене саме, а у Бијелом Пољу (адресу је било немогуће сазнати) мушке главе живе од помоћи рођака. Старији син Зефир, 15 година, од оног 16. априла није ни привирио у школу. Наставничко веће у Гусињу признало му је завршен осми разред јер „није одсуствовао својом вољом“. У усмерену није ни полазио. У коју па и да се усмери?! Бијело Поље није решење. Плав, засад, још мање.

Зимска идила

Млађи Сулејманов син Џавид је са шест година пошао у школу. И њему је, као добром ђаку, наставничко веће основне школе у Вусању признало да је завршио I разред. Кад ће и где у II, још се не зна. Без обзира на Закон о основном образовању и васпитању СР Црне Горе, члан 7, који каже да су „сви грађани од седме до петнаесте године обавезни да похађају основну школу“. Овде сада важе неки други закони.

Биће велика мука ако Ахметаји уваже закон Леке Дукаћинија и ипак затраже крв. Прво, што онда то иде у круг и, друго, што имају право (чуј, право?!), само да ране неког од мушке чељади Сулејмана Дедушевића. Рана за рану, па ти сад пуцај да слично раниш. А метак није много пробирљив метал.

Саговорник, за крај, додаје да верује да ће Ахметаји опростити крв. Ране су још свежје а ни утицај околине није занемарљив, посебно оних тврдокорнијих који траже да се традиција не заборавља. Колики су ломови у души Ахмета Ахметаја, студента и главе породице, само се може наслућивати.

Сулејман Дедушевић, додаје наш саговорник, искрено се каје за учињено и упорно понавља: „Нијесам крив што сам се бранио, ал сам крив што тада нијесам паметније поступио...“

У Гусињу идиличан зимски пејзаж. Ни налик котлу, како би с албанског могао да се преведе назив вароши од четири хиљаде душа. Опустили се чак и горштаци с оближњих узвисина те безбрижно вежу коње и краве управо за јединствен саобраћајни знак у нас. Испод округле табле која упозорава на забрану заустављања и паркирања (ваљда аутомобила) исписано: „Забрањено везивање стоке“.

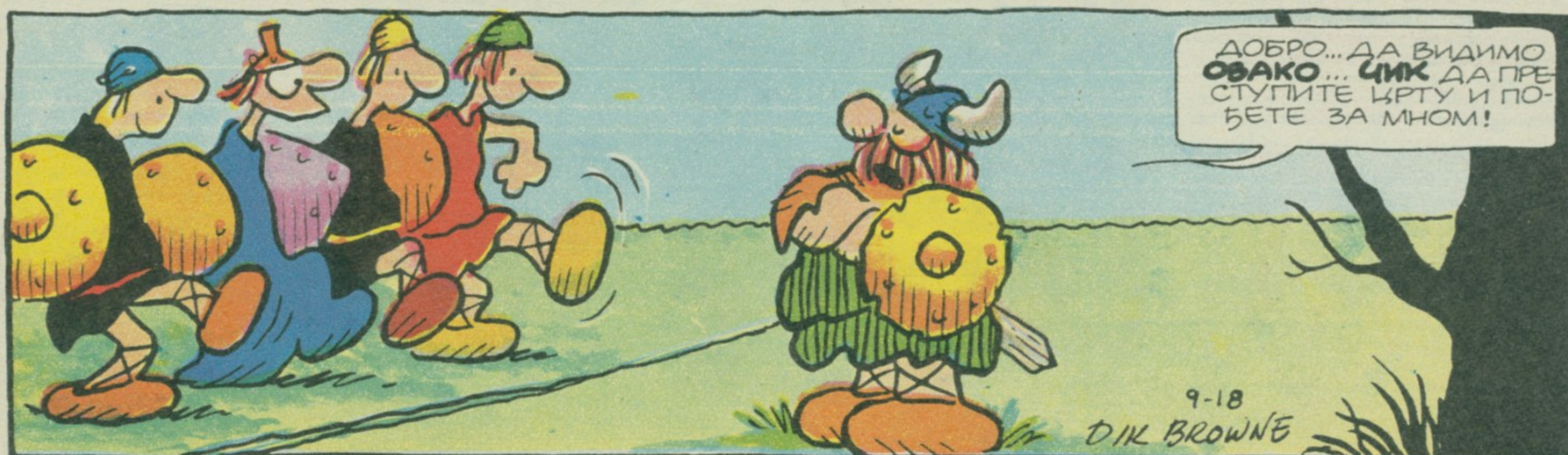
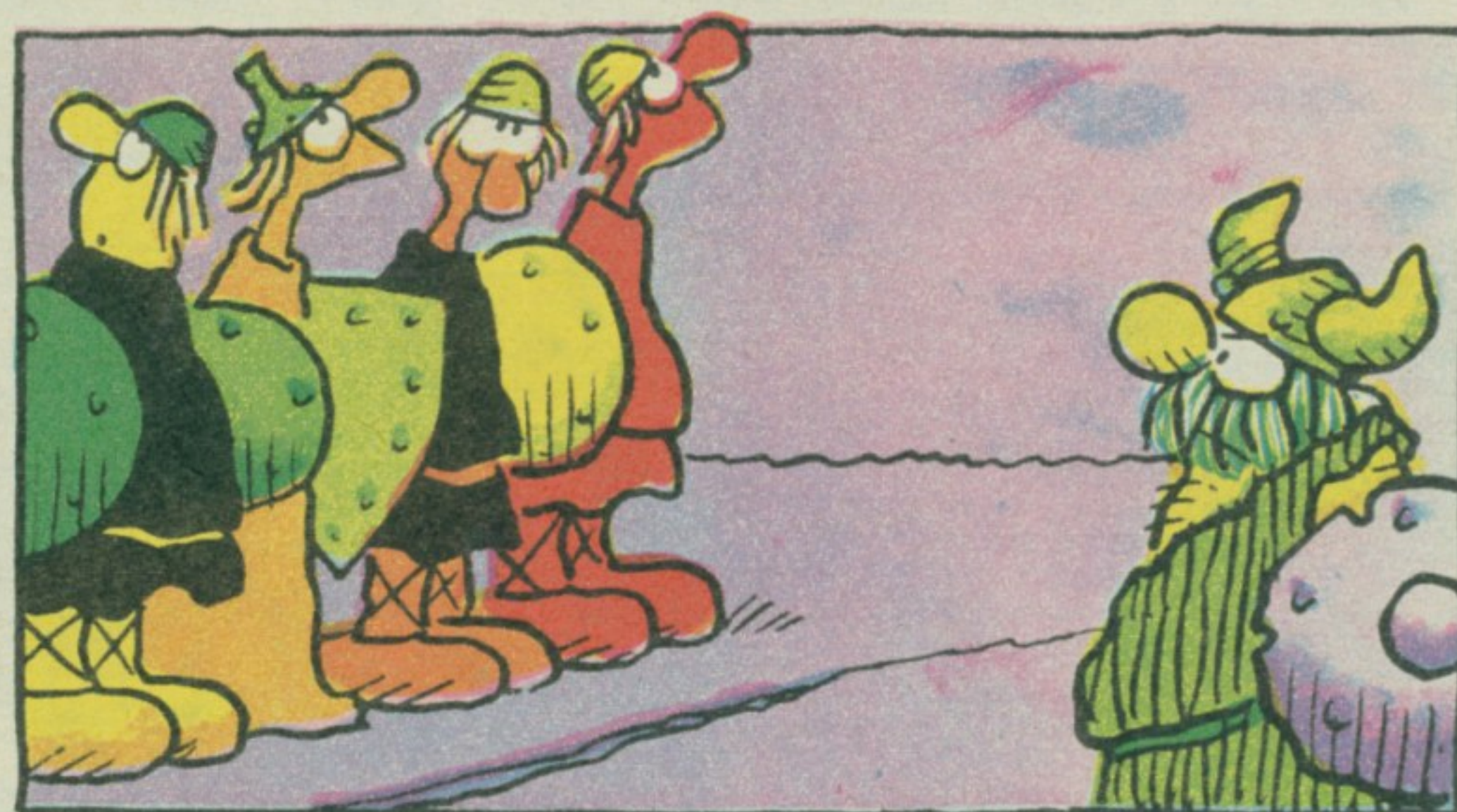
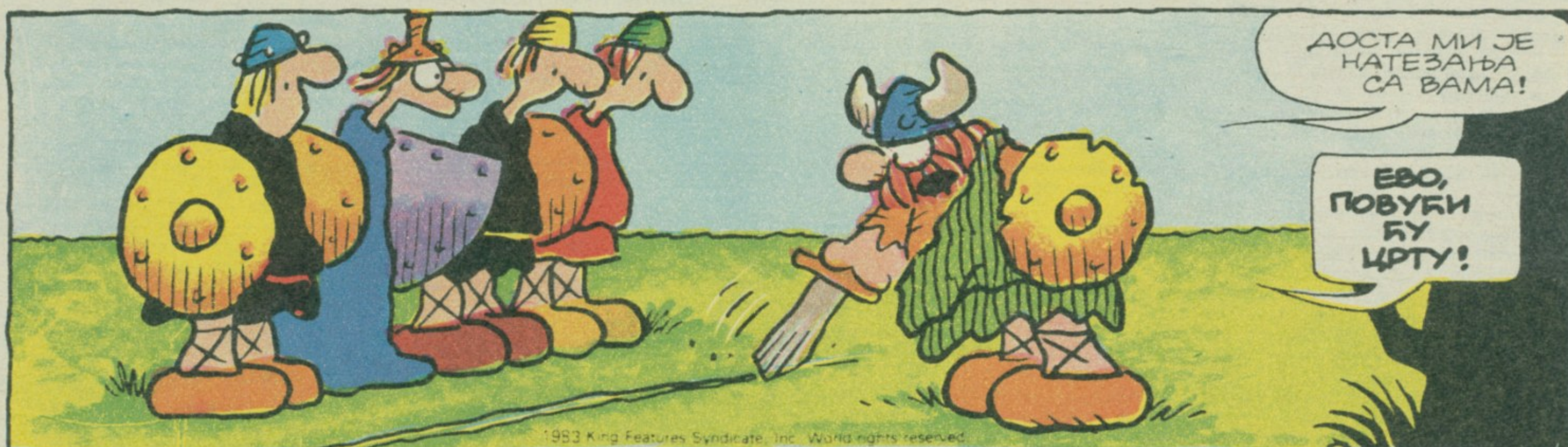
Зимска идила а испод Проклетија.

Петар Милатовић

Илустровао Слободан Стефановић

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

Габријел Гарсија Маркес

ЉУБАВ У ВРЕМЕ КОЛЕРЕ

У сваком случају, доктор Урбино није био срећан то јутро када се вратио кући пре десет сати, избачен из колосека двома посетама због којих не само да је изгубио мису на дан Духова, него су оне претиле да га промене у годинама када је изгледало да је све већ иза њега. Мислио је да се поштено наспава до гала ручка доктора Ласидеса Оливелје, међутим, затекао је унезверену послугу запослену око хватања папагаја који је одлетео на највишу грану манго дрвета чим су га извадили из кавеза да му поткрешу крила. Био је то један сасвим очерупан и махнит папагај, није говорио онда када би то од њега тражили, проговарао би кад би се то најмање очекивало, али тако јасно и разумно као ретко које људско биће. Подучавао га је доктор Урбино главом, чиме је папагај задобио повластице које нико у

породици никад није уживао, чак ни деца кад су била мала. Имали су га већ више од двадесет година, а нико није знао колико је стар. Свако поподне после спавања доктор Урбино би се с њим смеистио на тераси, било је то најсвежије место у кући, и приступао најјачим средствима своје педагошке страсти, све док папагај није научио да говори француски попут неког академика. Касније, из чисте тежње ка савршенству, подучавао га је праћењу мисе на латинском и неким изабраним одломцима из

Јеванђеља по Матеји а покушавао је, додуше безуспешно, да му утви и основне механичке представе о четири рачунске радње. Са једног од својих последњих путовања по Европи донео је први фонограф са трубом, а уз њега и много плоча које су биле у моди или на којима су били снимљени његови омиљени класични композитори. Непрекидно, из дана у дан, током неколико месеци, пуштао је папагају песме Ивет Жилбер и Аристиде Бриана, које су у

када би га чуле да пева на француском. Слава о његовим умећима допирала је тако далеко да су понекад истакнути посетиоци који су стизали из унутрашњости речним бродовима тражили одобрење да га виде, а једном су неки енглески туристи, једни од многих који су у то време путовали бродовима за превоз банана из Њу Орлеанса, хтели да га купе не питајући за цену. Ипак, свој тријумф доживео је оног дана када је председник Републике, дон Марко Фидел Суарес, са

БЕЛЕШКА О ПИСЦУ

ОН НАМ ЈЕ ВРАТИО БАЈКУ

Овај јужноамерички писац је млад за славне људе његове професије (рођен 1928) и врло је лепо сакрио место рођења од својих биографа или је можда хтео тако да каже да је цела Јужна Америка његово родно место и његова домовина.

Он тако уверљиво и дирљиво пише да нико од нас који није завирио у енциклопедије није посумњао да је Макондо место у којем је угледао свет. Знате онај Макондо у којем се из мртвих вратила Велика Мама. У томе се крије и главна драж, и привлачност овог особеног писца. Он успева да нас увери да је све тако како он каже.

И овај је страсти присталица комунистичког покрета који хоће, по сваку цену, да мења свет. И он је држао говоре и агитовао, писао протесте, демонстрирао, излазио на улице с масама, али, највише је учинио за своју ствар својим добрим и бројним књигама. Те књиге су толико занимљиве, животне и стварне, да нам се чини као да се, буквално, из њих изливају сокови воћака које расту у крају из којег је Маркес. Из њих се чује тужни јецај фадова и неми грцај фламенка и капље зној с леђа црних робова на плантажама каучука...

Овај дугогодишњи новинар многих јужноамеричких листова, познатији као извештач с врућих места, који када је у питању Јужна Америка не признаје државне границе, постигао је много за својих непуних шездесет година: да борави у Паризу и учи се књижевном занату, да говори на конгресу КП Кубе, да понесе своје белешке у затвор, јер није пристао да диктатор својом нуларицом подишша његове мисли...

Главна вредност Габријела Маркеса, писца светског формата, јесте у једноставној чињеници да је он одраслом савременом читаоцу вратио бајку. Све што се не може наћи у обичном сивом и једва подношљивом животу, може се наћи у бајкама Маркеса.

Г. Г. Маркес муњевито је постао велико име светске књижевности, добитник Нобелове награде и многих других награда које је тешко овде набројати. Што се нас тиче, највећу награду добио је од читалаца, јер је тренутно најчитанији светски писац.

Оптужују га, између осталог, да је проклети левичар и плаћеник Фидела Кастра. То није тачно. Он јесте плаћеник шпанског језика чијој је слави допринео највише, после Сервантеса.

Забавник има прилику да први на нашем језику штампа причу из нове прозе Г. Г. Маркеса која је већ кренула уобичајеним путем његових књига. Њени тиражи се такође изражавају само бројкама које се пишу с најмање шест нула.

В. Булатовић-Виб

прошлом веку представљале један од француских ужитака, све док их овај није научио напамет. Њене је песме певао женским гласом, а његове тенором и завршавао разуданим кикотом, мајсторским одразом начина на који су се смејале служавке

читавим својим министарским кабинетом дошао да се увери у разлоге толике популарности. Стигли су око три по подне, гушећи се у цилиндрима и штофаним фракковима које нису скидали током три дана званичне посете граду под ужареним августовским небом,

а морали су да оду знатижељни као што су и дошли, јер папагај није хтео да прозбори ни „а“ током два очајничка сата, упркос молбама и претњама и јавној срамоти доктора Урбина који се био заинатио да их позове и поред мудрих упозорења његове жене.

Три сата су безуспешно покушавали да га ухвате. Кућна послуга, уз помоћ служинчади из комшилука, прибегла је свим могућим триковима не би ли га навела да сиђе, али он се укопао у месту и викао, пуцајући од смеха, живела либерална партија, нек живи, мајку му, либерална партија, непромишљени узвик који је неколицину веселих пијанаца коштао живота. Доктор Урбино га је једва разазнавао међу крошњама, покушао је да га убеди на шпанском и француском, чак и на латинском, а папагај је одговарао на истим језицима, са истим жаром и истоветном бојом гласа, али није мрдао са грана. Убеђен да лепим нико неће с њим изаћи на крај, доктор Урбино је наложио да затраже помоћ од ватрогасца...

...Покушавајући да уплаше папагаја ватрогасци су очерупали дрво својим шмрковима, а један лоше усмерен млаз улетео је кроз прозор спаваће собе и направио ненадокнадиву штету на намештају и портретима незнатних предака на зидовима. Суседи су похрлили кад су чули звоно ватрогасних кола мислећи да је пожар, а што није било још горе збрке може се захвалити само томе што је била недеља па су школе биле затворене. Када су схватили да папагаја неће дохватити чак ни са додатним мердевинама, ватрогасци су почели да сасецају гране и само је благовремена појава доктора Урбина спречила да га сасвим оголе. Оставили су поруку да ће се вратити после пет сати у случају да их овласте да скрешу дрво; у пролазу су нанели блато на трем и у салу и поцепали турску простирку коју је Фермина Даса највише волела. А ето, сав тај хаос је био узалудан, јер је папагај изгледа искористио гужву и побегао кроз суседна дворишта...

...Доктор Урбино је полако читао крчећи пут кроз кривине једног оштрог бола у глави, за који је сматрао да потиче од пола чашице брэндија из завршне здравице. Прекидао је читање да попије гутљај лимунaде или би се замајавао хрскајући у устима комадић леда. Имао је на себи чарапе, кошуљу без оковратника и еластичне трегере са зеленим пругама који су му висили око

струка; нервирала га је и сама помисао да треба да се пресвуче за одлазак на сахрану. Убрзо је оставио читање, одложио књигу и почео веома лагано да се љуља у столицу од врбовог прућа, посматрајући нерасположено стабла банана у дворишту, очерупани манго, летеће мраве који се јављају после кише, пролазни сјај још једног поподнева које је заувек одлазило. Већ је заборавио да је некад имао папагаја из Парамариба кога је волео као да је људско биће, кад изненада зачу: „Фини папагајчићи“. Чуо га је веома близу, скоро поред себе, а одмах га и угледа на најнижој грани мангоа.

– Бесрамниче! – узвикну.

Папагај је одговорио идентичним гласом:

– Биће да си већи бесрамник ти, докторе.

Наставио је да разговара с њим не губећи га из вида, док је пажљиво, да га не уплаши, обувао чизме и провлачио руке кроз трегере, па се спустио у још увек блатнаво двориште испитујући тло штапом да се не би спотакао о три степеника терасе. Папагај се није померио. Био је тако ниско да му је пружио штап са сребрном дршком не би ли слетео на њу, као што је имао обичај, али се папагај измакао. Скочио је на суседну грану, нешто вишу, али лакше достижну, јер су на њу биле наслоњене кућне мердевине још пре доласка ватрогасца. Доктор Урбино је одмерио висину и закључио да би га могао дохватити са друге пречке. Загорачио је на прву певушећи саучеснички да би одвратио пажњу заплашене птице која је рецитовала за доктором само речи песме, одмичући се, бочним корацима, низ грану. На другу пречку се попео без тешкоћа, зграбивши мердевине обема рукама, а папагај је почео, не померајући се, да с њим пева. Попео се на трећу, а одмах затим и на четврту пречку, јер је лоше проценио висину гране, па се левом руком ухватио за мердевине а десном покушао да ухвати папагаја. Дигна Пардо, стара служавка која је дошла да га упозори да касни на сахрану, видела је с леђа човека на мердевинама и не би могла да поверује својим очима да је то он, да није било зелених пруга на трегерима.

– Свети Боже! – узвикнула је – Убиће га!

Доктор Урбино је зграбио папагаја за врат уз тријумфални уздах: **ÇA Y EST**. Али одмах га је пустио, јер мердевине исклизнуше испод његових ногу, он остаде на тренутак да лебди у ваздуху и тада схвати да је умро без причешћа, да није имао времена да се због ичега покаје нити да се и са ким поздрави, у четири сата и шест минута у недељно поподне на дан Духова.

СМИЦАЛИЦА САМОУБИСТВА ИЛИ...

ГДЕ ЈЕ ЧАРО

Прошлог септембра двојица младих хакера (знате већ да се ради о компјутерским „залуђеницима“) се дели су, где друго, него пред терминалом рачунара. Радили су на неком проблему већ сатима. У једном тренутку шеснаестогодишњи Том Андерсон је рекао свом другу Билу Ландрету да ће само да скокне до купатила да се истушира. Кад се вратио у собу, Била више није било. Укључен компјутер „гледао“ га је празним очима...

За Ландретов мистериозни нестанак нису заинтересовани само његови родитељи и пријатељи. Тражи га полиција, а и читава америчка нација се пита шта је с њим.

О Билу Ландрету, тада деветнаестогодишњаку, пре три године писале су све новине. Био је оптужен за једну од највећих компјутерских подвала икад направљених. Уз помоћ свог кућног рачунара успео је да се укључи у телефонску мрежу ГТЕ која опслужује, ни мање ни више, него највишу америчку војну институцију Пентагон

и НАСУ, агенцију за космичка истраживања. Кад је Бил открио шифру којом се „продире“ у овај компјутерски регулисан телефонски систем, несебично је тај улазни „код“ поделио

СКРИВ

свим својим познаницима.

Бил Ландрет је оптужен за кривично дело и изведен пред суд. Судија му је нашао олакшавајуће околности: приступ документацији НАСЕ и Пентагона Бил није искористио материјално. Није пао ни у искушење да промени нешто у поверљивим документима. Бил Ландрет је осуђен на три године условне казне што је значило да је једном недељно морао да се јавља локалном шерифу.

Овај компјутерски чаробњак зарадио је новац тек после ове афере. Издао је књигу у којој објашњава невероватне могућ-

ПРОЧИТАЈ
ПРОСКИТАЈ

И
БАХ
ЈЕ

ПРОПЕВАО

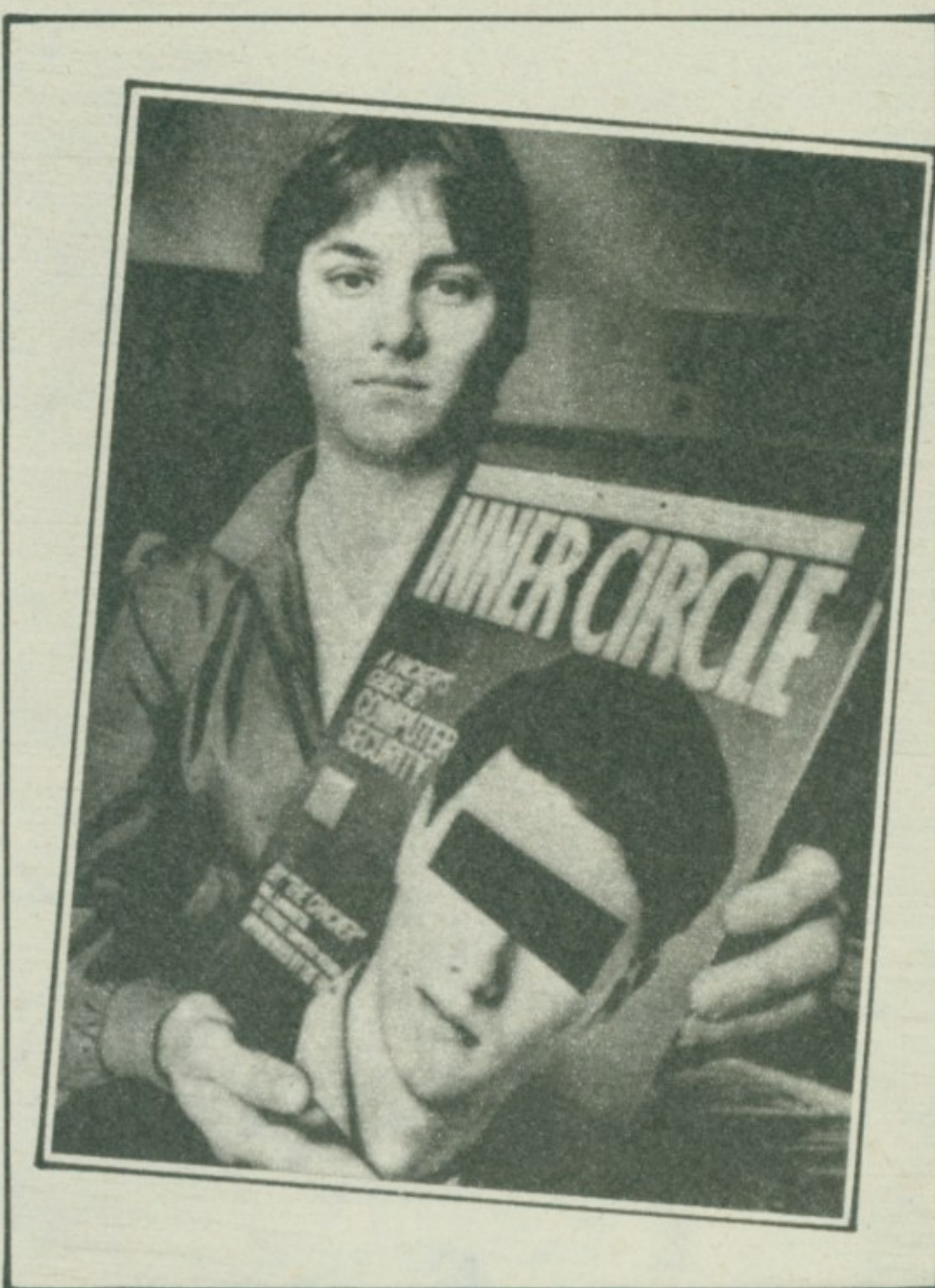
Енциклопедије будућности заузимаће знатно мање простора него данашње. И не само то. Поред одговарајућег текста, биће обогаћене гласом, музиком и сликом на телевизијском или компјутерском монитору. На пример, потребни су вам подаци о Јохану Себастијану Баху о коме знате само да је немачки композитор, један од најзначајнијих у историји музике. За један секунд добићете све податке о њему, чућете музи-

ку коју је он компоновао, а на екрану ће се појавити све слике које су сачуване у вези с Бахом.

Логично је да енциклопедије више неће бити књиге, из силних томова преселиће се на компакт-дискове, ласерски направљене сребрнкасте кругове (12 центиметара у пречнику) који су већ изаз-

БЊАК ИЗ ЕНОГ?

БИЛА ЛАНДРЕТА
НЕМА ВЕЋ НЕКОЛИКО
МЕСЕЦИ. ТРАЖЕ ГА
РОДИТЕЉИ,
ПОЛИЦИЈА, А И
ЧИТАВА АМЕРИЧКА
НАЦИЈА БИ ВОЛЕЛА
ДА САЗНА ШТА ЈЕ С
ОВИМ РАЧУНАРСКИМ
ЗНАЛЦЕМ

Билу Ландрету је измерен коефицијент интелигенције: 163. Поређења ради Џон Стјуарт Мил, енглески писац и економист имао је 190, француски писац Волтер 170, чувени аустријски композитор Моцарт 150, велики енглески књижевник Чарлс Дикенс 145, Леонардо да Винчи, италијански сликар, научник и инжењер 135, Мигел де Сервантес, шпански књижевник 105...

ности продирања и у нај-
заштитеније компјутерске
системе. У својој књизи

Бил Ландрет (каква ирони-
ја!) даје и савете великим
компанијама како да се за-

штите од хакера.

Оног тренутка кад је не-
стао из Ескондида (у сло-

бодном преводу са шпан-
ског име овог места значи
– скривен), предграђа Сан
Дијега, града у Калифорни-
ји, Бил је прекршио прави-
ла америчког законодав-
ства и сад је за њим у по-
трази и полиција.

А шта на све ово кажу
његови пријатељи који га
добро познају? Тврде да
овог пута сигурно није не-
куд отпутовао. То је већ
једном урадио. По речима
његове девојке Џени Пер-
кс пре неколико месеци
нестао је на недељу дана.
Вратио се као да је отишао
до ћошка, да купи новине.
А, у ствари, био је у Мекси-
ку, из Мексика је „скок-
нуо“ до Шведске!

О својим излетима у не-
познато Бил, додуше, ни-
кад никог није обавешта-
вао, али се бар трудио да
претходно плати рачуне,
посебно кирију. Овог пута
није оставио новац за свој
стан. Његови другови
кажу да му то није свој-
ствено.

Ипак, за Билом Ландре-
том остао је траг. На писа-
ћем столу полиција је на-
шла писмо откуцано на
осам страница. У њему
Бил дотиче разне теме. Го-
вори о еволуцији, нуклеар-
ном рату, похлепности да-
нашњег друштва. Боли га
чињеница да рачунари по-
стају све значајнији, чак
важнији од људи. Пише о
људској егзистенцији и, ко-
начно, о самоубиству.

„Самоубиство ћу из-
вршити негде око свог 22.

рођендана. До тада ћу,
бар тако мислим, имати
довољно времена да на-
покон схватим да овај
живот и није вредан жив-
љења!”

Бил Ландрет је 26. де-
цембра напунио двадесет
две године. Његов друг
Том Андерсон, који га је
последњи и видео, сматра
да га нико никада више не-
ће ни видети.

То није све што у писму
пише. После пасуса о са-
моубиству, Бил Ландрет је
накнадно додао још неко-
лико реченица.

„Пошто сам написао оно
о самоубиству, моји плано-
ви су се унеколико изме-
нили. Узећу новац који ми
је остао и учинићу послед-
њи покушај да дам смисао
свом животу. То ће, доду-
ше, бити краткотрајан на-
пор и, ако уроди плодом,
сумњам да ће ме ико од
мојих пријатеља више пре-
познати. А ако не успем, о
мојој смрти ће се чути јер
нећу ни покушати да је
сакријем.”

Да ли се ради о вешто
смишљеној реклами или
Бил Ландрет можда игра
неку компјутерску игру
авантуре пренету на ствар-
ни живот? Можда је из-
вршио самоубиство? Ниш-
та се не зна.

Остаје нам да сечекамо
и, надамо се, сазнамо шта
се догодило с овим ком-
пјутерским чаробњакном.

В. С.

вали праву револуцију у аудио-ин-
дустији. Наиме, свима нам је до-
бро знано да више није штос има-
ти обичан грамофон (макар и с ла-
серском иглом), сходно томе и
обичне плоче, већ је права ствар
слушати музику с посебног грамо-
фона који „прима“ само компакт-
дискове. Наравно, није у питању
помодарство. Музика с компакт-
дискова добија се у „неоштеће-
ном стању”.

Оно што је важно је да компакт-
диск може да се „пун” и тек-
стом, фотографијом или покрет-
ном сликом. На само једном

сребрнкастом „тањир” моћи ће
да се унесе 6 хиљада мегабајта
(јединица меморије компјутера).
Поређења ради, „Комодор 128”
рачунар који многи у Југославији
имају, располаже са 128 килобајта.
То значи да ће на један компакт-
диск стати око 300 хиљада куца-
них страна, што одговара енцикло-
педији у 20 томова, 7 хиљада
слика у 256 различитих боја и ни-
јанси. Текст, слика и звук комби-
новаће се на једном диску који
ће, опет, преко, условно да каже-
мо грамофона, бити повезан с
компјутером који ће „читати”.

„гледати” и „певати” податке.

У холандској електронској ин-
дустији „Филипс” већ је створен
компакт-диск програм „Време-
плов”. То је историја западне цивили-
зације од 500. године пре наше
ере до данашњих дана. У оквиру
„Времеплова” је, на пример,
представљен и Лондон у осам
различитих епоха.

– Главни град Велике Британије
моћи ће да се сагледа из осам
различитих углова – каже Стан
Корнин, један од шефова у „Фи-
липсу”. – Лондон ће моћи да се
доживи онакав какав је био у Чо-

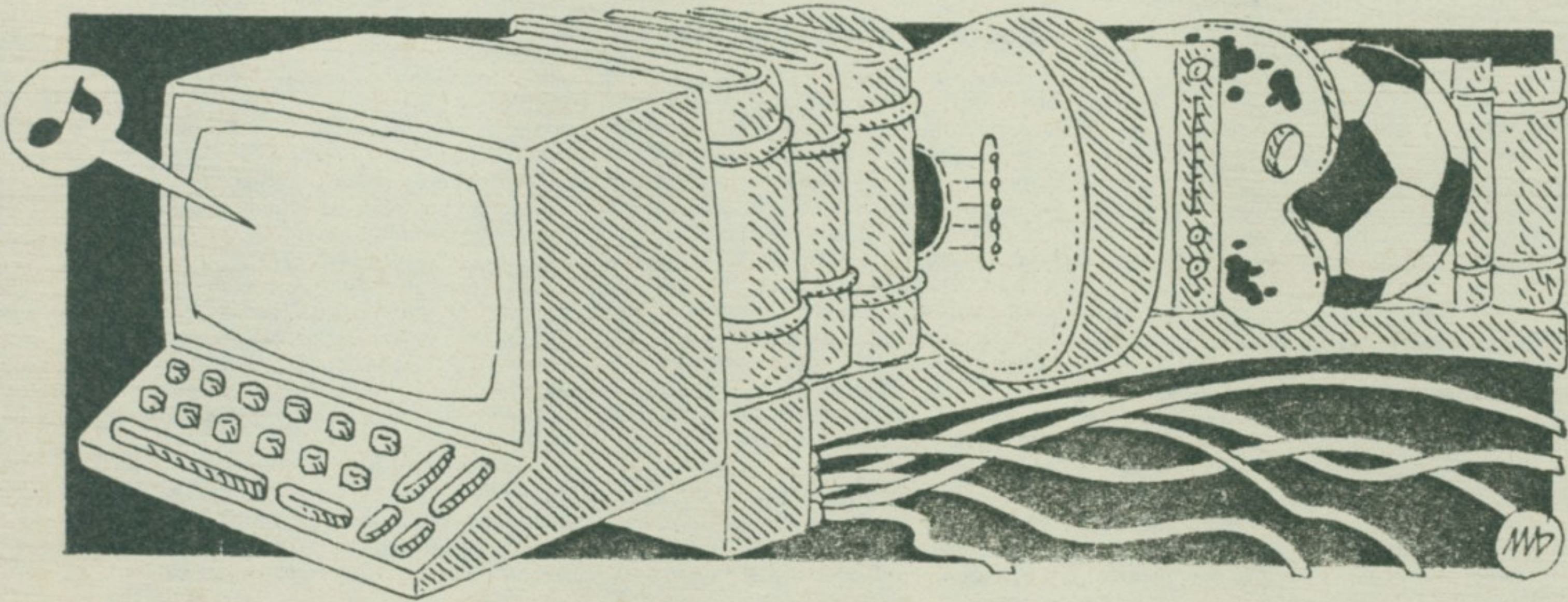
серово или Шекспирово време,
чак и у доба Римљана. Човек ће
заиста имати утисак да је сео у
„временску машину” која га је
вратила неколико хиљада година
уназад и омогућила му да види
грађевине које су тада постојале у
Лондону, слике ће пратити одго-
варајући текст и музика.

А што се тиће енциклопедија
„Гролијерова” је већ пренета на
компакт-дискове. За сада, може
да се прикључи само на IBM ком-
пјутер „РС” што ће рећи да ову
енциклопедију још увек не могу
да „слушају” сви валсници рачуна-
ра. Само, без бриге, и тај проблем
ће се ускоро решити. Бар тако
обећавају из „Сонија” и „Филип-
са”. У скорој будућности ти „па-
метни” компакт-дискови биће
стандардизовани за грамофоне
који ће се продавати већ у овој
години. У почетку ће коштати око
хиљаду долара, али из великих
фирми се надају да ће цена, чим
буде више фирми укључено у иг-
ру, пасти на 300 долара.

Томас Лопез, један од људи ко-
ји је радио на овим новим ком-
пакт дисковима, тврди да су по-
тенцијали ове сребрнкасте плоче
малтене без граница.

– Ово што се сад ради може се
поредити с временом кад је от-
кривена телевизија!

В. С.

Илустровао: Љубомир Милојевић – Љубац

ДВАДЕСЕТ МИНУТА ЗАПИСАНИХ У АМЕРИЧКОЈ ИСТОРИЈИ

**ВИДЕЋИ ИНДИЈАНЦЕ КОЈИ
СУ СЕ КОЛЕБАЛИ НА КОЈУ
СТРАНУ ДА БЕЖЕ, КАПЕТАН
ФЕТЕРМАН ЈЕ ИЗДАО
НАРЕЂЕЊЕ ЗА ЈУРИШ.
НАЈЗАД ЈЕ ДОЧЕКАО
ТРЕНУТАК ЗА КОЈИМ ЈЕ
ЧЕЗНУО**

Све се одиграло брзо, толико брзо да нико није могао да спречи догађај који су Американци дуго сматрали националном срамотом.

Судариле су се мржње. Једна у лику безумног капетана Осамнаесте пешадијске јединице америчке армије Вилијама Фетермана и друга коју је у себи носио смирени и хладнокрвни поглавица индијанског племена Сијукса Црвени облак.

Правог почетка приче, у ствари, нема. Колонизатори су средином прошлог века надирали и насељавали средњи део Сједињених Америчких Држава, такозвани Дивљи запад и све више потискивали затечена индијанска племена. Њиховим доласком ницали су градови, пробијала се железница, стварали путеви. Схвативши да ће бити истребљени, Индијанци су пружили отпор. У почетку насумце, потом организовано. Зачео се жесток сукоб између њих и припадника америчке армије, познат у историји под називом – рат са Индијанцима. Никада се није знало када и где ће се противници срести. Очајничка борба Индијанаца свакодневно је у америчкој јавности представљана као дивљање „дивљака“ па се на њих обрушавао не само гнев политичара у Вашингтону, него и по градовима на Истоку. О генералима да се и не говори. Било је и разборитих глава, али њих, на жалост, нико није слушао.

Војници по забитим војним утврђењима, већ самим тим што су били изложени честим исцрпљујућим маршевима и сталним препадима, мрзели су Индијанце као ђавола.

Много грешака

У таквим условима било је потребно да се стекну несрећне околности па да се америчкој историји дода још једна црна страница. У случају војног утврђења Фила Кернија стекло их се чак превише.

Фил Керни је подигнут у савезној држави Вајоминг у близини Боземанске пруге која је водила од Орегона, пролазила кроз брдовит и планински предео, секла реке Паудер и Тонг и завршавала у Вирџинија Ситију у Монтани. Нико у Вашингтону није марио што пролази посред станишта индијанских племена Сијукса и Шајена. Рачунало се да ће једна војна посада лако држати на оку Индијанце у чију се тактичку и маневарску војну способност није веровало. Индијанци су сматрани дивљацима и пушке су биле довољне да их држе у покорности. Штаб Осамнаесте пешадијске јединице наредио је да се недалеко од расстрканих логора Сијукса, а у близини пруге, изгради војно утврђење где је прекомандовано око 300 коњаника и пешака. Тако је настао Фил Керни.

На материјалу се није штедело. Подигнуто је око 30 зграда на површини која одговара величини данашња три фудбалска игралишта. Цео простор ограђен је високим дрвеним палисадом.

Била је то прва грешка јер је, у случају индијанског напада, за одбрану толико дугачког палисада било потребно двоструко више војника.

Уследила је и друга грешка, али већа: за команданта утврђења постављен је четрдесетдогодишњи пуковник Хенри Карингтон. Правник по струци, бојно поље никада није видео нити је знао како се ратује. У војску је дошао да направи каријеру и до високог чина догурао као штапски беседник! Осим тога, по природи је био плашљив. Устручавао се да на војника повиси глас, а кад је издавао наређења чинио је то више молећивим гласом.

Карингтон је и изабрао само место за утврђење – чистину удаљену десетак километара од густе шуме одакле је довозено дрво за грејање и где је свако било идеалан заклон за Индијанце и прилика за изненадни напад. Поред тога, околно брдовито земљиште пружало је могућност Сијуксима да се неопажено привуку железничкој прузи, учине што желе и несметано се повуку јер су се на таквом терену боље сналазили од Карингтонових војника.

Изгледа да је на пуковников избор места за утврђење утицало сазнање да Сијукси тешко померају логор на већу удаљеност, а они су били баш ту у близини добро скровити што је значило да на том подручју треба штитити пругу. То би и било у реду да Карингтон није превидео „ситницу“ – покретљивост Индијанаца у борби! Недељно Карингтон је губио по једног или два војника јер су се Индијанци појављивали тамо где их нико није очекивао.

Пуковник је устукнуо

Ипак, највећу грешку коју је штаб Осамнаесте пешадијске јединице починио било је прекомандовање у Фил Керни тридесеттворогодишњег капетана Вилијама Фетермана.

Фетерман је стигао са карактеристичком човека чврсте руке, рођеног борца и љутог противника Индијанаца. Калио се и истакао у грађанском рату, и за храброст на бојном пољу добио медаљу.

Новом капетану је требало само десетак дана да схвати да је заповедник утврђења пуковник Карингтон „залутао“ у војску и да се по таквом човеку утврђењу и боземанској прузи рђаво пише! Неколико пута приликом заједничке вечере официра с пуковником наметљиво је истицао да Сијуксе треба уништити једном и за свагда. Исмејавао их је и говорио да немају три чисте да изађу на мегдан већ нападају подло а затим беже. Његове речи наишле су на одобравање неколицине официра, нарочито ћелавог и омалеог капетана Брауна. Карингтон је ћутао и пребацивао разговор на другу тему.

Дан по дан и Фетерман се толико осилио да је у разговору с војницима називао Карингтона кукавицом и млакоњом. Пуковник је то неколико пута чуо, али је окренуо главу. Неко други на његовом месту одмах би извео хвалисавог капетана пред војни суд, или би га бар позвао на разговор у четири ока. Тако је заповедник утврђења изгубио ауторитет код војника, а Фетерман незванично постао водећа личност.

Зао глас о капетану Фетерману брзо се раширио међу Сијуксима јер их је убијао на сваком кораку. То га, међутим, није задовољавало. Прижељкивао је да нађе главнину племена и да га слисти.

Прошло је неколико месеци. Почетком децембра 1866. поглавица Црвени облак је позвао на већање поглавице племена Шајена и Црних ногу. Предложио им је одлучан бој с „плавим блузама“. За неколико дана окупило се

Вилијам Фетерман

ЦРНИ ПОХ

око две хиљаде ратника сва три племена.

План Црвеног облака био је крајње једноставан. Ускоро ће се по ко зна који пут показати да су све велике ствари у основи такве.

Доста, будало, то је маска!

Индијанци су без говора слушали свога вођу. Пре подне 6. децембра мања група напала је колону војника која је преносила дрва за грејање у утврђење. Неколико војника је погинуло. Карингтон је пошао у потрагу за нападачима, али од њих ни трага. После недељу дана Црвени облак је напао воз. Срећом, радило се о теретној композицији па није било жртава. Овога пута Карингтон није помишљао да крене у потеру за Индијанцима. Фетерман је сав разјарен улетео у његову канцеларију и захтевао да се предузме опсежан поход против Индијанаца.

– Ако ви немате храбрости, онда дозволите да то учиним ја!

Пуковник је пребледео. То је већ било превише. Поскочио је са столице и дрекнуо:

– Доста, будало! Зар не видиш да је то маска! Црвени облак припрема нешто крупно! Напоље!

Фетерман је љутито салутирао и излетео као фурија. Црвени облак паметан, тај дивљак, шкргутао је зубима. Пожурио је међу војнике и испричао да Карингтон седи у канцеларији и да је малтене премро од страха. Утврђењем је почело да струји негодовање против пуковника.

До јутра је завладао мир. Током дана ништа се није догодило. И следећи дан је прошао у миру, затим цела недеља. За сваки случај, Карингтон је појачао обезбеђење пруге.

А онда је освануо 21. децембар, хладан али обасјан сунцем. По реду вожње тог преподнева требало је да прође воз. И прошао је, али га је око десет пре подне дочекало стотинак индијанских ратника у долини удаљеној око осам километара од Фила Кернија.

И опет несрећна околност: тихи и одмерени капетан Пауел се тих дана разболео и на упорно Фетерманово наваљивање Карингтон је попустио и послао њега да обави Пауелов задатак.

ОД ЦРВЕНОГ ОБЛАКА

Фетерман је напустио тврђаву не знајући да Индијанци управо нападају воз. Заједно с њим јединица је имала 80 војника и подофицира. Иако му је пуковник Карингтон изричито наредио да искључиво штити воз и спроведе га кроз опасно подручје, Фетерману није било ни на крај памети да послуша. Жарко је прижељкивао да угледа Индијанце, а после нека им је Бог у помоћи, говорио је.

У клопци

Кад је на улазу у долину Лоу Треил Риц угледао воз како стоји на прузи и у близини групу од стотину Индијанаца, позеленео је. Коњи испод Сијукса су поигравали и пропињали се, а њихови јачахи се колебали на коју страну да беже. Понашали су се као да су се на смрт препали од појаве „плавих блуза“.

Фетерманов 31 коњаник (48 пешака је тек пристизало) гледали су у свог заповедника, а он у Индијанце као да су авет. После десетак секунди из њега је провалио бес. Извадио је сабљу и витлајући њоме наредио јуриш. Личио је на пса пуштеног с ланца.

Индијанци су све дубље залазили у

долину. Њихови брзи коњи одмицали су држећи стално исто растојање. Понекад би Сијукси застали као да размишљају којим путем да потраже сигуран спас, а затим се опет груписали и настављали долином.

Сваки разуман човек схватио би у том часу да су „бегунци“ мамац који одвлачи у долину Фетерманову јединицу. Али, ко да заустави разјареног капетана и његове војнике.

Када су Индијанци видели да су и Фетерманови пешаци ушли у долину, поделили су се у две групе и окренули лево и десно према брдима. Истог тренутка из шибља широм долине устала је прикривена главнина индијанских племена. На оба улаза у долину налик усеку појавиле су се веће групе Шајена.

Тек тада Фетерман је зауставио коња. Освртао се у седлу и запањено буљио. Око његове јединице свуда унаоколо налазили су се Индијанци. Бар две хиљаде!

Индијанци су ћутке посматрали 80 војника. Долином је владала гробна тишина, ни птица да гракне. Шта је Фетерман тада мислио, никада се није сазнало. Шта су мислили војници – ни

то се не зна. Нико од њих није преживео!

Почело је покликом Црвеног облака. Пропратио га је поклич из грла свих индијанских ратника. На стотине стрела фијукнуло је кроз ваздух. Уследио је индијански јуриш.

Нико није преживео

Стравичан приказ може само да се замисли.

Војници су безглаво трчали на све стране покушавајући да нађу какав-такав заклон. Узалуд. Коњаници су сјахали настојећи да се сакрију иза тела животиње. Преплашени пуцњавом и вриском, коњи су се отимали и јурили долином.

Индијанци су нападали у таласима те је и њих доста пало. Тек када су се умешали међу војнике скачући и по десеторица на једнога, све је било решено.

Севали су ножеви и индијанске секире, крв је лила. Војници су просто искасапљени.

Пуцњи су се чули чак до утврђења. Пуковнику Карингтону све је било јасно. Послао је капетана Тена Ајка у по-

моћ Фетерману. Тен Ајк је похитао, али није безглаво улетео у долину већ се козјом стазом попео изнад ње. Управо је стигао кад су Индијанци скалпирали мртве Фетерманове војнике сходно свом уверењу да им скалпирани непријатељ неће причинити зло на „оном“ свету!

Тен Ајк је чекао цело поподне да се Индијанци удаље и тек онда сишао у долину да покупи лешеве војника и пребаци их у утврђење.

Цела земља је била узбуђена због покоља Фетерманове јединице. Зар је могуће да 80 војника буде побијено за само 20 минута?! Политичари и генерали тражили су сурову одмазду. Нађено је боље решење – Боземанска пруга је ликвидирана као слабо искористива. Што се тиче утврђења Фил Керни – Црвени облак га је савио са земљом после две године.

Велики део кривице приписан је пуковнику Хенрију Карингтону иако је он настојао да објасни да је Фетерман сам себи дошао главе. Прекомандован је у једно забачено насеље у централној Небраски где је умро заборављен.

Миленко Тодоровић

НЕ ГЛЕДАЈ МЕ ПОПРЕКО

Једна од налепница
које Клуб љубитеља
магараца поклања свима
који кажу да су магарци
— паметне животиње.

**КОД НАС МАГАРЦИ
ЖИВЕ У ДАЛМАЦИЈИ,
ХЕРЦЕГОВИНИ, ЦРНОЈ
ГОРИ И МАКЕДОНИЈИ.
КЛУБ ЉУБИТЕЉА
ОВИХ ЖИВОТИЊА
НАСТАНИО СЕ У —
СЛОВЕНИЈИ**

Састанак је био под хитно сазван, ванредан. На дневном реду само једна тачка: „Понашање Мирана К... у последње време” (На молбу председништва, Миран у овом тексту остаје без пуног презимена — „васпитна мера”, рекоше). Тридесетак озбиљних људи стисло се у издвојеној просторији месне кафане. Реч узима, како и приличи, друг председник. Антон Тоне Говекар, по занимању ауто-превозник.

— Другови, изненада смо

се окупили због неочекиваног недоличног понашања нашег друга Мирана К. — почео је бојажљиво друг Тоне. — Многи су од нас чули, неки својим ушима а други преко комшија, да је друг Милан, члан нашег Клуба; говорио ружне ствари о магарцима... Рекао је да су глупи, да би их све требало стрпати у кобасице... Додао је, још, да је он сам глупљи од њих кад се њима бави... Другови, сви ми знамо да то не може тако...

У просторији жагор. Чује

се звекет чаша. За реч се јавља Ференц Турк, власник овдашње ауто-лимарске радионице:

— Истина је што каже друг председник... И ја сам чуо шта је говорио друг Миран... Ево, баш у овој кафани је то причао. Имам и сведоке, овде међу нама...

Говорници су се ређали, речи сличне. И поред позива, оптужени друг Миран К. није био међу присутнима. Срамота га је, чуо се глас, па зато није хтео да дође. Признао је да се страшно каје, да је све то рекао у афекту...

Пресуда је, међутим, била немилосрдна: друг Миран К. искључује се из Клуба љубитеља магараца. Без права на жалбу. Реда мора да буде, додао је друг председник.

НИ ТРИГЛАВ НИЈЕ... ВИСОКО

Сцена је, пре извесног времена, забележена у Смледнику, селу од 1547 душа, петнаестак километара од Крања. По речима председника Клуба Тонета Говекара, „случај Миран К” је пред повољним решењем.

— Схватили смо, то нам је и сам признао, да се искрено каје — прича Говекар. — Међутим, то није довољно. Морамо да утврдимо чињенично стање, да нам на примерима покаже да није озбиљно мислио оно што је, можда у афекту, рекао... Да докаже да уистину воли магарце... Тек тада можемо да разговарамо да га поново примимо у наш Клуб...

Откуд идеја да се у месту где су ове животиње ви-

дели само на разгледницама, које су им пријатељи слали с мора, оснује Клуб љубитеља магараца?! Проверено једини у Европи. За оно шире нема поузданих података.

Реч, поновно, има председник:

— Пре свега, желели смо да заштитимо магарце... Да је неке среће, и они би требало да уђу у ону Црвену књигу о животињама којима прети истребљење, па да се мало више о њима бринемо... Код нас их заиста није било, углавном су их појединци довозили из Далмације и сређивали за — кобасице. Оне су тада, кобајаги, укус, а заправо се тако само штеди на свињском месу... То је прва ствар која је нас неколицину нагнала да размишљамо о оснивању Клуба... Онда смо схватили да уз помоћ магараца, тих невероватно паметних и верних животиња, можемо да, бар преко викенда побегнемо од овог убиственог темпа живљења... Дружећи се с њима, живот нам је постао много лепши и једноставнији... Пре свега, мирнији.

Тако је, пре неку годину, у Смледнику основан Клуб љубитеља магараца који данас броји 78 чланова. Магараца је свега 7. Довољно, кажу у Клубу, да викендом с њима крену у околне планине. Намерни су да на лето с њима крену и на Триглав, па докле стигну... А сваке године на вашару у оближњем селу Драгочајни организују надметање магараца у разним дисциплинама: од трке на 200 метара, преко неке врсте домаћег родеа до вештине на каквој би позавидели и сињски алкари — зајашеш магарца па у трку

Рика је, не тако давно, са својим газдом Тонетом Говекаром (на леђима) гостовала и у популарној „Квискотеци”. Овде позира у друштву Мире Розмана (десно), секретара и благајника Клуба љубитеља магараца, и Лојзета Мохара, човека који је први довео магарца у Смледник. Председник је, као што и приличи, на леђима нежне Рике.

скидаш чувену крањску кобасицу с бандере. Вашар каквог нема све до Шапца.

ОСЕЛ – ТУРС

Човек с највише диплома и плакета с вашара у Драгочајни је несумњиво Љојзе Мохар, власник чланске карте с редним бројем 1 Клуба љубитеља магарца. У засеку Збиље, познат Саве, подигао лепу кућу. У дворишту импозантна штала, у којој магарца Ина. Кад чује Љојзов глас или звук његове „шкоче“ почне да скичи од среће, а кад је човек зовне по имену – њакање наткрили Саву. Тада следи коцка шећера.

– Неправда је, и то велика, сматрати магарца глумом животињом – каже човек који је прв. довео магарца у ове просторе, с далеког Раба. – Њега, на пример, можеш само једном да превариш. Моја Ина једном упала у рупу горе у шуми и већ пет година је редовно забиласи, и ноћу. Сличних примера има колико хоћеш.

Приче су лепа ствар и људима, понекад, ваља веровати на речи. Михаила, жена садашњег председника Говекара, пажљиво је слушала свог мужа, у тим тренуцима му и веровала, али кад је требало с магарцем по имену Рика кренути на излет, ишла је подаље од њих. Било је много смеха у селу. Назвали их „Осел-турс“ (осел на словеначком – магарца). Временом се очигледно, понекад и по негде, мењају па је Михаил Говекар чак постао један од најактивнијих чланова овдашњег Клуба. Њихов син Боштан, петогодишњак, најмлађи је члан. Најстарији је шездесетдогодишњи Мирко Мохар.

Што се, пак, чланства тиче, није баш тако једноставно постати члан овог јединственог Клуба. Кандидат је неколико месеци на тзв. посматрању и за то време чланове пријемне комисије на делу мора да увери да заиста воли животиње, посебно, разуме се, магарце. И не сме, бар не јавно, да прави вице на рачун магарца, иначе ништа од пријема. Чланарина износи 500 динара за чланове Клуба, они који имају магарца годишње плаћају 1000 динара. Новац се користи за пропагандни материјал: маји-

Право име и презиме му је – Eguus asinus. Прва реч – eguus заједничка је и за коња и зебру. Међутим, у поређењу са брзим и пуним жара коњем и елегантном и лепом зебром магарца пружа бедан изглед. Међутим, магарца је бескрајно стрпљив, и неморан радник. И поред тога, задовољава се сиромашним залагајем. А стомак му вари готово све. Мало сламе, суве траве тврде и жилаве, чак је и боца укусна храна за њега.

Магарца је интелигентна животиња, интелигентнија и од коња. Препознаје господара у маси и кад се газда приближава дочекује га радосним њакањем. Глас му није леп, али не будимо ситничави. Одлично препознаје пут. Ако му господар заспи на леђима, непогрешиво ће да га одведе кући.

А шта тек рећи за пажњу: власник негује и пази пунокрвног коња, док се магарцу најчешће упућују батине и грдње. Он је свачији роб и свачија будала. У Средњој Европи и унутрашњости Африке њему поклањају најмање пажње. Шпанац украшава магарца као луду и још рђавије поступа с њим. Није бољи положај ових животиња достојних сажаљења ни у већини земаља Јужне Америке. Магарца ни у Египту нема завидну судбину. На целом Истоку ником не пада на памет да иде пешице, чак и просјак има магарца. И све то зато што је магарца од памтивека човеков слуга!

Посебно је драгоцен у преношењу и вучи терета на тешко проходном терену. Готово у целој Сахари користе га за извлачење воде из бунара.

Магарица даје изванредно млеко, густо и хранљиво. Месо магарца веома је хранљиво. А тек магареће кобасице и салате!

Кожа му је веома отпорна и користи се у разне сврхе. Једно време само су се од ње правили добоши. Тако је магарца добијао батине и на одраној кожи!

Сматра се да магарца потиче од неке дивље аф-

це, налепнице, привеске, застаклице).

У Смледнику, као у сваком већем словеначком селу, постоји удружење добровољних ватрогасаца, пензионера, те уд-

ВЕЛИКАН БЕДНОГ ИЗГЛЕДА

Кад би се животиње попут људи награђивале за заслуге, магарца би био сав окићен медаљама

ричке врсте, по свој прилици од нубијског дивљег магарца. Од припитомљеног магарца касније су настале друге врсте и одврсте.

Магарца живи у свим деловима света, нарочито у топлим и сувим пределима. Рачуна се да их у свету има око 40 милиона. Највише их је у Кини – око 12 милиона, Етиопији – 5 милиона, Мексику – 3 милиона, Шпанији, Италији, Француској...

Најизразитије расе су из Поитона у Француској, Каталоније у Шпанији, провинције Таранто у Италији и са Сардиније. Магарци са Сардиније су високи свега 80 центиметара, али неизмерно жилави.

Дивљи магарци и сада постоје у Азији и Африци, али их људи лове због меса и коже па се њихов број видно смањује то су их неке државе ставиле под заштиту. Дивљи магарца из источне Африке се креће само у крду са слоновима. Висок је око метар и двадесет, има изванредан њух и осети непријатеља надалеко.

Какве ли ироније: толико злостављан магарећи род наука дели на примитивну

и... културну пасмину! У прву групу спадају магарце-више сви који свакодневно добијају батине од човека. Ни „културњаци“ нису поштеђени мотке, али их у ту групу сврстава египатско порекло и бела боја длаке, сиви су изузетак. У сваком случају, не бично је видети белог магарца!

У ствари, две основне врсте – нубијски дивљи и домаћи магарца по изгледу се много не разликују. Разлика је једино у томе што дивљи бежи од човека, а домаћи му робује.

Сваки мужјак дивљег магарца води чопор од 10 до 15 женки које чува и брани. Веома је плашљив, опрезан и тешко га је уловити. Прилази логорској ватри, али се задржава на неколико стотина метара, начуљи уши и при најмањем покрету у логору бежи подигнута репа. Догађа се, и то веома често, да питоми магарци приме у чопор дивљег и он се брзо привикне на сабраћу.

Уколико је земљиште сузље, утолико се магарца боље осећа. Најлепши магарци могу се видети у Ирану, Сирији, Египту и јужној Европи, а најружнији у кишовитим пределима

средње Африке и на северу Европе.

Младунче магарца је живахно и весело. Радост и расположење изражава поскакивањем. У неким деловима наше земље називају га – пуле, а сдраслог магарца именом каква му је и судбина – товар!

У време парења мужјак изражава женки љубав њакањем. Глас му је продоран и чимало милосвучан, али шта је то насупрот његове ружноће, једна мана магарца неће га решити жалосног живота. Љубавно њакање се не заборавља. Треба живети у селу где има много магарца и то доживети. Чим једна магарица пусти глас настаје узбуна међу свим мужјацима. Најближи је поласкан малим растојањем које га дели од магарице и сматра да је управо он тај који треба да се одазове љубавничким гласом. За њим почињу да се деру из свог гласа остали. А кад крене тај хор човеку са чини да ће да полуди.

Укрштањем кобиле и магарца добија се мазга, само тако. Мазге су између себе неплодне! Ни остале комбинације не долазе у обзир.

М. Т.

ружење риболоваца и ловаца. А бити члан Клуба љубитеља магарца није уопште лоша ствар. Ако, рецимо, имаш неке правке на ауто, Ференц Турк, такође члан, прима

преко реда оне с којима ходи на излет, у пратњи дугоухих четвороножаца. Слично је и са другим занатлијама... Па ти сад види...

Што се тиче магарца, он

је поодавно одјахао у историју. Уз помоћ Исуса Христа и, мало доцније, Санча Пансе...

П. Милатовић

ЖИВОТ
ЈЕ
ПРИЧА

глава
у

КЛОПЦИ

ПРИЧА
ЈЕ
ЖИВОТ

МЛАДИ ГРАЂЕВИНАР ЈЕ ЛЕЖАО ПРИКЉЕШТЕН ИЗМЕЂУ ГРЕДА И БЕТОНА. ЧУО ЈЕ КАКО РАДНИЦИ НА СТО МЕТАРА ОДАТЛЕ ДОЛАЗЕ И ОДЛАЗЕ, ЧУО ЈЕ АУТОМОБИЛЕ НА ПУТУ, АЛИ ЊЕГА НИКО НИЈЕ НИ ЧУО НИ ВИДЕО

Уторак увече 18. фебруара прошле године у норвешкој луци Кристијансунду температура се спустила на минус 15 Целзијусових степени. Тога дана је Јано Амдал дошао да заврши посао у старом бродоградилушту „Роландс“.

Јано Амдал је имао доста искуства: у петнаестој години возио је булдожер у очевом грађевинском предузећу, у седамнаестој је радио на нафтним платформама у Северном мору. Сада, са двадесет седам, почео је самостално да ради у грађевинарству и то га је и довело у бродоградилуште – требало је, према уговору, да поруши два велика дрвена складишта која су се, под правим углом једно према другом, уздизала на језичку копна што је штрчао у залив.

Почео је да ради у понедељак. Моторном пилон исекао је угаоне гредице код потпорних стубова и на стубове привезао конопца да би их оборио постепено, спуштајући лагано кровну конструкцију. Долazeћи сутрадан, одлучио је да убрза посао тако што ће носеће стубове рушити директно помоћу тестере и тешког чекића. Надао се да ће до вечери складиште ближе мору бити порушено.

Паркирао је аутомобил у гаражи на ауто-путу изнад залива, спустио се с тешким алатом низ стрму падину до обале и прошао поред градилишта које се налазило на стотинак метара од старог бродоградилушта. Није видео ниједног радника јер је било око пола један и сви су се налазили на подневној паузи, код куће или у граду.

Јано је, као и увек када је радио неки тежак физички посао, био лако одевен: панталоне од тренирке, дуксерица, јакна без рукава, плетена капа и патике.

У складишту се видела готово цела кровна конструкција пошто је Јано таваницу добрим делом већ уклонио. Високо горе штрчале су две челичне греде које су раније служиле као постоље велике циркуларне тестере.

Све се срушило

Пошто је радио око два сата, Јано је стигао до носећег стуба тачно испод челичних греда. Његова моторна тестера загризла је носач као од шале. Један рез с леве стране, један с десне и стуб је попустио. Јано је оставио пилу, узео тежак чекић и снажно ударио стуб по средини. Носач се извио, што је Јану и био циљ.

А онда, у делићу секунде, на њега се одједном срушила цела дрвена конструкција складишта. Када се прибрао, Јано је схватио да лежи на левом боку, у клопци између бетонског пода и дрвеног крша. Глава га је лудачки болела – даске, а изнад њих тешке дрвене и још теже челичне греде, притискале су му десну слепоочницу прикивајући леву страну главе о бетонски под.

Тело му је било неповређено и релативно слободно у троугаоном отвору висине око тридесет центиметара. Ово је била само привидна слобода јер је при

најмањем покрету све могло да се обруши и смрскана.

Јано је ипак опрезно померио једну, па другу ногу, а затим и руке. Учинио му се да су греде у кршу око њега стабилне и инстинктивно је покушао да ослободи главу. Осетио је страховит бол око десног ува. Скупивши сву снагу, раменима се одупро о даске изнад себе не би ли их издигао, али се ни ивер није померио. Глава му је била прикљештена и није имао начина да је ослободи.

Јано никада у животу није осетио такве болове. Урлао је призивајући помоћ, али је дрвена грађа око њега пригушавала глас. Чуо је машине и чекиће са оближњег градилишта, чуо је аутомобиле како пролазе путем изнад обале. На несрећу, између њега и могућих спасилаца испречило се друго складиште, такође за рушење, и његова дрвена гробница се од те зграде није видела.

Пуцкетање и оштрији болови били су јасан знак да се дрвена грађа изнад и око њега још слеже. Клопка у којој му се налазила глава од тога се сужавала и све јаче притискала.

Савио је ногу колико му је простор допуштао и стопалом ударио у неко дрво. Опрезно га је подизао ногом док му се није нашло надомак руке. Напицао је стандардну даску дугачку један и по метар, широку десет центиметара, дебелу два и по и покушао да је заглави у отвор од десетак центиметара изнад места где му је била прикљештена глава. Надао се да ће даска моћи да послужи као заштитни подупирач да му даље слегање не би смрскало лобању. Успео је да је намести, али не сасвим равно.

Око на поду

Крв из повређеног левог ува цурила му је низ образ. У устима је осетио чудан слаткослан укус некакве густе течности која му се сливала низ гушу. Покушао је да избаци ту лепљиву смесу слуги и струготина које је удисао, али није могао да је испљуне јер су му и уста била прикљештена па их је једва отварао. Тада је у грло завукао кажипрст десне руке и извукао лепљиву масу. Ово је морао да уради безброј пута да се не би угушио.

Јано је призивао помоћ све до пола четири када је чуо како кола из гараже на путу одлазе. Радници су завршили посао и пошли кући, а нико није чуо његове вапаје. Знао је и да се нико неће упитати шта је с њим, био је разведен, имао је двоје деце која су живела с мајком. Његови родитељи су знали да ради у старом бродоградилушту, али и да има још неколико послова. Нико га није очекивао да дође на вечеру.

У зору је даска која га је штитила пала и Јано ју је поново наместио што је боље могао. Пуцкетање у појмрчини говорило му је да слегање није завршено. Хоће ли даска издржати терет ако се грађа поново обруши, питао се.

Даска је често клизила и падала и Јано је намештао и да није било тог сталног петљања, вероватно би му

остао само бол и густа течност која је претила да га угуши.

Одједном је постао свестан да му је лево око искочило из очне дупље за око један центиметар и да дотиче бетонски под прекривен прашином. То га, у стању у коме се налазио, није нарочито узнемирило. За вукао је своју ледену леву руку између бутина, загрејао је, малим прстом очистио очну јабучицу и вратио је у дупљу. Око је ту остало.

Свитало је постајало све хладније. Аутомобили који су се опет чули на путу подсећали су Јана да је спас близу само када би успео да скрене нечију пажњу.

Среду пре подне провео је дозивајући помоћ и намештајући даску која се смицала. Опет је чуо раднике како одлазе на подневну паузу, како се враћају на посао и у пола четири га напуштају. Њега нико није чуо. Викао је док га глас није сасвим издао.

Избацио је мождану течност

– Сигуран сам да с Јаном нешто није у реду, иди и погледај складиште у старом бродоградилушту – рекла је његова мајка оцу за време ручка.

Отац је стигао око четири и у гаражи видео само Јанова кола. Сишао је да га потражи. Угледао је рушевину, ушао у крш и ништа није ни чуо ни видео. Само даске, греде, комади дрвета, струготине. Већ је хтео да се врати када га је некакав инстинкт одвео до ивице зграде да баци последњи поглед. Провлачећи се кроз шуму покошених и искривљених греда викао је: „Јано! Јано!“

Јано га је и чуо и осетио јер му се отац налазио тачно изнад главе и сваки његов покрет причињавао му је ужасне болове. Покушао је последње: песницом је из све снаге притиснуо гушу, испљунуо густу течност и огласио се.

Отац га је чуо, прокрчио пут и у мајушном отвору између срушене дрвене оплате и бетона угледао синовљеву вунену капу. „Јано, држи се, извући ћу те!“ довикнуо му је и отрчао до телефонске говорнице код гараже да позове хитну помоћ и полицију.

Јано је, уз помоћ моторне тестере и две хидрауличне дизалице, са обе стране главе по једна, једва ослобођен и одмах пренет у болницу. Био је прикљештен двадесет шест сати.

Лекари су се запрепастили када су установили да, упркос изобличеној глави, Јано није тешко повређен. Рендгенски снимци су показали да нема никаквих прелома, телесна температура, притисак и пулс били су нормални. Густа течност с којом се борио био је мождани ликвор а снажан притисак у глави потискивао га је надолу, кроз нос у гушу.

За сваки случај, у шок-соби су га држали два дана, а седмицу касније отпуштен је из болнице на кућну негу код родитеља. Глава му је опет нормалног облика, вид му није оштећен као ни мозак. Једина успомена на несрећу је повремени бол у левој руци, нарочито када се мења време.

И, више не ради брзоплето.

Б. Д.

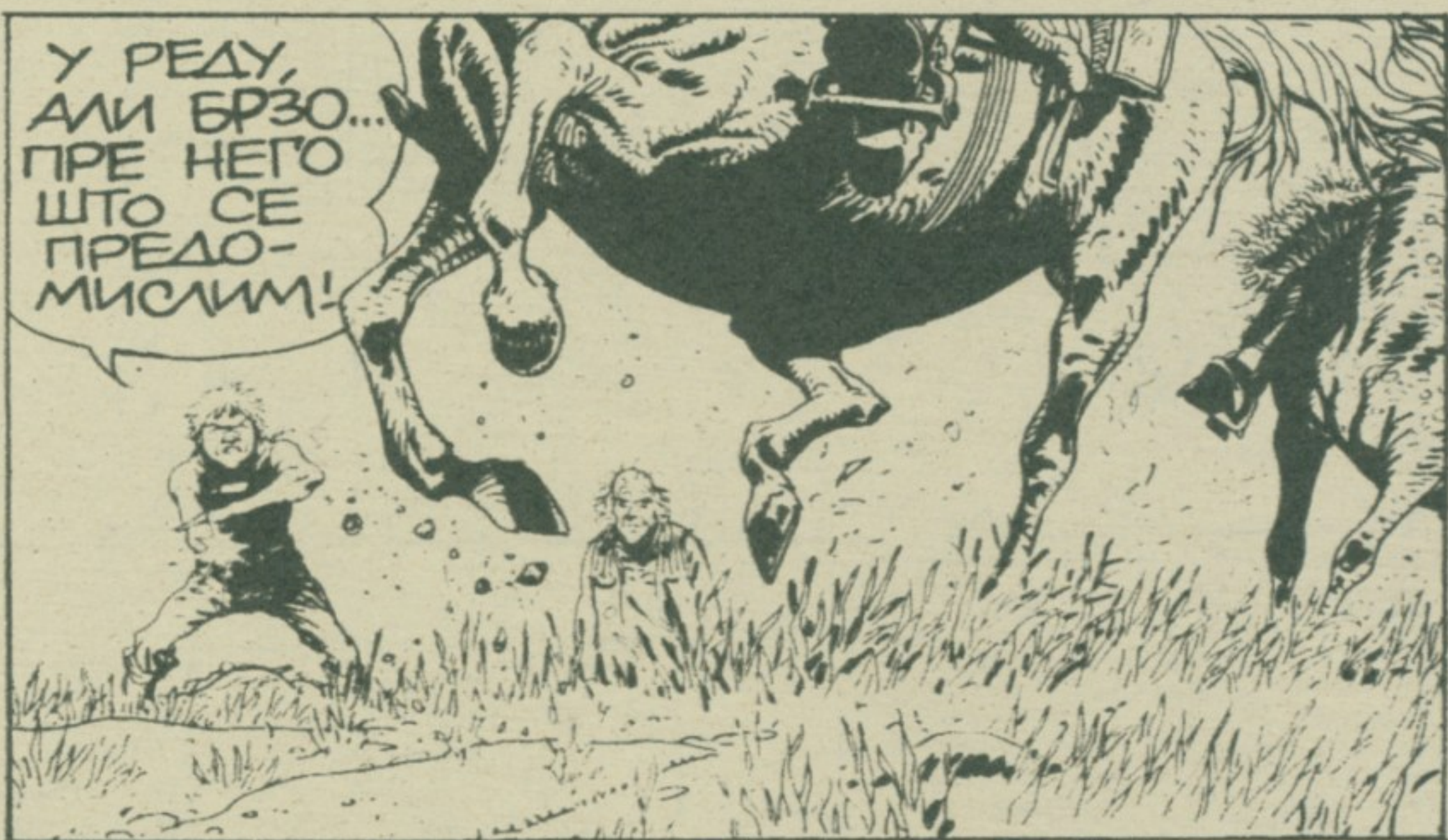
Hermann

ДИВЉИ НАСЛЕДНИЦИ

ЦЕРЕМАЈА:

ПЛЕО

У ПОТРАЗИ
ЗА ПОСЛОМ,
ЦЕРЕМАЈА
И КУРДИ
УПУТИЛИ
СУ СЕ НА
ИСТОК.
ЦЕРЕМАЈА
СЕ ЗАПОС-
ЛИО У
"БАНКРОТ
КОМПАНИ-
ЈИ" ГДЕ
ВЛАДАЈУ
ЧУДНИ
ОДНОСИ.
АЛВИС,
КОЈИ
РУКОВОДИ
ПОСЛОВИ-
МА У ФИР-
МИ, ХОЋЕ
ДА СЕ
РЕШИ
АДУСА
И ДО-
МОГНЕ СЕ
ВЛАСТИ
И БОГАТ-
СТВА...

КАД ОМО МОЈ БРАТ И ЈА
СТИГЛИ У ОВАЈ КРАЈ, ОВДЕ ЈЕ ВЛА-
ДАЛА ОПШТА НЕОРГАНИЗОВАНОСТ!
НИСУ ПОСТОЈАЛИ ПУТЕВИ КОЈИМА
БИ СЕ ЛЕТНА ТРАНСПОРТО-
ВАЛА!

„МОЈ БРАТ НАТАН ЈЕ ПОЧЕО ДА ОБРАЂУЈЕ ЗЕМЉУ И ТАКО
УБРЗО СТВОРИО **БАНКРОФТОВУ ФАРМЕРСКУ КОМПАНИЈУ!**
ПРУЖИО ЈЕ ПРИМЕР КОЈИ ЈЕ ВЕГИНА СЛЕДИЛА! ЖИВОТ ЈЕ
ЗА СВЕ ПОСТАО ЛАКШИ! ПРЕДЛОЖИО ИМ ЈЕ ДА СЕ ПОПРАВИ
ПУТ КОЈИ ЈЕ ИШАО ПРЕКО ЊЕГОВОГ ИМАЊА, И ТУ ПОЧИЊЕ
ЦЕЛА ПРИЧА...”

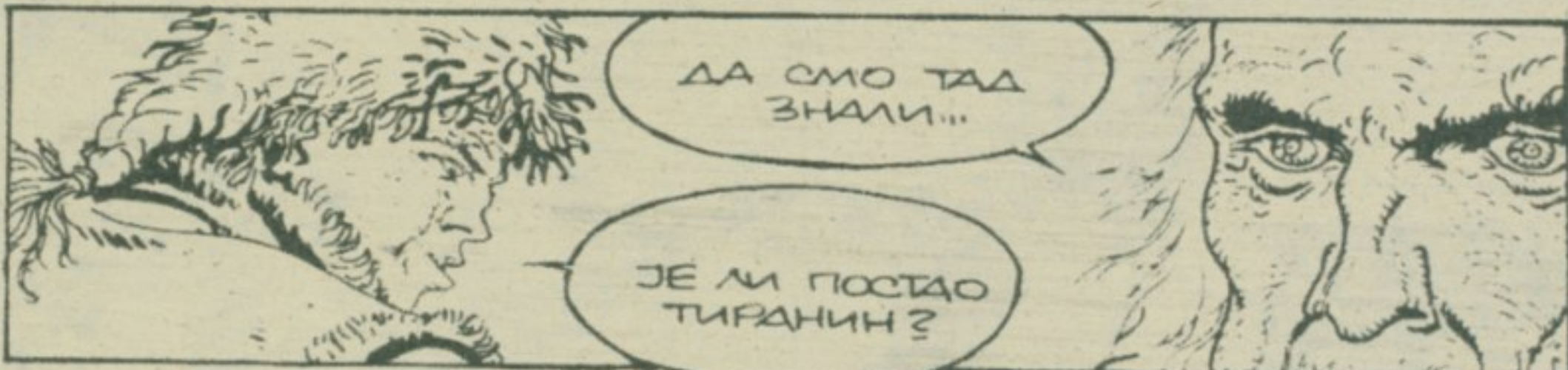

НАСТУПИЛО ЈЕ НОВО ДОБА! ЕНТУЗИ-
ЈАЗАМ ЈЕ ЉУДЕ ДОВЕО ДО ТОГА ДА
НАТАНА ИМЕНУЈУ ЗА ВРХОВНОГ БОСУ,
УПРКОС ЊЕГОВОМ ПРОТИВЉЕЊУ!”

ДА ОМО ТАД
ЗНАЛИ...”

ЈЕ ЛИ ПОСТАО
ТИРАНИН?

„МА НЕ! ТО НЕ ЛИМИ НА ЊЕГА! СХВАТИО ЈЕ СВОЈУ
УЛОГУ ОЗБИЈАНО И САВ СЕ ПОСВЕТИО СВОЈОЈ „ВЕЛИ-
КОЈ ПОРОДИЦИ“! У МЕЂУВРЕМЕНУ ЈЕ УСВОЈИО ФЛИЈА
И ЧЕСИКУ И ИМЕНОВАО ИХ СВОЈИМ НАСЛЕДНИЦИ-
МА! СВЕ ЈЕ БИЛО ДОБРО, ДОК СЕ ОДНЕКУД НИЈЕ
ПОЈАВИО АЛВИС ТРЕНТОН...”

ОДИ И ЧЕСИКА СУ
УБРЗО ПАЛИ ПОД АЛВИ-
СОВ УТИЦАЈ, А НАТА-
НОВО ЗАДРАВЉЕ НИЈЕ
ВИШЕ БИЛО
ДОБРО!

МИСЛИТЕ
ДА ЈЕ ЗА
ТО КРИВ
АЛВИС?

„НЕ МОГУ ДА ТВРДИМ, АЛИ ЧИМ ЈЕ БРАТ ИМАО ПРВИ ВЕГИ НА-
ПАД, БИЛО НАМ ЈЕ ОНЕМОГУЋЕНО ДА ГА ВИЂАМО! РАЈ СЕ ПРЕ-
ТВОРИО У ПАКАО, А ОДИ И ЧЕСИКА, САВЕТОВАНИ ОД АЛВИСА,
ПРИМОРАВАЛИ СУ ФАРМЕРЕ ДА ПРОДАЈУ СВОЈУ ЗЕМЉУ ЗА МАЛЕ
ПАРЕ И ДА РАДЕ ЗА **БАНКРОФТ КОМПАНИЈУ!** АЛИ, НЕКИ, НА
ЧЕЉУ СА МНОМ, ЈОШ ОДЛЕВАЈУ ПРИТИСКУ!”

ПО ПРАВИЛУ, АКО НАТ
УМРЕ, ЈА ТРЕБА ДА
ПРЕУЗМЕМ РУКОВО-
ЂЕЊЕ, ДОК СЕ НЕ ОД-
РЕДИ НОВИ ШЕФ!

САД
СКВАТАМ
ЗАШТО ВАМ
АВИС ПРАВИ
ОМИЦАЛИЦЕ!

ДА! ОН СЕ ПЛА-
ШИ ПОБУНЕ, А
ОВЕСТАН ЈЕ ДА,
ДОК ЈЕ НАТАН ЖИВ,
ЉУДИ СЕ НЕГЕ
ОДЛУЧИТИ НА ТО!

ПОСТОЈИ ЛИ
МОГУЋНОСТ ДА ЛЕ-
ТИНУ ПРЕВОЗИТЕ
НЕКИМ ДРУГИМ
ПУТЕМ?

ОХ ДА!
АЛИ ПОСЛЕ
ЈЕДНОГ ТАКВОГ
ПУТА, СВЕ ЖИ-
ТО СМО БАЦИЛИ
У РЕКУ! А ДЕША-
ВА СЕ И ДА ТРЕН-
ТОМ УБИЈАЈЕНЕ
КУПЦЕ ЗАМЕНИ
СВОЈИМ
ЉУДИМА!

НИСАМ ВАМ
ОВО ИСПРИЧАО
ДА БИСТЕ
ОТИШЛИ!

ЈА НЕ ОДЛА-
ЗИМ, САМО ХОЋУ
ДА СЕ СКЛОНИМ С
ПУТА! ПУСТИО САМ ОНУ
ДВОЈИЦУ УМЦА ДА ОДУ,
АЛИ СИГУРАН САМ ДА
ОНИ МЕНЕ НЕГЕ, КАД
СЕ СРЕТНЕМО СЛЕ-
ДЕЋИ ПУТ!

БИЋУ У ОНОЈ ШТАЛИ
НА СЕВЕРУ, ПА ПОША-
ЉИТЕ ТАМО МОГ ОРТА-
КА КАД СЕ ВРАТИ ИЗ
ШЕТИЊЕ!

И ЈОШ
НЕШТО! УПОЗОРИТЕ
ГА ДА ПАЗИ ДА ГА НЕ
ПРАТЕ! ОН ЈЕ ДОБАР
ДЕЧКО, АЛИ ВРАО НЕ-
ОПРЕЗАН!

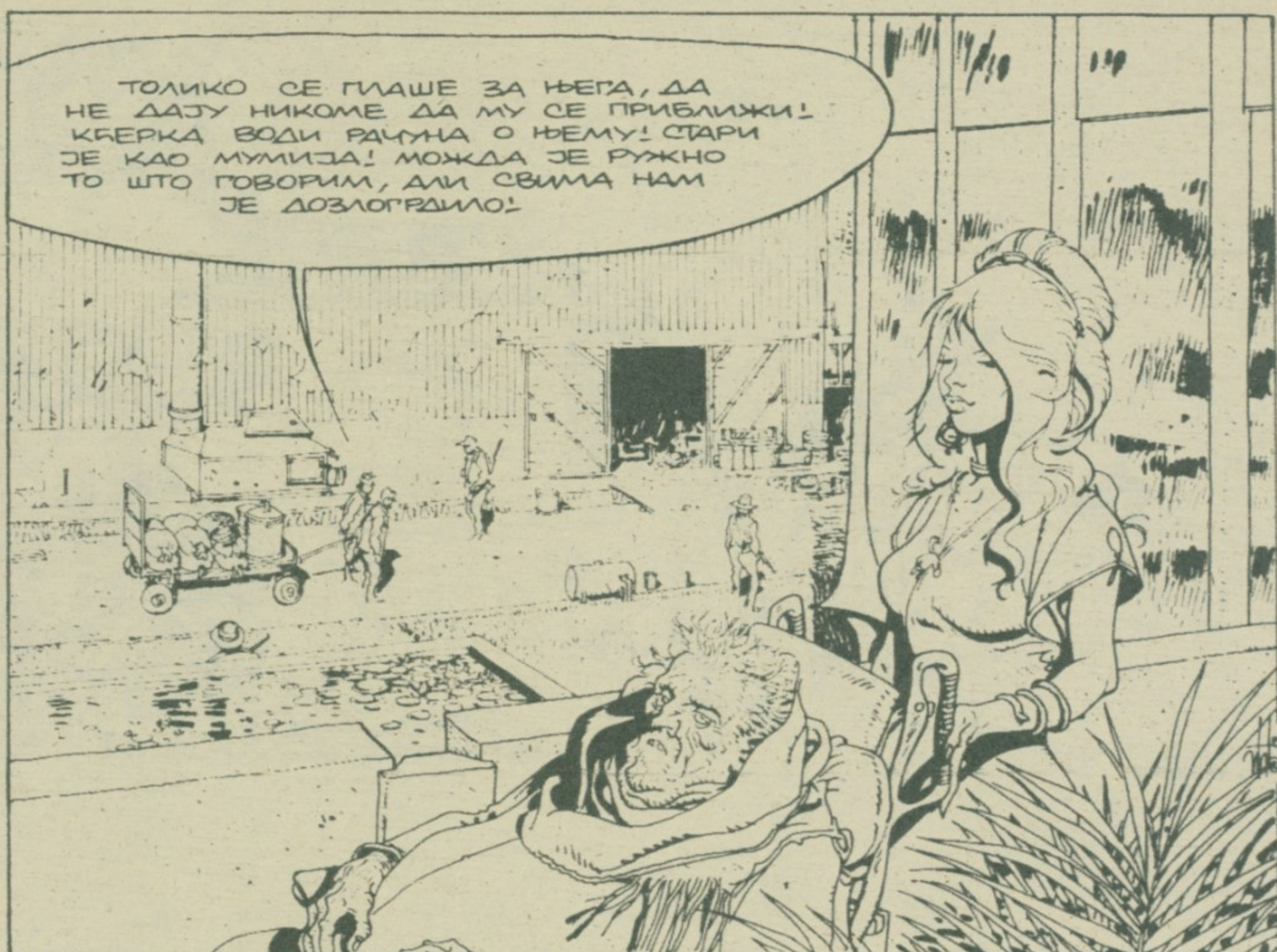
ИЗГЛЕДА
ДА СИ СТВАР-
НО У НЕВОЉИ,
КАД СИ ОДЛУ-
ЧИО ДА ДОЂЕШ
ОВАМО!

ГАЗДА НАМ
ЈЕ ИНВАЛИД И
КРЕЊЕ СЕ ПОМОЋУ
КОЛИЦА! ВИДЕКЕШ И ОДИЈА,
ГАЗДИНОГ СИНА! САВЕТУ-
ЈЕМ ТИ ДА УВУЧЕШ ГЛАВУ
У РАМЕНА!

ЕНО ГАЗДЕ ГОРЕ, НА ТЕ-
РАСИ! ИЗВОДЕ ГА ПОВРЕ-
МЕНО!

ТОЛИКО СЕ ПЛАШЕ ЗА НЕГА, ДА
НЕ ДАЈУ НИКОМЕ ДА МУ СЕ ПРИБЛИЖИ!
КЕРКА ВОДИ РАЧУНА О НЕМУ! СТАРИ
ЈЕ КАО МУМИЈА! МОЖДА ЈЕ РУЖНО
ТО ШТО ГОВОРИМ, АЛИ СВИМА НАМ
ЈЕ ДОЗЛОГРАДИЛО!

ЕЈ,
ВАС ДВОЈИ-
ЦА, БЕЗ
ПРИЧЕ!

ДОБРО,
ДОБРО!
ИМАМО ПРАВО
ДА РАЗМЕНИ-
МО КОЈУ
РЕЧ!

НИСАМ ГА ДОБРО
ВИДЕО! ШТА
МУ ЈЕ?

У ТОМЕ И ЈЕСТЕ СТВАР! ТО
НИКО НЕ ЗНА! И НИКАД ГА
НЕЋЕШ ВИДЕТИ ИЗБЛИЗА!

ТОЛИКО ГА ДОБРО
ЧУВАЈУ, ДА ИСПРЕД СВИХ
ВРАТА У КУБИ СТОЈИ
СТРАЖАР!

АЛБИС ЗНА СВОЈ ПОСАО!
ГАДОВИ!

137,
СТОЈ!

ЈЕ Л' ТИ ТО МЕНИ
КАЖЕШ ИЛИ ЦЕ-
ЛОЈ КОМПАНИЈИ?
РАЗМИСЛИ ДОБРО
ПРЕ НЕГО ШТО ОДГ-
ВОРИШ, 137!

ПРВЕНСТВЕНО ТЕБИ... И ТИ ТО
ЗНАШ, ИНАКЕ СЕ НЕ БИ ОСЕТИО
ПОГОЂЕНИМ! А И НЕ ЗАСЛУЖУ-
ЈЕШ НИШТА БОЉЕ!

ИГРАШ СЕ
ВАТРОМ, 137!
ЗНАШ ДА МОГУ
ОВО ДА КА-
ЖЕМ ОДИЈУ!

АЛИ, ПОШТО
СЕ ОСЕГАМ
ДОВО, САМИ
БЕМО ДА ИЗГЛА-
ДИМО ОВАЈ НЕ-
СПОРАЗУМ, ЗАР
НЕ?

ДА!
НАРАВ-
НО!

ОСТАЛИ, НЕ
МЕШАЈТЕ СЕ!
ВРАТИТЕ
СЕ НА ПОСАО!

ЗВУЧИЗ!

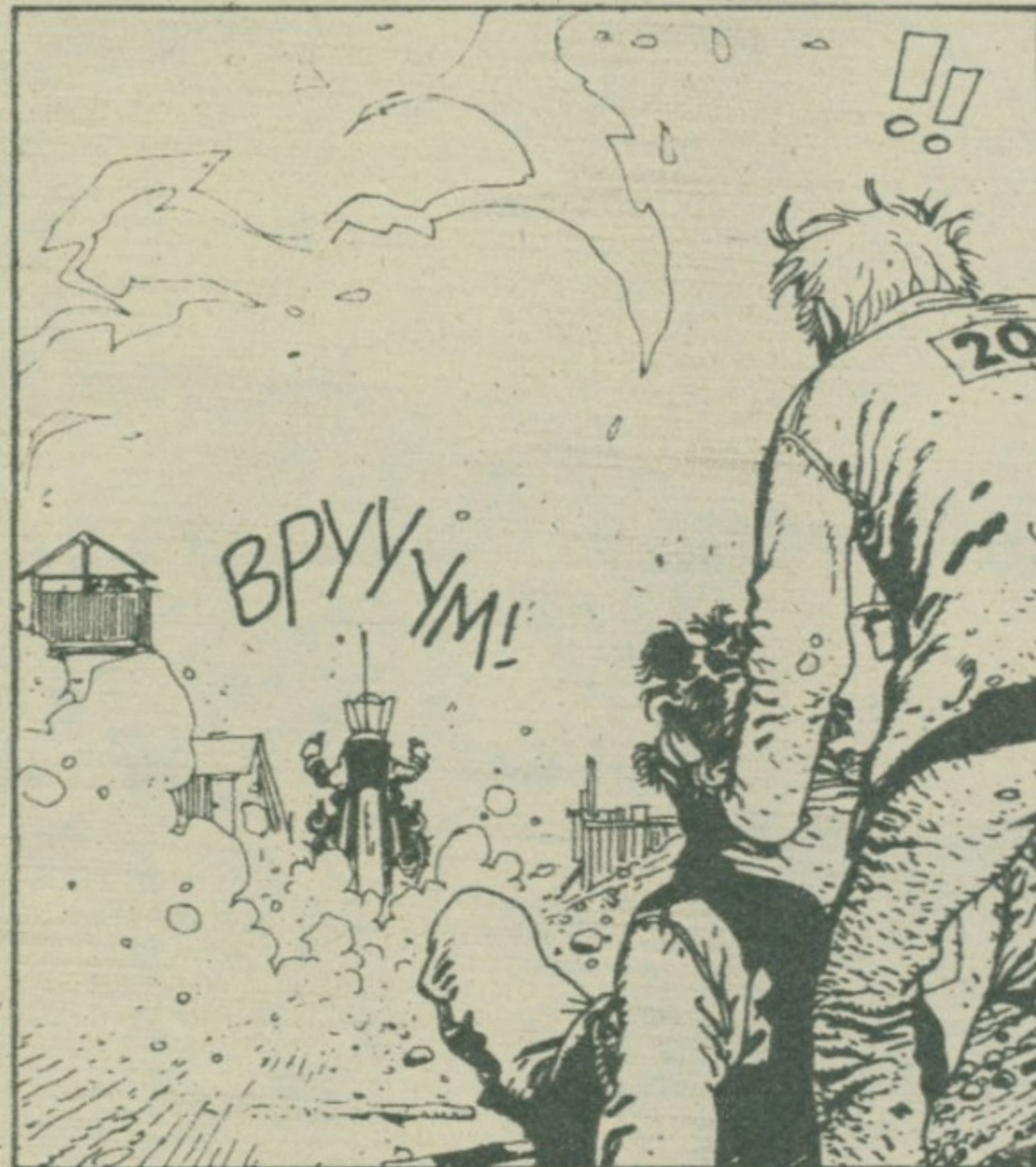
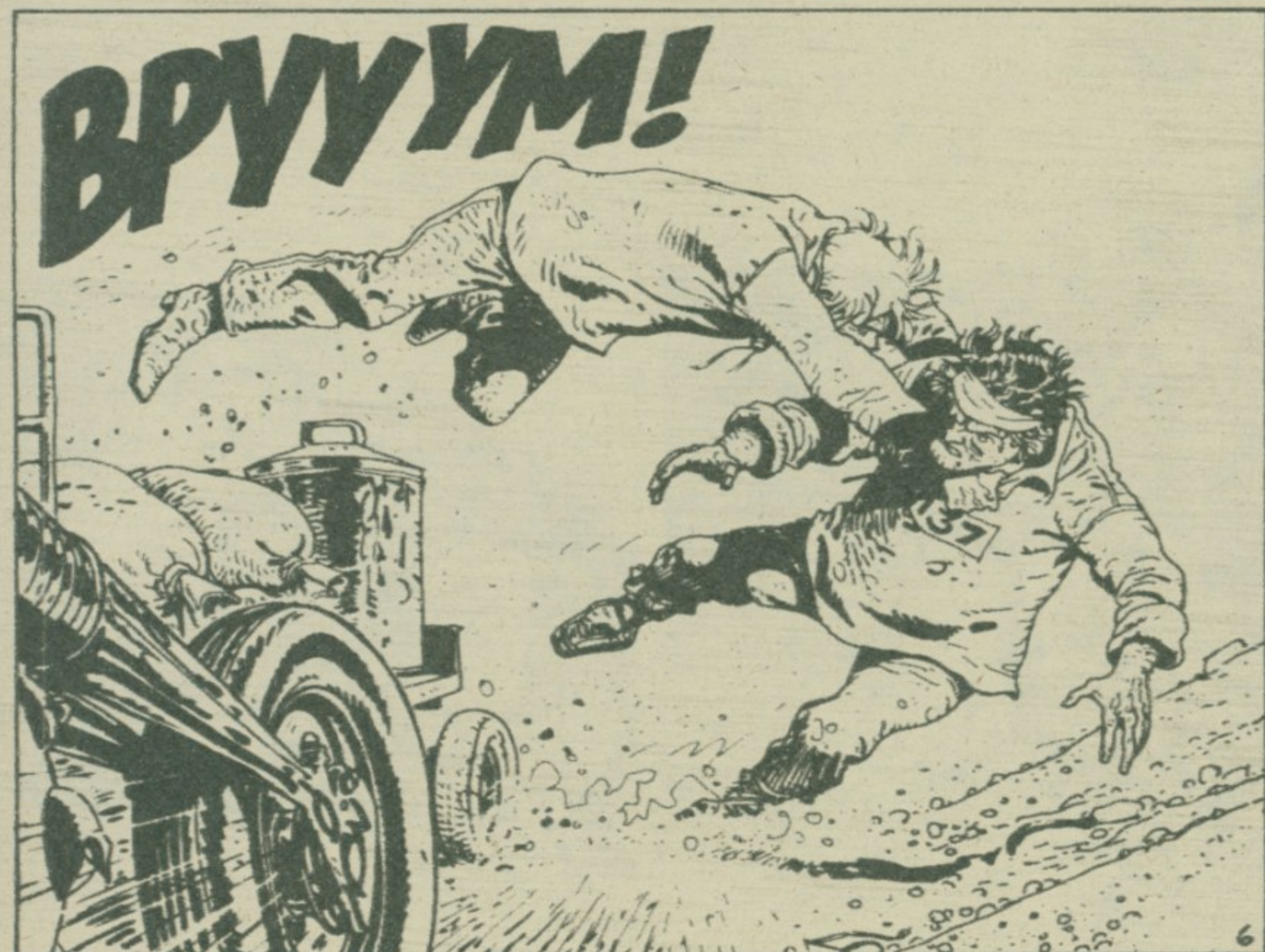
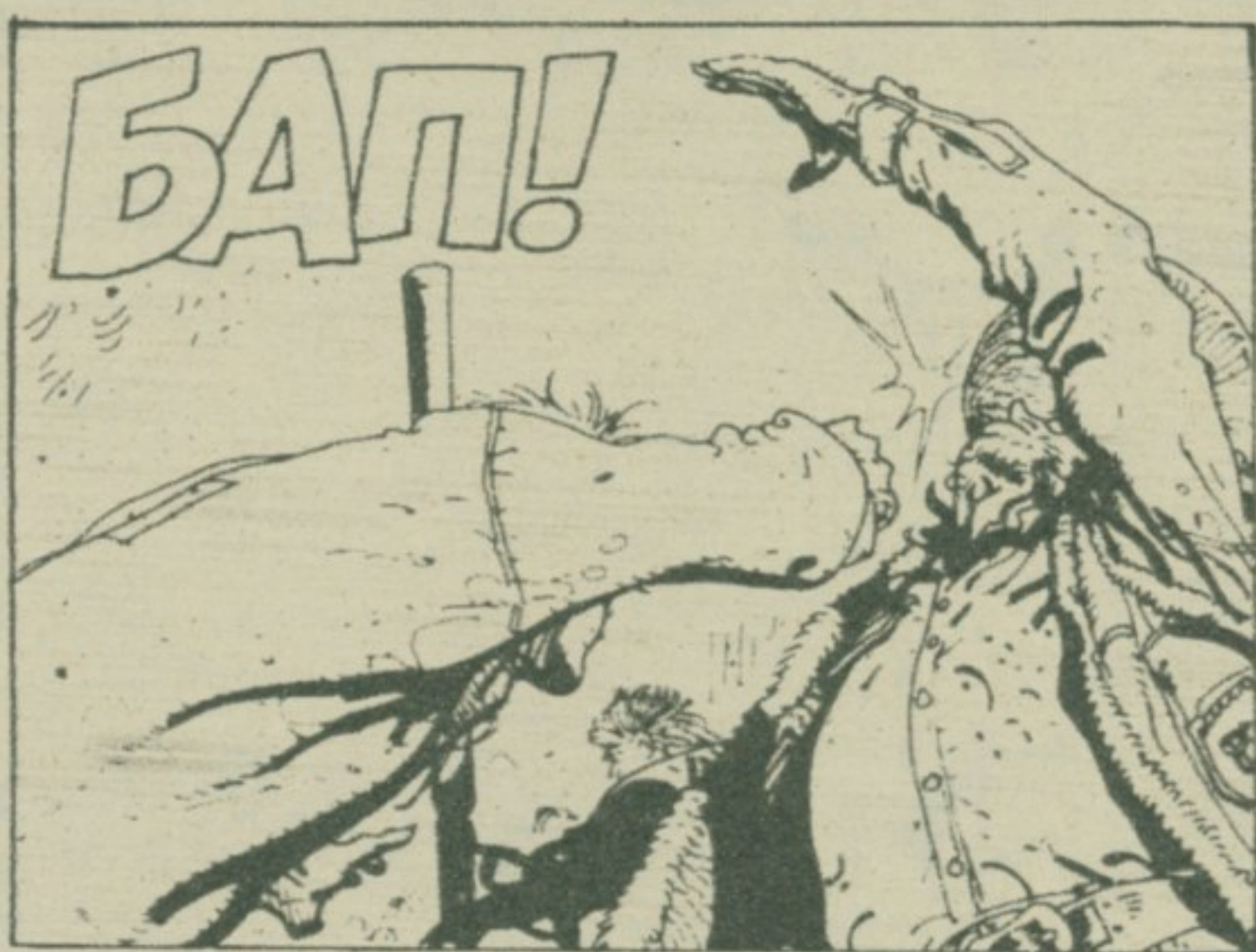
КЛАДИМ
СЕ НА 183!

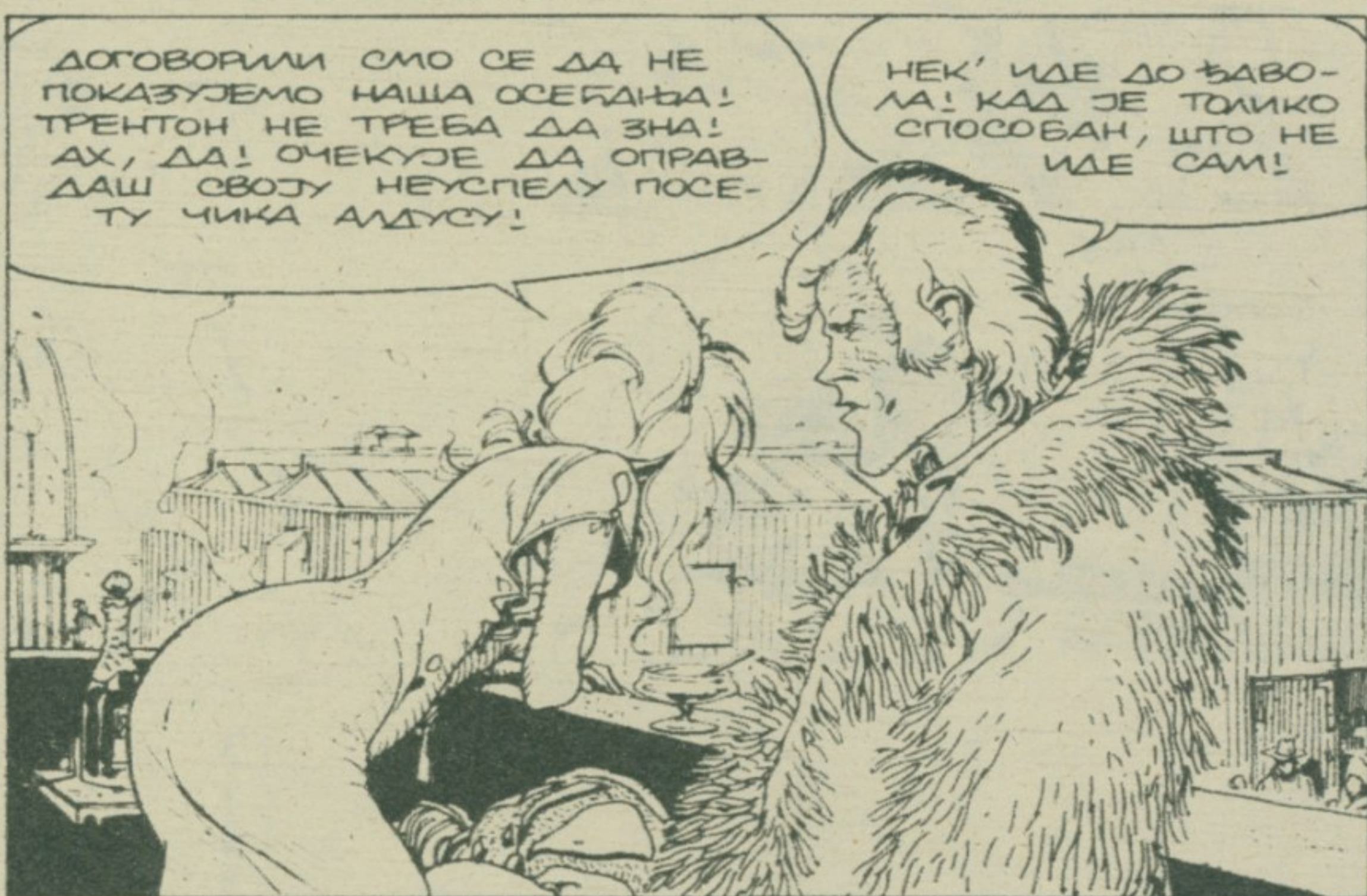
ШТА
ЈЕ ТОЗ
ЧУЈЕМ
НЕКЕ
ПОВИКЕ!

МАЛА КАВГА
ИЗМЕЂУ СТРАЖА-
РА И РАДНИКА!
НИШТА СТРАШНО!

БУДАЛО, НИЈЕ ТО ТАКО БЕ-
ЗАБЛЕНО! НЕЗАХВАЛНИЦИ!
ДАШ ИМ ПРЕТ, ОНИ ХОЋЕ
ЦЕЛУ ШАКУ! ЗНАМ ЈА ЊИ-
ХОВУ ИГРУ!

ЧИСТОГА ЈЕ
ПОЛА ЗАДРАВ-
ЉА! ЛА! ЛА!

ЛА!
ЛА!

ЏЕРЕМАЈА,
ПУСТИ
ВОДУ!
МИСЛИШ
ДА НИСАМ
ЈО
КАД СИ
СТИГАО?

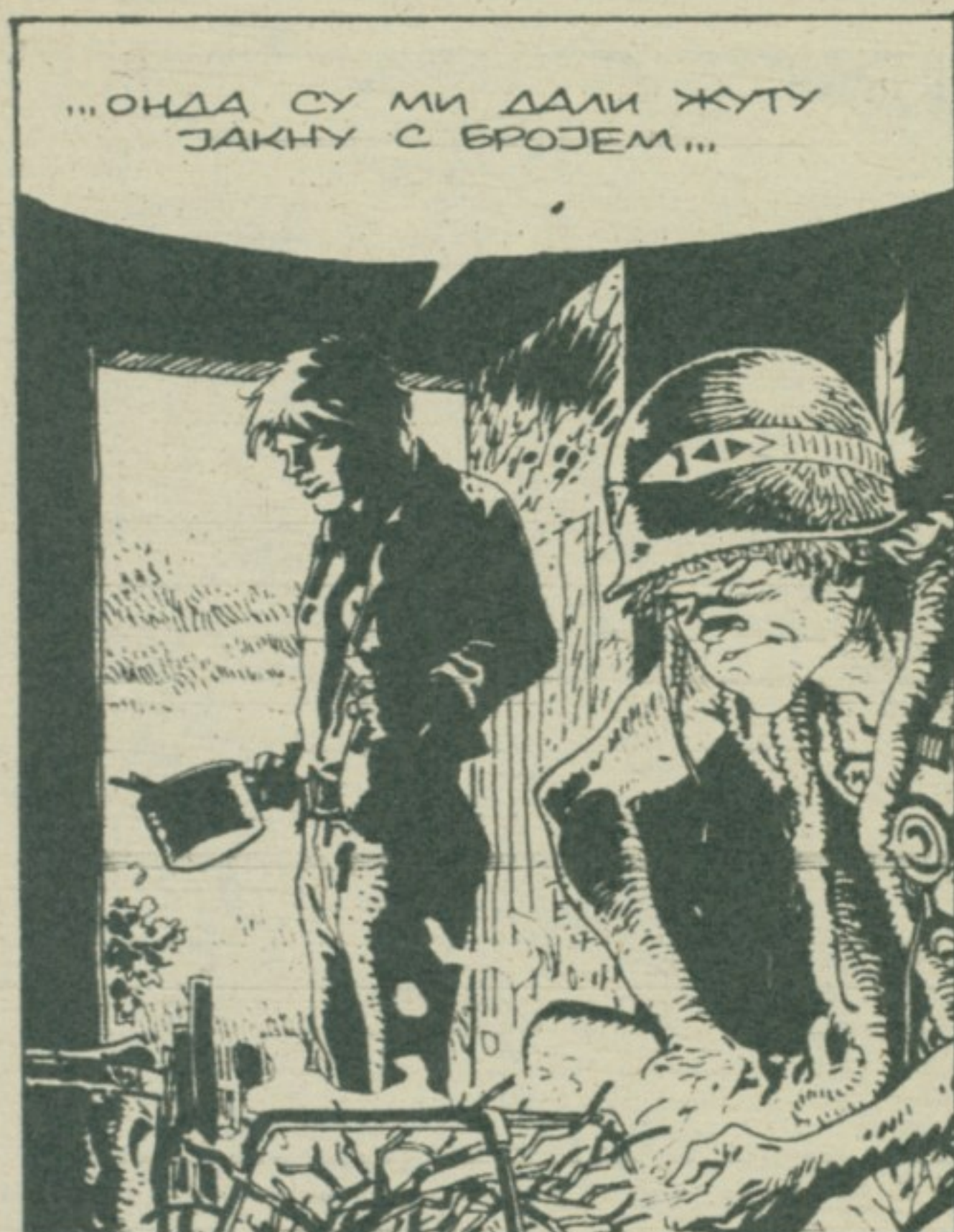
САМО
ЈЕДНО
ПИТАЊЕ
ПРЕ НЕГО ШТО
ПРЕЂЕМО НА
ДРУГЕ СТВАРИ;
ГДЕ СИ ВИДЕО
ТАКВО
КУПАЊЕ?

ТО ЈЕ
МОЈ
ИЗУМ И
НЕ ТРЕБА
ДА СЕ ЧУДИШ!
ЈА САМ ЈАКО
ПАМЕТАН! САД
ПРЕЂИ НА ДРУ-
ГЕ СТВА-
РИ!

СЛУШАЈ ДОБРО И СПРЕ-
МИ СЕ ЗА
ИЗНЕНАЂЕЊЕ!

НИСУ ТИ
ПЛАТИЛИ?

НЕ,
СЛУШАЈ!
ЈУТРОС
САМ
ОТИ-
ШАО У...

...ОНДА СУ МИ ДАЛИ ЖУТУ
ЈАКНУ С БРОЈЕМ...

ЈЕ ЛИ?
ЗНАМИ,
ТАКО
СТОЈЕ
СТВАРИ?

ЈА ТИ ПРИЧАМ, МИСЛЕХИ ДА
ТИ НЕ ЗНАШ ЗА ОВО, А ОНДА
МИ ОДЈЕДНОМ СЕРВИРАШ ПРИЧУ
КОЈУ ТИ ЈЕ СТАРИ ИСПРИЧАО!
ШТО МИ НИ-
СИ РЕКАО
ДА ЗНАШ?

МОЛИО СИ МЕ ДА ТЕ
НЕ ПРЕКИДАМ! ТОЛИКО
СИ БИО УЗБУЂЕН ДОК
СИ ПРИЧАО, ДА НИСАМ
ИМАО СРЦА ДА ТЕ
ПРЕКИДАМ!

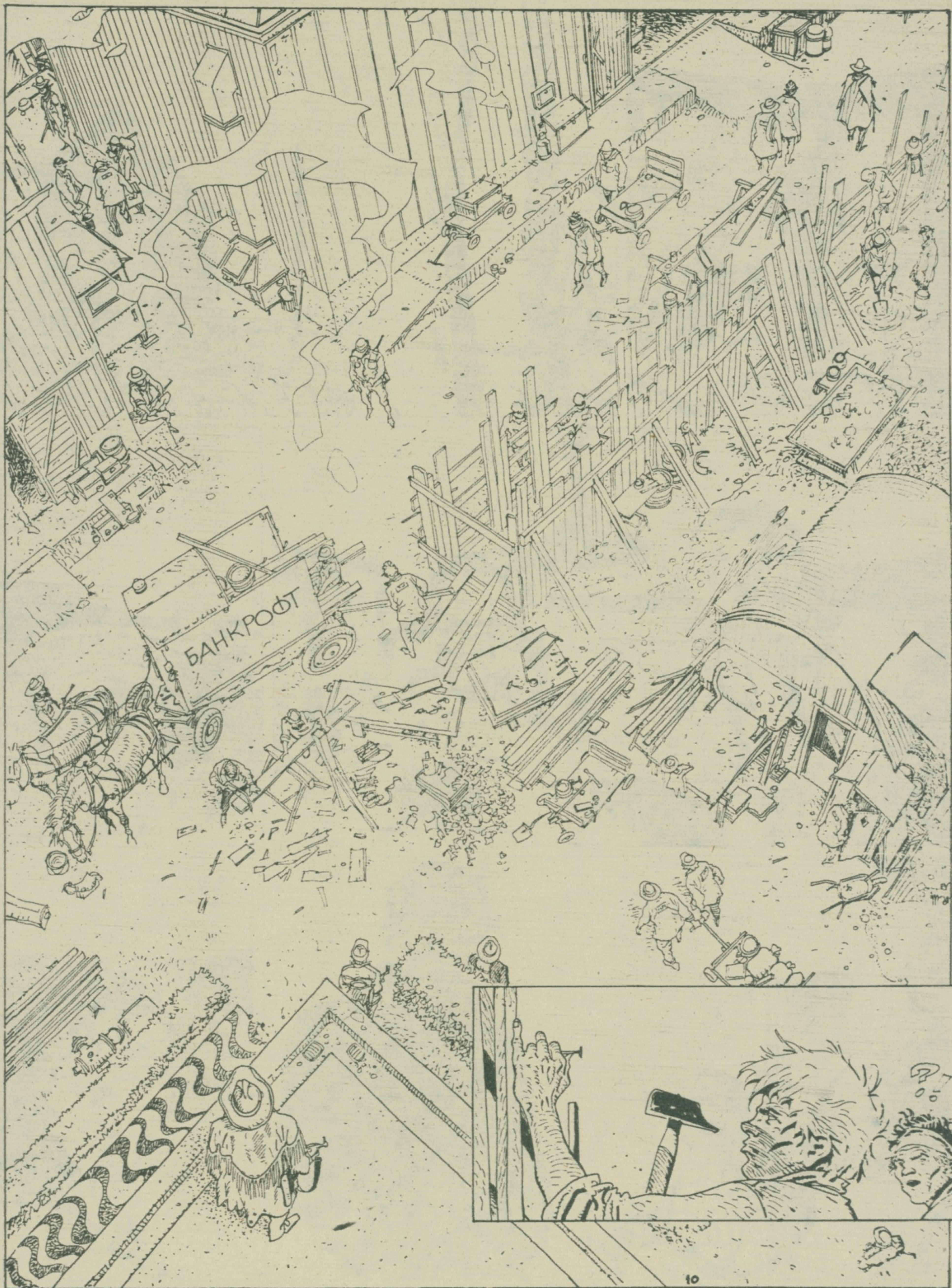
У СВАКОМ СЛУЧАЈУ,
ТО СЕ НАС НЕ ТИЧЕ!
ПОКУПИЋЕМО НАШЕ
ПРЕЋЕ И ОДЛАЗИМО
ОДАВДЕ! НЕМАМО
ОВДЕ ШТА ДА
ТРАЖИМО!

СЛАЖЕШ ЛИ СЕ?
ЈОШ ЈАМЕ СИ ГОВОРИО
ДА ТО НИЈЕ НАША
СТВАР! БУДИ РАЗУМАН! ПО-
КУПИ СТВАРИ ПА ДА
СЕ ЧИСТИМО!

РАДИ КАКО ХОЋЕШ,
КУРДИ, АЛИ ЈА САМ
ОДЛУЧИО - СУТРА СЕ ВРА-
ЋАМ У "БАНКРОТ КОМ-
ПАНИЈУ"!

ШТА?
ВРАТИО СИ СЕ!
ТИ СИ ПОЛУДЕО!

ГЛЕ, КАО ДА САМ
ТО ВЕЈ ЧУО! ИЗГЛЕ-
ДА ДА САМ ЈА ЈЕДИНИ
КОЈИ СЕ ВРАТИО!

НЕ ШАЛИМ СЕ!
РИЗИКУЈЕШ МНОГО
АКО ОСТАНЕШ!
ЈА ИМАМ СВОЈЕ
РАЗЛОГЕ!

СМАТРАЈ
ДА ИХ ИМАМ
И ЈА!

ХА, ХА! ЈОШ УВЕК МИ ЈЕ
ПРЕД ОЧИМА ОНА СЦЕНА!

А ЧУВАРИ ЗЕРИСАЛИ К'О
ЗЕЧЕВИ У ПРВИ ЗАКЛОН!
ХА, ХА, КАКО РАЧУНАТИ НА
ЊИХ У СЛУЧАЈУ НУЖДЕ!

НЕБЕМО ИМ
ЗАМЕРИТИ!
И ОДИ КАД ПОЛУ-
ДИ, НЕ РАЗМИШ-
ЉА ШТА РАДИ!

ДЛВИС
НИЈЕ
ЗАДОВО-
ЉАН,
ЗНАШ?

БАШ
МЕ
БРИГА!

И МЕНЕ!
НИСИ ТИ КРИВ ШТО
ЖУТО НА ТЕБЕ ДЕЛУЈЕ
КАО ЦРВЕНО НА БИ-
КОВЕ!

СКА-
ЉАЈ
РУ-
КЕ!

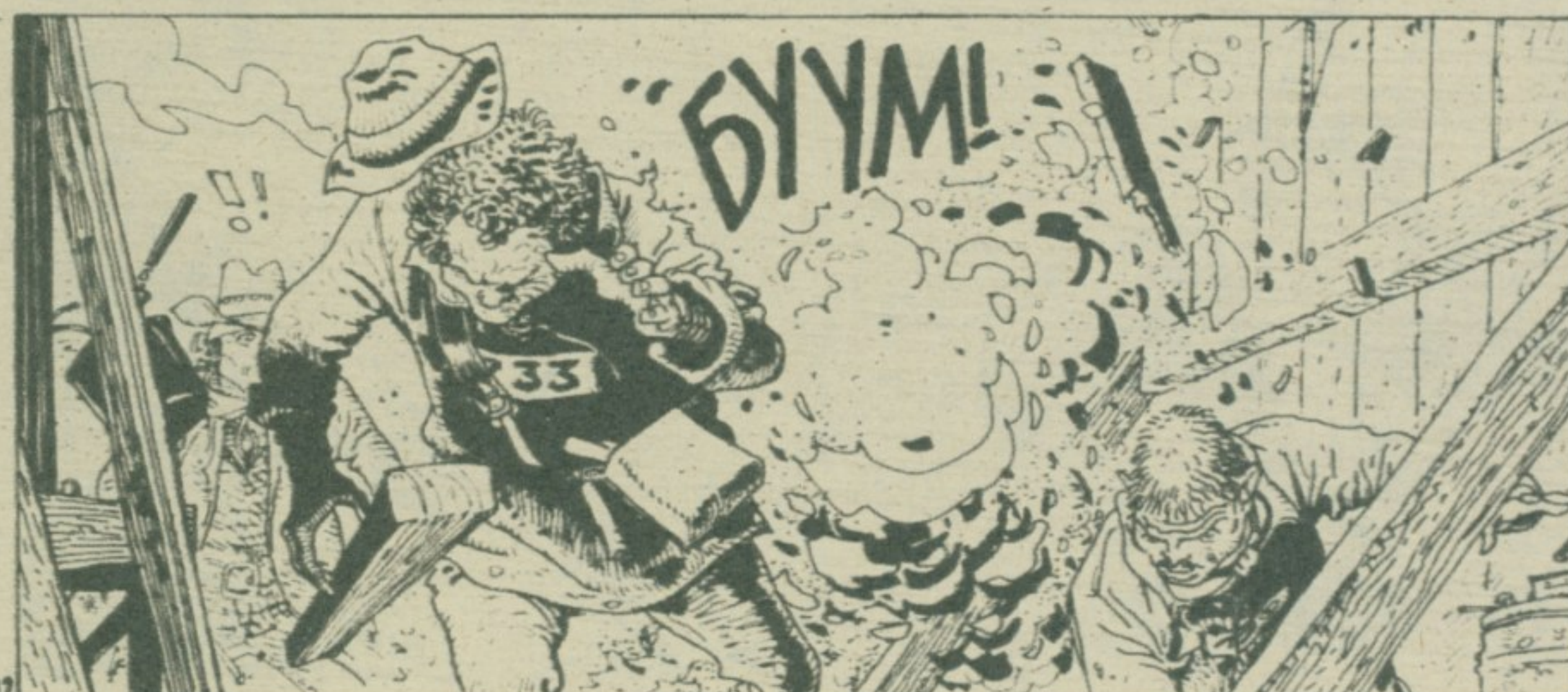
ИМАЛИ СУ СРЕДЕ И
ТО ЗАХВАЉУЈУЋИ ОНОМ
МАЛОМ АКРОБАТИ!
ГУБИШ У СПРЕТНОСТИ,
ОДИ!

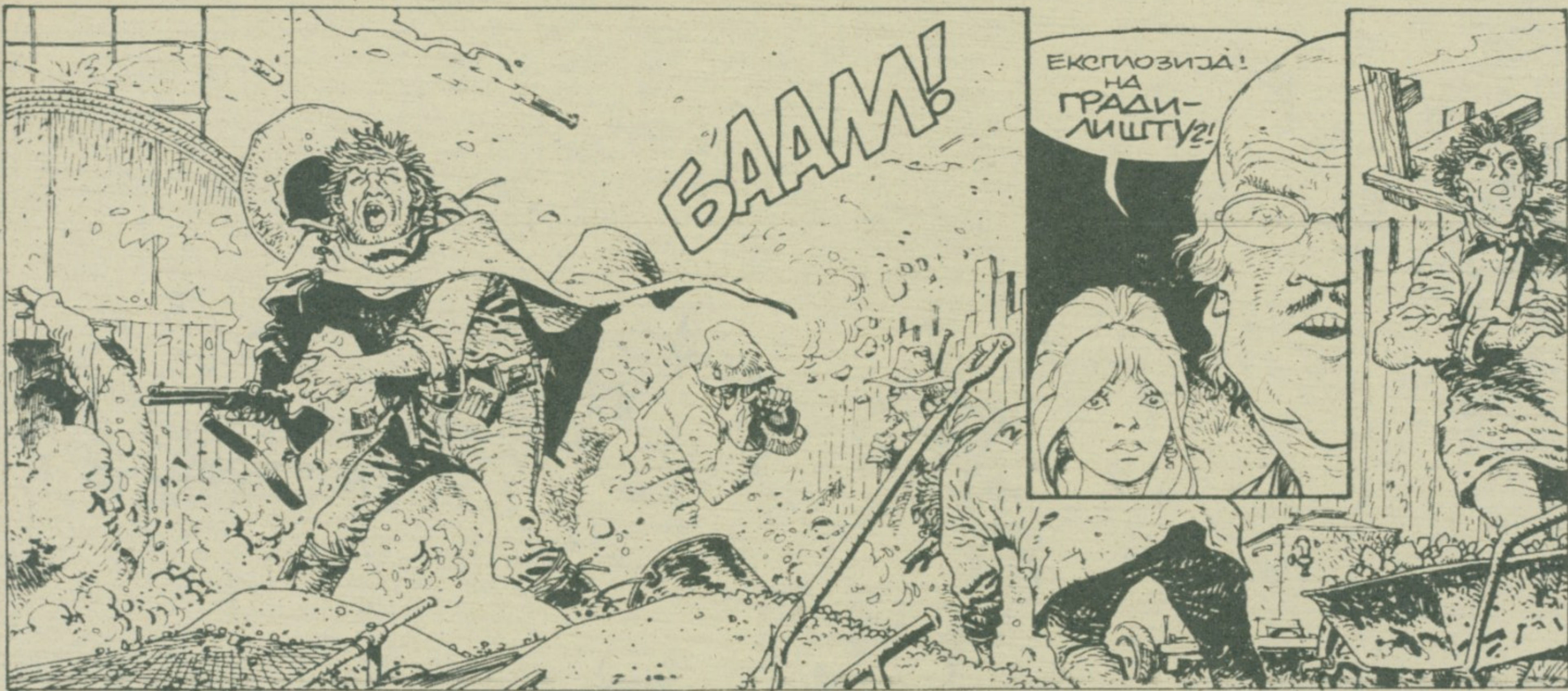

АКРОБАТА ИЛИ НЕ, АЛИ
ТАКО САМ ИХ УТЛАШИО ДА БЕ
ПРОБИ ВЕКОВИ ПРЕ НЕГО ШТО
ИХ ПОНОВО ВИДИ-
МО!

ВЕКОВИ,
ИЗГЛЕДА,
БРЗО
ПРОЛАЗЕ...

... ИЛИ СУ
ТО ЊИХОВА
БРАЋА БЛИЗАН-
ЦИ КОЈЕ САМ МА-
ЛОПРЕ ВИ-
ДЕО!

ГАЗИТЕ ДА НЕКО
У ОВОЈ ГУЖВИ НЕ
УБЕ У ЗГРАДУ!

ОКЕЈ!

И АКО ОТКРИЈУ ОНЕСВЕШЋЕ-
НОГ СТРАЖАРА, МИСЛИЋЕ ДА
ЈЕ ТО ОД ЕКСПЛОЗИЈЕ!
ГЛАСОВИ! СВЕ СУ
БЛИЖИ...

МОРАМ ДА
НАЂЕМ НЕКО
СКРОВИШТЕ...

БРАВО
ЗА ТВОЈУ
ПРЕДСТАВУ!
АХ, АХ! МОЈ
БРАЦА! МОЈ
ДРАГИ
БРАТ!"

ПРВО ЗАВРШИ ПОДАО,
ПА СЕ ОНДА СМЕЈ!

АЛИ, ДРАГА, ДОЂИ ДА
ОБАВИМО ЈЕДНУ МАЛУ
ФОРМАЛНОСТ!

БРИ-
ЦИЗЕ!

ТА ФОРМАЛНОСТ
МОЖЕ ДА ПРИМЕ-
КА! ПОЖУРИ, СВА-
КИ ТРЕНУТАК ЈЕ
ВАЖАН!

УФ, ОДОШЕ!
БАШ САМ
ГЛУП ШТО
НИСАМ
НАБАВИО НЕКО
ОРУЖЈЕ!

КРАЈ У СЛЕДЕЋЕМ
БРОЈУ

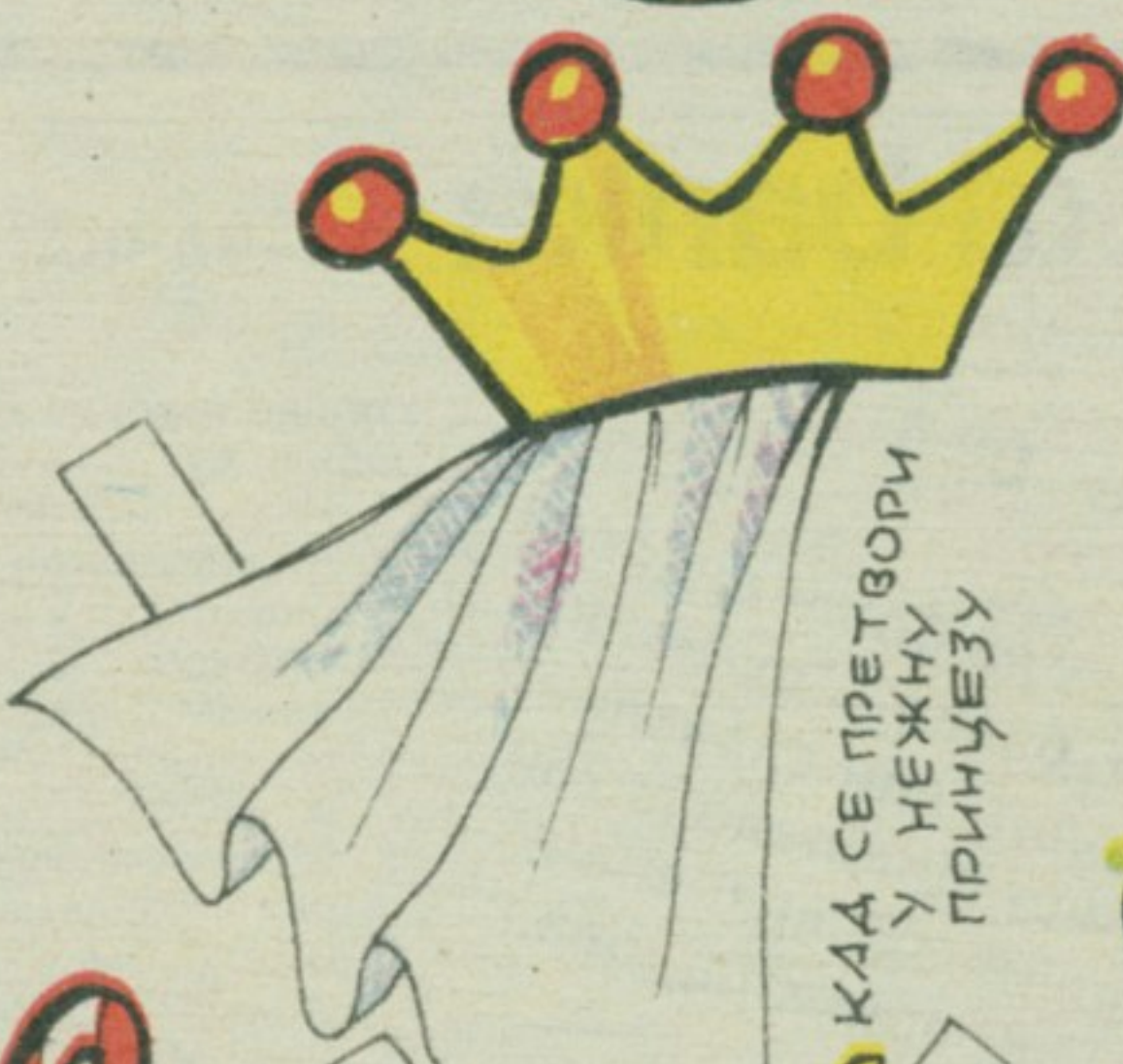
ОБУЦИТЕ ВЕШТИЦУ

ВЕШТИЦУ
ЗАЛЕПИ
НА
КАРТОН
И
ИСЕЦИ

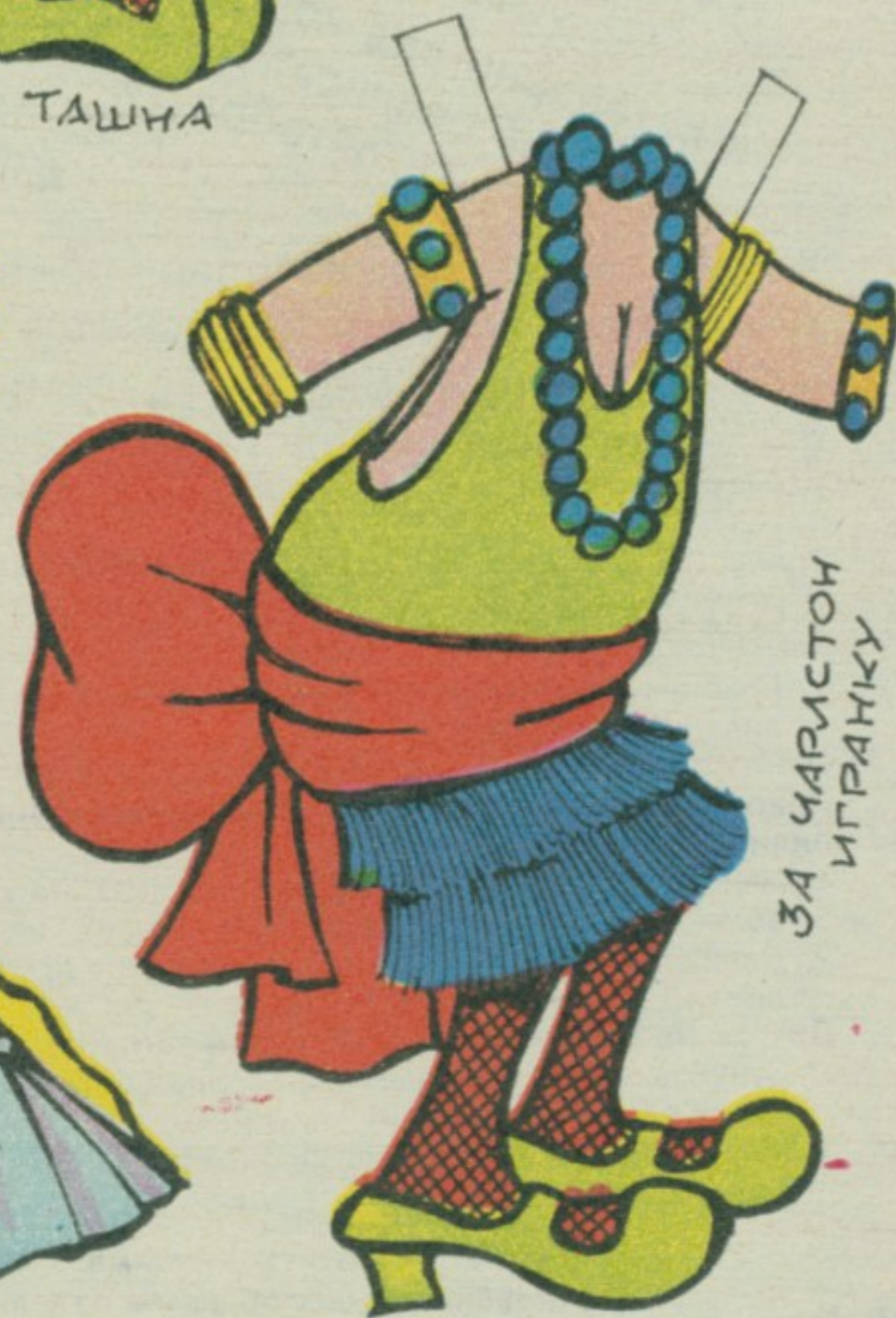
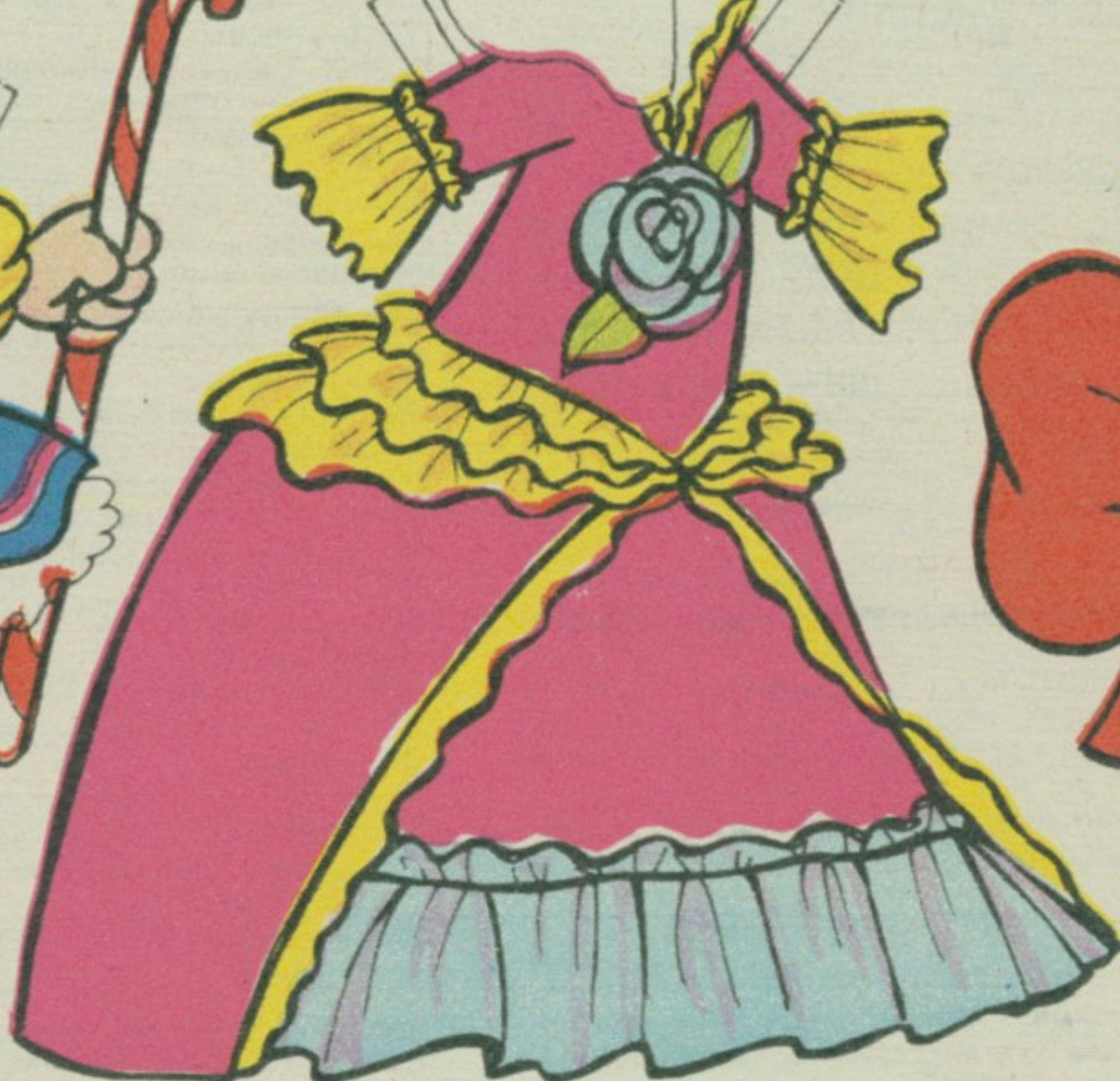
СПОРТСКИ
КОМПЛЕТ

КАД СЕ ПРЕТВОРИ
У НЕЖНУ
ПРИНЦЕЗУ

ТАШНА

ЗА ЧАРИСТОМ
ИГРАЊКУ

ИЗУМИ,
ОТКРИЋА,
ДОСТИГНУЋА...

ЗАГРОБНИ ЖИВОТ У СТАКЛУ

Због многих узрока, зидне слике које се налазе под земљом, у историјским налазиштима доступним публици, неповратно пропадају. Међутим, у Шведској је недавно патентиран један систем који омогућава да та налазишта остану отворена за публику, а да зидови и предмети ипак буду заштићени. То је могуће захваљујући провидним, потпуно затвореним стакленим тунелима који обезбеђују пуну заштиту уметничких дела. Ти тунели се проветравају и температура у њима једнака је оној која влада у унутрашњости споменика. У тунеле су уграђени и уређаји за осветљавање, чију светлост филтрирају огледала која се могу поде-

шавати, тако да се подземне одаје осветљавају непрекорно и без одсјаја. На улазу у тунел постављен је филтер који спречава продирање прашине, а и посетиоци пролазе преко механичког „отпрашивача“ који им уклања прашину са ципела.

Први овакав тунел, који финансира Светска банка, поставља се у Луксору, у гробници Накхта, писара и астронаута из Амоновог храма. Накхт је живео за време

гробницама, а и Француска и Шпанија озбиљно размишљају о томе да тако заштите своје преисторијске пећине.

УЗБУНА ЗБОГ „ОЗОНСКЕ РУПЕ“

Од пре петнаест година, изнад Антарктика ствара се једна рупа која непрестано расте. Налази се

опасно ни за друге врсте, јер може да доведе до промене екосистема и да, на пример, уништи планктон и површинске морске ларве.

За овај феномен на Антарктику први су се заинтересовали Енглези, 1985. године. Веома их је узнемирио и дигли су узбуну, али нико се није много освртао на то. Тек кад су биолози проучили резултате добијене помоћу сателита, свет је схватио да су Енглези у праву.

А Американци су последњи учили тај феномен, јер су рачунари који су обрађивали податке једноставно избацили податке о смањењу озона: цифре су биле толико велике да су мислили да је по среди нека грешка!

За сада се смањење количине озона приписује сложенем разорном дејству флуорокарбоната и отпадних гасова које избацују суперсонични авиони. Али, њих ипак нема баш тако много, па пре свега треба окривљавати флуорокарбоне, који су од 1978. забрањени, али их сви и данас користе у несмањеним количинама. Ти гасови употребљавају се за прављење пене за бријање у „бомбама“ под притиском, за производњу детерџената.

Сада се четири америчке екипе спремају да пођу на Антарктик и да проуче тај феномен. Треба да провере једну нову претпоставку по којој је рупа у озону можда последица неког природног феномена. Али којег?

В. И.

владавине Аменотепа III (око 1500. године пре наше ере) и његов гроб је један од најлепших приватних гробова из доба древног Египта.

Сличан систем треба да буде уграђен и у један етрурски гроб у Тарквинији, у Италији. И Кина је заинтересована за постављање таквих система у својим царским

на висини од 16 до 25 километара, и утолико више узбуђује што се појављује крајем зиме, а ишчезава у новембру.

Данас заузима површину једнаку површини САД.

Смањење количине озона је опасно по људски род, јер доводи до повећане опасности да се добије рак коже. Није ништа мање

Ljubljanska banka „ЉУ-БАНКА“ БЕОГРАД

**Резултати конкурса
са Међушколског такмичења
за најбољи ликовни и литерарни рад**

На конкурс за најбољи ликовни и литерарни рад који је Основна банка „Љу-Банка“ Београд расписала у листу „Политикин забавник“ 31. октобра 1986. године приспело је 760 радова од којих 322 ликовна и 438 литерарних радова.

Жири у саставу: Александар Грбић – академски сликар, Александар Хеџл – академски сликар, Војислав Станојчић – књижевник, Биљана Гачановић – професор и Персида Меденица – представник Банке, радио је у складу са објављеним пропозицијама и једногласно донео одлуку да се две предвиђене награде колективима (од по 5.000.- динара и плакете) доделе:

1. Ликовној секцији ОШ „Ратко Павловић Ћићко“ – Ратково, чији је руководилац Ижак Анкица и
2. Разредној заједници VII–4 разр. ОШ „Аца Алексић“ – Александровац.

Првом наградом од по 3.000.- динара награђени су ученици чији су радови били најбољи и то:

1. Нинић Марија, ученица V–1 разреда ОШ „Ратко Павловић Ћићко“ – Ратково за ликовни рад „Деца пуштају змајеве“ и
2. Данијела Новаковић, ученица VII–4 разреда ОШ „Аца Алексић“ – Александровац за литерарни рад „Школски зид“.

Другом наградом од по 2.500.- динара награђени су ученици:

1. Сунчица Јовић, ученица VII–1 разреда ОШ „Моша Пијаде“ Жагубица за ликовни рад „На утакмици“.
2. Марија Кртолица, ученица VII–2 разреда ОШ „Петар Петровић Његош“ – Београд за литерарни рад „Надахнуће“.

Свим награђеним ученицима и колективима биће поштом достављене штедне књижице Основне банке „Љу-Банка“ Београд. Награђени радови објавиће се у листовима и часописима „Змај“, „Бубамара“, „Дечје новине“, „Гласило“ (ОБ „Љу-Банка“ Београд).

Утешне награде од по 1.500.- динара из области ликовног стваралаштва добили су:

1. Илија Николас, Вртић „Бамби“ Кикинда за рад „Путујемо“.
2. Бабић Драгољуб, уч. VII–1 раз. ОШ „Ратко Павловић Ћићко“ Ратково за рад „Јесен у мом селу“.
3. Влатковић Сенка, уч. I–1 раз. ОШ „Петар Петровић Његош“ Београд за рад „Мој град“.
4. Валентина Перић, уч. VIII–3 раз. ОШ „Моша Пијаде“ Жагубица за рад „Моје место“.
5. Блануша Жељко, уч. VII–1 раз. ОШ „Ратко Павловић Ћићко“ Ратково за рад „Убацивање кукуруза“.
6. Штетин Смиљка, уч. V–2 раз. ОШ „Милош Попов“ Ново Милошево за рад „Крос“.
7. Рада Митић, уч. I–2 раз. ОШ „Петар Петровић Његош“ Београд за рад „На пијаци“.
8. Ћуп Жарко, уч. VII–2 раз. ОШ „Ратко Павловић Ћићко“ Ратково за рад „Јесен у мом селу“.
9. Ристић Марија, уч. VI–1 раз. ОШ „13. октобар“ Ћуприја за рад „Аутопортрет“.
10. Тасић Соња, уч. VIII–1 раз. ОШ „Ратко Павловић Ћићко“ Ратково за рад „Продавац лубеница“.

Из области литерарног стваралаштва утешним наградама од по 1.500.- динара награђени су ученици:

1. Марија Перовић, уч. VIII–3 раз. ОШ „Олга Головић“ Никшић за рад „Не знате ви нас“.
2. Ивана Николић, уч. II–3 раз. ОШ „Вук Караџић“, Ћуприја за рад „Сви радимо и штедим“.
3. Благоица Трајковска, уч. VII/6 ОШ „Кузман Јосифовски-Питу“ Скопље за рад „Заслужен велосипед“.
4. Драгана Манојловић, уч. VIII–3 раз. ОШ „14. октобар“ Баточина за рад „Рађање зоре над Моравом“.
5. Татјана Бабић, уч. VII–1 раз. ОШ „Милица Павловић“ Београд за рад „Вечност“.
6. Адмир Штилић, уч. Мед. школског центра Тузла за рад „Енсар и Вејсил“.
7. Наташа Чанић, уч. V–1 раз. ОШ „Јелена Ћетковић“ Београд за рад „Прича о војнику“.
8. Мирослава Пауновић, уч. VIII–4 раз. ОШ „Димитрије Тодоровић-Каплар“ Књажевац за рад „Збогом детињство“.
9. Анђелка Цветковић, уч. VII–5 раз. ОШ „Аца Алексић“ Александровац за рад „Папирне лађе“.
10. Милена Бадрић, уч. I–д раз. ЦУО „Лука Бачак“ Глина за рад „Свијет у коме живим“.

ПОГРЕШАН БРОЈ СПАСАО ЖИВОТ

Крис Тамер, секретарица једне минхенске фирме окренула је број и с друге стране жице чула дахтав глас. Брзо је спустила слушалицу мислећи да се ради о настраној особи. Међутим, колеге су јој рекле да покуша поново да позове тај број. Крис их је, срећом, послушала. Човек с „друге стране жице“ био је Ханс Милер, осамдесетогодишњак, и имао је срчани напад. Крис је позвала хитну помоћ, лекари су стигли брзо у Хансов стан и у последњем тренутку му спасли живот. ■

ЕНГЛЕСКИЊА ОД ГЛАВЕ ДО ПЕТЕ

За разлику од већине малишана, трогодишња Цуел Нилсон из Рејнхема у грофовији Кент једва чека вечерње купање. Ово није случајно: у кади јој праве друштво два удава – омањи питон Гордон и питоница Клеопатра дугачка метар и по и тешка двадесетак килограма, баш као и њена хладнокрвна газдарица. ■

СУПЕРТАТА

Из земаља Западне Европе често се чују вапаји: рађајте више деце, наталитет опада! Породице без или с једним дететом требало би да се угледају на Салема Мабрука. Овај грађанин Абу Дабија (Арапски Емирати) за сада има 27 деце. Важна напомена: кћери и синови није родила једна већ Салемове 4 жене.

Салем Мабрук сад има једну невољу. Знамо, одмах сте помислили – не зна како да подигне толику децу. Варате се. Салем би желео да достигне цифру од 100, али његове супруге се буне. Доста им је мука око рађања. Пошто по исламском закону Салему није дозвољено да има више од четири законите жене, он се бави мишљу да се разведе и поново, наравно четири пута, ожени. Онда ће, можда, успети да достигне границу снова и добије стотину деце. ■

КАКО ДОСКОЧИТИ ПРЕДСЕДНИКУ ВЛАДЕ

Винстон Черчил, британски политичар, државник и писац, био је познати хипохондар. То је најбоље знао лорд Моран, Черчилов лекар. У почетку је лорд Моран још настојао да Черчила убеди да је уображени болесник, али је убрзо схватио да ради узалудан посао.

Једном приликом Винстон Черчил је цео дан остао у кући јер је имао кијавицу. Пре него што се лорд Моран повукао, Черчил га је замолио да му остави термометар да би могао да мери температуру у току ноћи. Прва ствар коју је рекао лорду кад је ујутру стигао јесте: „Нисам имао температуру“. Лорд Моран није хтео Черчилу да открије да је прибегао једном лукавству – дао му је термометар без живе! ■

АЉАСКА НА МЕНХЕТНУ

Кад би густина насељености на Менхетну била иста као на Аљасци, у њујоршком центру живело би четрнаест становника! ■

СИГУРАН НАЧИН ЗА ХВАТАЊЕ МУВЕ

Кад почну да зује по соби и ударају о прозорско стакло, то је да човек полуди. А тешко их је ухватити. Таман кад помислиш да је твоја, мува одлети. Ево како да им доскочите. Додуше, нисмо то ми измислили, вест преносимо из поузданих извора, са Британског националног института за медицинска истраживања. Доктор Едвард Греј каже: савијете новине у левој и десној руци. Истовремено кренете на плен односно – муву. Она се збунује јер јој опасност долази и с једне и с друге стране и не зна куда да полети. „Укопа“ се у месту и постаје лак плен.

Ако вам успе, јавите нам. Ми нисмо пробали. ■

НЕСПОРАЗУМ

Директор једног предузећа у Денверу, Колорадо, ушао је у отмену робну кућу да би жени за рођендан купио брош, али је заборавио како се такав накит зове. У том тренутку угледао је младу продавачицу која је на блузи носила украсну иглу, уперио је прст у њене груди и упитао:

– Како се те ствари зову и где могу да их нађем?

– Вештачке, трећи спрат – одговорила је девојка као из топа. ■

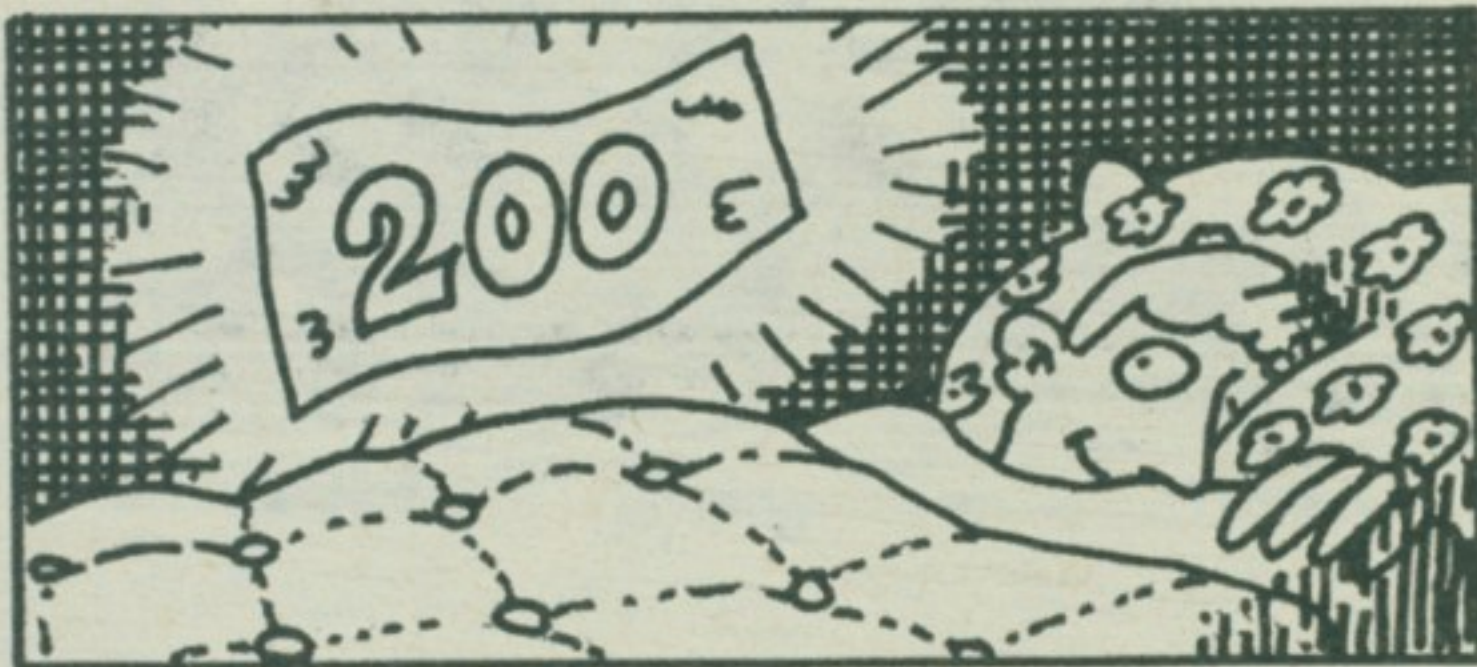

ПРВО ПРОБАЈ ОНДА КУПИ

У Западним земљама и у Америци велике фирме смислилају све могуће начине да што више подиђу власницима животиња и узму им паре. Из те серије „ресторани, фризерни, лекови“ за четвороношце недавно је у Кливленду отворена самопослуга за псе и мачке. Купци имају права да прво пробају оно што ће евентуално касније и купити. Једини услов је да кућни љубимци дођу у самопослугу у пратњи својих власника. ■

МИСАО ВРЕДНА 200 ДОЛАРА

Беверли Хилс, предграђе Лос Анђелеса, одавно је синоним богатства. Зна се да ту живе само људи дубоког ципа. Зато није ни чудно што је неки адвокат свом клијенту с Бевеири Хилса послао рачун на 200 долара. У образложењу тарифе написао је: „Синоћ сам се превртао у кревету и ока нисам склопио јер сам размишљао о вашем случају“. ■

ВАТИКАНСКЕ МАЧКЕ

Лидија Анели Збараљини је годинама хранила десетине мачака које су се слободно шеткале на пространом тргу испред Цркве светог Петра у Ватикану. Сада су црквене власти одлучиле да мачкама ускрате гостопримство и протерају их с трга. Лидију је ова одлука толико наљутила да је решила да се за помоћ обрати директно папи. Да ли ће се мачке питање позитивно решити, остаје да се види. ■

САВИЈАЈТЕ ДО МИЛЕ ВОЉЕ

Прво је дуго растао, сад пада у односу на немачку марку и јапански јен. Наравно, у питању је долар и то амерички. А на каквом папиру се штампа та валута која не силази са стубаца светске штампе? Још од 1846. долар се штампа на посебној хартији коју производи фирма „Крејн енд Кампани“. Хартија је тако направљена да свака новчаница може, без последица, да се пресавије четири хиљаде пута! ■

РЕВОЛУЦИЈА... ПА, НЕ ЗНАМ ШТА ЋЕ ДА ИСПАДНЕ

Узалуд се нешто догодило ако то новине нису забележиле. Судећи по овом „неписаном“ правилу, „највећа побуна морнара у историји“ – како је побуну против Аустро-Угарске монархије у Боки Которској од 1. до 3. фебруара 1918. године назвао академик Фердо Чулиновић – догодила се знатно касније. А није...

О побуни је, с правом, писано доста па ћемо се овом приликом бавити првом вешћу која је тим поводом обишла свет.

Сто дана касније

Истраживачи побуне морнара у Боки скрећу пажњу на швајцарски лист „Газет д Лозан“ од 14. маја 1918. године, који је – како се тврди – први објавио вест о највећој побуни морнара у историји. Они, ненамерно разуме се, греше у логичком смислу: кажу и пишу, наиме, да је вест швајцарском листу послао њихов дописник из Лондона, позивајући се на извештај са италијанског фронта из већ тада легендарног „Тајмса“.

Ако је „Газет д Лозан“ објавио прву, дакле ексклузивну вест позивајући се на „Тајмс“, вест нити је прва нити ексклузивна. Слава, дакле, припада „Тајмсу“, али – ни после, ето, близу седам деценија о том примерку „Тајмса“ се не зна ништа.

Зна се, међутим, да је праву прву вест послао телеграфиста Мијо Херцеговац из Тешња, у Босни, у то време 30-годишњак, запослен оне 1918. године на радном месту телеграфског чиновника железничке станице у Зеленици, малом месту пет километара источно од Херцег-Новог...

Тужилац налази праву вест

Да су се вести, па и новинара-аматера, и тада заустављале, одлично сведочи „случај“ реченог Мије Херцеговца. Тај Мијо је очима гледајући шта се догађа, а будући близу, сасвим близу места догађаја, телеграфски емитовао следеће:

„револуција у морнарици стоп послеподне артиљерија пуцала на брод рудолф па не знам шта ће да испадне стоп у току ноћи очекује се помоћ из пуле стоп бродова има много а један засут палбом“.

У поводу вести следи страшна, моћна, војна оптужба:

„Војни командант и гувернер Босне, Херцеговине и Далмације (Стјепан Саркотић, окончао свој нечасни живот као усташа – прим.

МИЈО ХЕРЦЕГОВАЦ,
ТЕЛЕГРАФСКИ ЧИНОВНИК
ИЗ ТЕШЊА, ПРВИ ЈЕ СВЕТУ
ОДАСЛАО ВЕСТ О
НАЈВЕЋОЈ ПОБУНИ
МОРНАРА У ИСТОРИЈИ.
СВЕТ ТУ ВЕСТ НИЈЕ УЗЕО
ОЗБИЉНО ЈЕР ЈЕ НИЈЕ
ПОСЛАО ПРОФЕСИОНАЛНИ
НОВИНАР. О ПОБУНИ
МОРНАРА У БОКИ
КОТОРСКОЈ 1. ФЕБРУАРА
1918. ГОДИНЕ СВЕТ ЈЕ
ЗВАНИЧНО ОБАВЕШТЕН
СТО ДАНА КАСНИЈЕ ИЗ
ШВАЈЦАРСКОГ ЛИСТА
„ГАЗЕТ Д ЛОЗАН“ КОЈИ СЕ
ПОЗИВАО НА ЛОНДОНСКИ
„ТАЈМС“

□ □ □

С. С.) актом број 541 од 5. фебруара 1918. године, оптужује Државном одвјетништву у Котору Мија Херцеговца, брзојавног чиновника железничке станице у Зеленици, да је на дан 2. фебруара у 8 сати и 20 минута увече, служећи се неовлашћено брзојавом станице, преко железничке станице у Сарајеву, разгласио вијести о побуни морнара К. унд К. ратне морнарице овим службеним брзојавом...

Следи текст телеграма.

„Папирната врпца брзојава“ одмах је „заплијењена“ као доказни материјал, а несрећни Мијо – неправедно прескочен у историји нашег и не само нашег новинарства – у истрази је, доцније, изјавио следеће:

– Нисам помишљао да тиме могу бити угрожени војнички интереси Монархије, дочим сам био јавио само једну истиниту ствар коју сам видео...

Најкраћа ружна вест

Можда се о свему овоме не би ни знало ни данас, седам деценија касније, да се још 1952. године, службеник Јавног тужилаштва у Котору Саво Ђуровић није бавио старим списима. Тако је нашао и прву праву вест о „највећој побуни морнара у историји“ како ју је

прва три дана фебруара 1918. године назвао академик Фердо Чулиновић.

Позната је она најкраћа вест о господину Смити који је на бензинској пумпи припалио цигарету. Зна се и да је славни енглески писац и новинар Олдас Хаксли рекао да је „само лоша вест права вест“. Тешко је сетити се да је игде у свету објављена краћа и ружнија вест од оне из исте 1918. године на которском гробљу у Шкаљарима:

„Умрли 11. фебруара 1918. године“.

Некад моћна Аустро-Угарска монархија, против које се побунило 6.000 морнара у Боки Которској, извела је на суд („пријеки војни суд“) сваког осмог побуњеника. У страху пред коначним сломом на смрт је осудила четворицу: Франтишека Раша (Прерово, Моравска), Антона Грабара (Пореч, Истра), Јерка Шишгорића (Жирје, Шибеник) и Мату Брничевића (Јасеница, Сплит), а осталима „опростила“.

Вест о стрељању четворице морнара забележена је на обичној, чамовој дасци.

О историји прве вести о побуни морнара у Боки читали смо у „Годишњаку“ Поморског музеја у Котору, за 1953. годину. О томе је писао знаменити Бокељ, истраживач не мање знамените и јуначке прошлости свог завичаја, Игњатије Злоковић.

Славо Стојковић

Илустровао Брана Јовановић

САМО ЗА
ЉУБИТЕЉЕ
СТРИПА!

ЈУНАЦИ СУ СЕ
ВРАТИЛИ. ДОНЕЛИ СУ
СА СОБОМ СВЕ
СВОЈЕ ЉУДСКЕ
СЛАБОСТИ И,
НАРАВНО, ГРДНЕ
ПАРЕ ИЗДАВАЧИМА

Када је летео преко Метрополиса далеке 1939. године, био је само репортер благе нарави и запањујуће суперснаге. Сада се Кларк Кент вратио али као кицош од челика. Кад није у потрази за репортажама као репортер часописа „Дејли Пленет“, он пише романе, иде на вечерње забаве и дели своја унутрашња осећања са – можемо ли рећи? – својом пријатељицом и колегицом Луис Лејн. Његово супертело сада је нацртано према Рамбовом узору, како би одразило стил осамдесетих година – гвоздене мишице, Супермен, такође, није тако јефтин као што је некад био. Недавно се нова, модерна верзија Супермена појавила на киосцима широм САД по цени од 75 центи примерак – 10 центи више него пре три године. Ипак, цена једва да је важна Американцима који обнављају своје одушевљење суперхеројима, међутим, индустрији стрипова, чији би приходи требало да достигну 300 милиона долара ове године, очигледно није свеједно.

Стрип у самопослузи

Заједно са Суперменом ових дана се оживљавају још неки становници старог супер-света – Бетмен, Спајдермен, Вондер Вумен и сијасет новијих хероја, као што су Ед Маркс, ратник из Вијетнама и Ватрена Електра, убица која са собом носи митраљез. Поплава нових чудесних фигура је задивљујућа. Неких 250 различитих наслова стрипова, највише херојског типа, продаће се у САД ове године. То је, дакле, много више него 190 у 1985. години. Заједнички тираж од око, грубо речено, 150 милиона, показује да су стрипови сада популарнији него икада, од раних педесетих година.

Носталгични повратак суперхероја и других познатих ликова из стрипова може да буде и нека врста савременог националног расположења које је прво изнова донело филмове о Супермену, а Рамбоа претворило у поп икону. У исто време тај повратак је и резултат умешног пласмана који су учинила Велика тројица из индустрије стри-

пова. (Марвел комикс, Ди-Си комикс и Арчи) агресивно гурајући своје производе у посебним продавницама, на касама у супермаркетима и у књижарама. Десетине других компанија искористило је то величајући ликове на кутијама за храну, пешкирима за плажу и постерима.

За компаније попут Марвела, Ди Си Комикс поновно оживљавање је продајна победа која је, могло би се рећи, достигла супер пропорције. Све од касних педесетих година стрипови воде са телевизијом неравноправну битку за освајање срца и маште.

Повратак стрипова почео је скоро пре пет година када су специјализоване продавнице класичних и нових стрипова почеле да ничу у трговачким центрима. Данас постоји око 4.000 таквих продавница које продају 50 одсто стрипова у САД. Као што увек

бива, успех је инспирисао имитаторе. Књижари као Далтон и Валденбукс увели су стрипове у већину од својих 1.573 књижаре. Неки супермаркети, на које отпада око 35 одсто продаје илустрованих часописа, још се одупиру овом тренду под изговором да стрипови привлаче докону омладину. Па ипак су ланци продавница компанија Валдбаум, Патмарк и Сејфти закључили да су стрипови Арчи комикса добро уобличени и да би могли да буду изложени на касама продавница.

Поновно оживљавање стрипова укључило је и неке иновације у производима. Почев од 1980. године издавачи су почели битно да побољшавају своју робу, напуштајући систем производње засноване на раду по комаду да би дали тантијеме писцима и илустраторима. Публика којој су стрипови намењени променила се и креће

се од млађих тинејџера и узраста од 16 до 25 година. Џим Шутер, главни уредник у Марвелу, каже: „Највећи део тржишта усмерен је ка следбеницима филмова „Ратови звезда“ и „Индиана Џонс.“

Ненси Реган и дрога

Покушавајући да се допадну данашњим сумњивим читаоцима, издавачи су начинили своје суперхероје погрешивим и на тај начин веродостојнијим. Спајдермен не зна да рукује новцем или не може да плати кирију. У ДЦ Комикс серији стрипова у четири дела названој „Повратак мрачног витеза“, која се продаје по цени од 2.95 долара примерак, полупензионисани Бетмен сувише пије и није сигуран у своје способности којима треба да се одупре криминалцима. Ди-Си Комикс рекламира Мрачног витеза као „акци-

ону причу која побуђује размишљање“.

Уз то, издавачи стрипова повећали су продају посебних издања која се окрећу неким социјалним невољама или описују историјске ликове и догађаје. У заједничком подухвату са Првом дамом Америке Ненси Реган и компанијом IBM, Ди-Си Комикс продаје издања популарног стрипа „Тин-Тинс“ у којем се млади суперхероји залажу за сузбијање употребе дроге. Марвел, међутим, убраја у своје најбоље продаване стрипове биографију о Светом Франји Асишком која се продала у 750.000 примерака.

Продаја ауторског права заштитних знакова и реченица из текстова спољним предузимачима представља један од главних начина за повраћај профита. Марвел је продао лиценцу Спајдермена и других ликова произвођачима дечије кофекције Џаст 4 Кидс, Холмарк Кардс и Призм Ентертејнмент. Арчи Комикс сарађује са ресторанима за брзу исхрану на којим се зидовима смеју познати јунаци стрипа. Уз помоћ свега, највећи издавачи стрипова очекују зараду која ће превазићи ону из златног доба производње стрипова – из четрдесетих година. Приход је прошле године достигао 75 милиона долара а очекује се да ће ове године бити знатно боље. Укратко, новац је потребан да би било који суперхерој из чистог задовољства прескочио високу зграду једним јединим скоком.

А. С.

Пензионер Бетмен много пије

**ОВЕ ГОДИНЕ ФИЛ
КОЛИНС (PHIL COLLINS)
ЋЕ СЕ ПРЕВАСХОДНО
БАВИТИ ПЕВАЊЕМ У
СВОЈОЈ ГРУПИ
„ЦЕНЕЗИС” („GENESIS”),
СА КОЈОМ ЋЕ ОБИЋИ
ЧИТАВ СВЕТ, АЛИ ЋЕ
СИГУРНО НАЋИ
ВРЕМЕНА ДА ГОСТУЈЕ И
ПРОДУЦИРА ПЛОЧЕ
МНОГИХ СВОЈИХ
КОЛЕГА. ТАКВОГ
ЧОВЕКА ВРЕДИ БОЉЕ
УПОЗНАТИ**

Непознато

ЧОВЕК ИЛИ МРАВ?

Право име му је Филип Дејвид Чарлс Колинс (Philip David Charles Collins). Рођен је у Чизвуку у западном делу Лондона, 30. јануара 1951. године. Као ученик основне школе у Чизвуку, најпре је желео да постане професионални фудбалер. Чак је показао довољно талента да буде изабран у школску репрезентацију, али и довољно нервозе на „великим” утакмицама да убрзо и он и његови тренери схвате да за фудбал ипак није довољно добар да би се њим озбиљније бавио.

Нема много везе с тим пионирским корацима, али Фил Колинс је у једној недавно спроведеној анкети омиљени певач енглеских прволиташких фудбалера. О његовој музици позитивно се изразио и амерички председник Роналд Реган, а и жене које читају часопис „Мајка” („Mother”) недавно су, када је од њих тражено да се изјасне за своју омиљену музику, дале највише гласова његовим песмама.

Фил је до сада снимно три соло албума „Вредност лица” („Face Value”), „Здраво, морам да идем” („Hello, I Must Be Going”) и „Сако није потребан” („No Jacket Required”). Све три плоче продате су само у Великој Британији у преко 600 000 примерака. „Сако није потребан” је постигао изузетних десет милиона примерака, од тога пет милиона само у САД.

Као члан три групе, Фил Колинс је снимно двадесет и два албума: албум „Арк II” с групом „Флејминг Јут”

(„Flaming Youth”) – 1969. године; шеснаест албума са групом „Ценезис” – изузимајући први ЛП групе – „Фром Ценезис Ту Ревелацион” („From Genesis To Revelation”), снимљен 1969. године; и најзад, снимно је шест албума са цез-рок оријентисаном групом „Бренд Икс” („Brand X”) чији је члан био паралелно с радом у „Ценезис”. Од седам албума које је група „Бренд Икс” снимила у периоду од 1976. до 1982. године, Фил се не појављује само на четвртм („Masques”) из 1978. године.

Он је једини човек на свету који је у овој деценији био на првом месту сингл листа у САД и Великој Британији као солиста, члан групе је Филип Бејли (Philip Bailey) а група „Бенд Ејд” („Band Aid”), у САД је друга половина дуета била Мерилин Ватрин (Marilyn Vartin) а група, наравно, „Ценезис”.

Фил је уједно човек с највише хитова у овој деценији. До предаје овог текста у штампу имао их је 25, а врло је вероватно да ће их до његовог изласка бити 27 јер ових дана треба да се појаве нови сингл „Ценезиса” и један његов солистички рад. Од 25 хитова, десет је Фил остварио као солиста, 12 као члан „Ценезиса”, један с „Бенд Ејдом” и два у малочас поменутих дуетима.

Фил је свирао и(или) певао на многим хит сингловима као гост: „Кинески зид” („Chinese Wall”) – Филипа Бејлија; „Знам да се нешто догађа”

(„I Know There's Something Going on”) – Фриде (певачице групе „АВ-ВА”), „Притисни” („Press”) – Пола Макартнија, „Типично мушко” („Typical Male”) – Тине Тарнер, „Нема самоконтроле” („No Self Control”) – Питера Гебриела, само су неке од успешних плоча којима је и он приложио свој део умећа.

У овој деценији, имао је два албума на првом месту британске топ листе као солиста, четири као члан групе „Ценезис”, а осам компилацијских албума који су били на првом месту британске топ листе такође садрже његове песме.

Као своје главне узорке истиче „Битлсе”, црну певачицу Арету Френклин (Aretha Franklin) и групу „Ерт, Винд Енд Фајер” („Earth, Wind & Fire”).

За себе, врло скромно каже: „Нисам ни велики певач, ни вешт аутор – а, наравно, ни секс симбол. Заправо, ја нисам у могућности да схватим зашто се толико допадам људима. Можда моја привлачност потиче од тога што сам прилагодљив и обичан, или можда једноставно од мојих песама у којима људи налазе нешто што лако прихвате као своје.”

Постао је први солиста с три албума који су на британској топ листи провели преко сто недеља.

Врло ретко слуша савремену музику. Чак тврди да песму „Опусти се” („Relax”) групе „Френки Гоуз Ту Холивуд” није чуо ниједном све док ни-

је постала број један, што је прилично занимљив податак с обзиром на чињеницу да се ова песма у време њене највеће популарности, на мало којој станици емитовала ређе од два пута на сат.

Принцову песму „1999” је чуо, али сматра да је погрешно оптужен за плагијат – наводно је ову песму пре-радио и направио свој хит „Сусудио” („Sussudio”). Ипак, рекао је: „Снимање песме „Сусудио” је један од најгорих потеза у мом животу”.

Фил је петнаести британски извођач (укључујући и групе) који је истовремено био први на америчкој листи и синглова и албума: на сингл листи са „Поведи ме кући” („Take Me Home”) а на листи албума са својим трећим соло албумом „Сако није потребан”.

Као дечак, почео је да вежба бубње на комплету који су му направили ујаци, и то тако што би поставио бубње испред телевизора када је на програму била нека музичка емисија и онда свирао по четири сата док су његови укућани покушавали да гледају програм.

До свог првог правог комплета бубњева дошао је тако што је у замену за њих свом другу из улице дао електрични воз с пропратним уређајима. Нешто касније, за дванаести рођендан, родитељи ће му купити још бољи комплет.

Тако је Фил Колинс почео да постаје Фил Колинс.

ОВО НИСТЕ ЗНАЛИ

ШЕСТ ДУГОВЕЧНИХ

Када су мало сређени подаци за 1986. годину, статистика је показала један занимљив податак: шест албума је на британској листи било током целе протекле године, дакле 52 недеље. То су: „Brothers In Arms” – „Дајер Стрејтса” („Dire Straits”), „Whitney Houston” – Витни Хјустон, „Greatest Hits” – „Квин” („Queen”), „Once Upon A Time” – „Симплс Мајндс” („Simple Minds”), „Hunting High And Low” – „Ах-ха” и Мадонин други албум „Like A Virgin”.

РЕКОРДИ

Сингл „Reet Petite” певача Џекија Вилсона био је 20. и последњи број један хит '86. године, а задржао се на првом месту и током прве две недеље 1987. године. Оно што је посебно занимљиво, је да се ради о песми која је снимљена пре 29 година, што је најдужи временски период који је прошас између снимања једне песме и њеног доласка на врх листе. Досадашњи рекордери су биле две песме снимљене десет година пре него што су стигле на врх листе: тема из филма „M. A. S. H.” (снимљена 1970. године) и

Ленонова песма „Замисли” („Imagine”) снимљена 1971. године.

Осим тога „Reet Petite” је девета песма која је стигла на врх британске топ листе после смрти извођача. Џеки Вилсон (Jackie Wilson) је умро пре три године и то је најдужи период који је протекао између смрти једног извођача и доласка песме коју пева на врх листе, а 29 година је уједно и најдужи период који је протекао између првог појављивања једне песме на топ листи и њеног доласка на прво место.

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

„Не дружим се много с другим звездама, сигуран сам да би то било изузетно досадно”.
Брајан Фери (Bryan Ferry)

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

НЕ ПИТАЈ МЕ

Не питај ме
чему сјета у осмјесима
мојим
кловнови кад плачу звучи
као смијех
радости сам давно престао
да бојим
од кад врлог себе прод'о сам
за гријех

Не питај ме
кад ћутим осјећам ли бога
грови кад замру небо
мирно спи
нирване на претек ал' шта
имам од тога
кад дружи ми нису маштање
и сн

Не питај ме.....
рећи ћу што ћутим
Не питај ме
чему сјете у погледима
мојим
и кад сунце сија даљине су
мрак
сјећања сам давно престао
да бојим
вјетрови су само усковитлан
зрак

Не питај ме
кад причам желим ли да
кажем
обмане су лијепим учиниле
свијет
себе сам давно престао да
лажем
истину кад спознаш лакше
ти је мријет
Не питај ме.....
рећи ћу што ћутим

Текст: Милић
Вукашиновић; изводи:
„Ватрени пољубац”

Знаете онај виц о антропологу који негде дубоко у срцу џунгле пита поглавицу једног села:

— Има ли још људождера у овом крају?

— Више нема — одговара поглавица — баш смо синоћ појели последњег.

Није лош штос, али ниједан антрополог гарантовано се неће насмејати на тако озбиљан „културолошки мит“. Међутим, шта ако веровање у људождерство, тако дубоко усађено у сваком антропологу, етнологу или стручњаку за праисторију, није ништа друго до легенда? Да не кажемо глупост како то назива Вилијам Аренс, директор одељења за антропологију Њујоршког универзитета у недавно објављеној књизи „Мит о људождеру“.

Никад чули

Професор Аренс проучио је све могуће научне и медицинске текстове на ту тему, белешке истраживача, путника, хроничара и авантуриста из прошлих времена, анализирао безброј археолошких извештаја из свих делова света. Посебно темељно изучио је прошлост северноамеричких Индијанаца из племена Ирокези, чувене људождере Типинамбасе из Бразила и карибска племена. (Узгред, реч канибал потиче од искривљеног шпанског израза који означава становнике Кариба.) Његов закључак: све је то гомила речи из које се не може извући ниједан директан доказ. Антрополози

Има ли га или нема: КАНИБАЛИЗАМ

мрзело да окрену телефон колега из „Сиднеј мунинг хералда“, највећег аустралијског дневног листа који је познат по комплетним и тачним информацијама. — Никада нисмо обавештени ни о једном хапшењу због људождерства у нашој земљи — гласио је одговор.

Ко је све кога јео

Занимљиво је и сведочанство Лајл Стедман из „светског центра“ за канибализам — Нове Гвинеје:

— Провела сам овде пуне две године и само једанпут официр из дежурне патроле испричао ми је да је ухапсио једног домороца осумњиченог за канибализам, али без икаквог опипљивог доказа. Касније сам сазнала да је оптужба за људождерство овде омиљен начин за уцену јер злочинци који то раде врло добро знају колико су власти осетљиве на то, па кад ти неко засмета, из било којих разлога, најједноставније ћеш га се отарасити ако га пријавиш да једе људско месо. — У часопису „Амерички антрополог“ Лајл Стедман објавила је недавно и резултате анкете коју је спровела међу својим колегама, како их је она назвала „канибалистима“. Ниједан од њих није умео да наведе извор својих информација, а неки су признали да су се ослањали искључиво на древна казивања, приче и гласине.

Не треба, међутим, мислити да је Лајл Стедман једини присталица Аренсове

СВИ СМО МИ ЉУДОЖДЕРИ

су једноставно насели на измишљотине злонамерних врачева, а вукли су их за нос и обични домороци који су белом човеку сервирали приче које су тако пријале његовим западњачким ушима.

Аренсове колеге су се нашле увређене. Томас Рајли, антрополог с универзитета у Илиноису, напao је Аренса врло оштро. Истина, ни он није имао доказе да људождерство постоји, али је тражио доказе да не постоји. Ипак, најоштрији је био амерички вирусолог и неуролог Карлстон Гајдушек, добитник Нобелове награде за физиологију и медицину

1977. године: „Одбијам да се спустим на Аренсов ниво и дискутујем о његовом ставу. Докази да канибализам постоји, посебно на Новој Гвинеји, тако су чврсти и тако често изнoшени да их може порицати само салонски научник који није мрднуо из фотеље.“

Само, да ли су баш тако чврсти?

— Гајдушек у ствари нема никаквог доказа за канибализам — изјавила је Лајл Стедман, „теренски“ антрополог с универзитета у Аризони, која је широј јавности открила да се теза овог нобеловца како се чудна нервна болест кири, позната само на Новој Гви-

ЈЕДАН АМЕРИЧКИ

АНТРОПОЛОГ

ИЗАЗВАО ЈЕ БЕС

СВОЈИХ КОЛЕГА

ТВРДЕЋИ:

КАНИБАЛИЗМА ЈЕ

МОЖДА БИЛО,

МОЖДА ГА И САДА

ИМА, АЛИ ДАЈТЕ МИ

БАР ЈЕДАН ДОКАЗ!

неји, преноси тако што потомци једу заражено месо умрлих, заснива на експериментима са животињама и да је за десетак година колико су они трајали, од стотину мајмуна који су храњени нервним ћелијама умрлих од кирија. Гајдушек успео да зарази само једног! Заиста, премало да би теорија како се кири шири људождерством била уверљива!

Кад су новинари то пренели Гајдушеку, он је одговорио:

— Па цела Аустралија зна да су домороци канибали и да их власти стално затварају због људождерства. — Исте новинаре није

тезе. Велика група угледних антрополога, модерних и напреднијих схватања, стала је на његову страну.

Али, на чему заправо Аренс заснива своју тезу?

Истраживања по списима на ову тему открила су му запрепашћујуће чињенице. Готово сви народи света су, бар у једном часу своје историје, оптуживани за канибализам: хришћани су за то набеђивали Јевреје и то све до 15. века, Енглези Ирце све до 20. столећа, Ирци Шкотланђане одвајкада па до данас, Немци Французе (и обратно) у току првог светског рата и наравно сви „циви-

лизовани" колонизатори „дивљаке": Ацтеке, Папуанце, Индијанце, Африканце, Фицијанце, Новокаледонце, Араваксе (Индијанци северног дела Јужне Америке), Кинезе, Корејанце, Тајланђане. Све у свему, добар део човечанства!

Па, ако је канибализам био раширен у тако великом броју народа, сигурно међу њима постоје сведочанства о томе. Али не, увек непријатељ оптужује оне „друге" за људождерство што само сведочи да се такав чин сматрао за нешто одвратно и вредно најдубљег презира и да је наилазило на општу осуду.

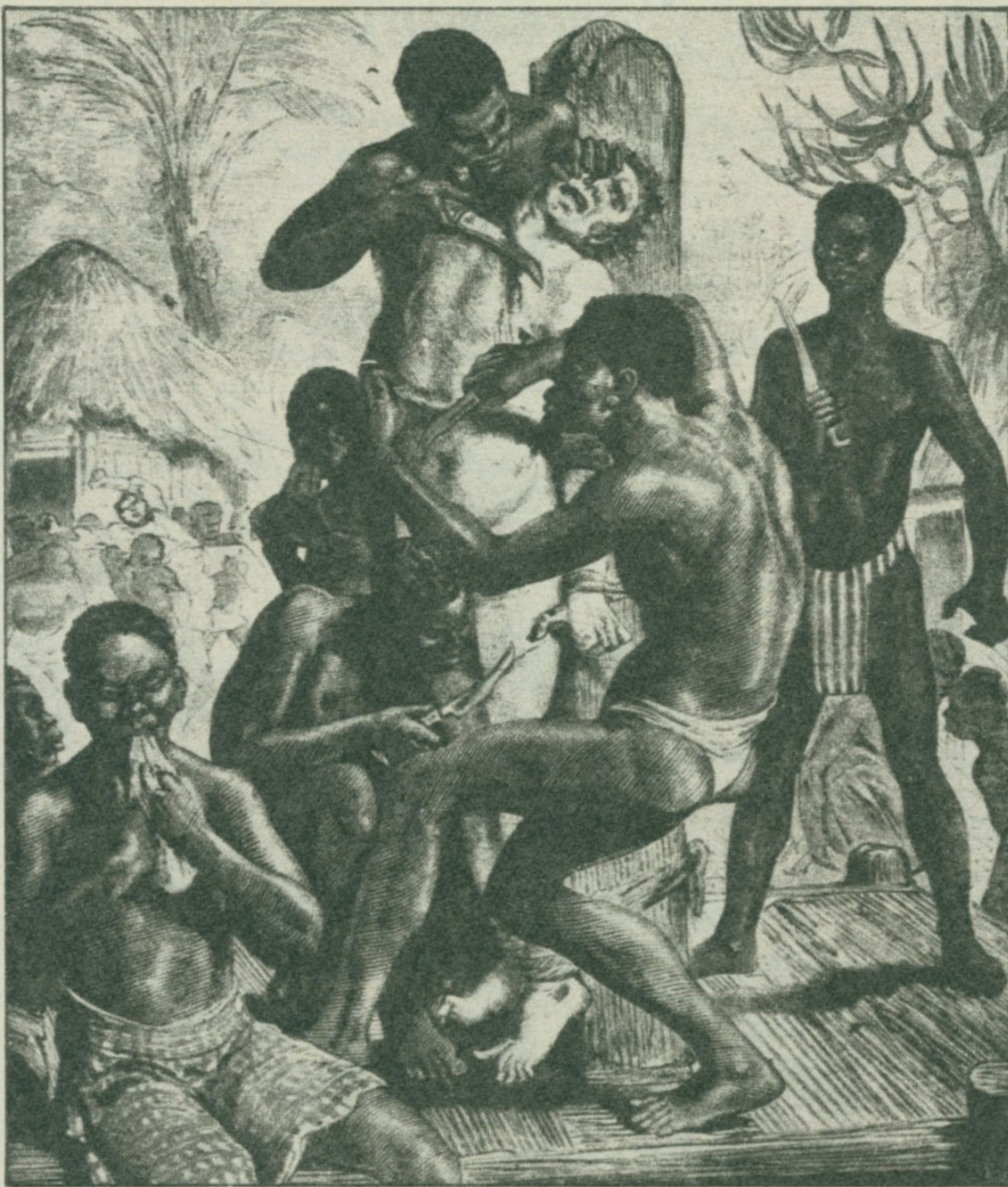
То што су Кинези одувек приписивали Корејанцима да једу људско месо, а ови им враћали истом мером, не узбуђује нас. Много више ће нас изненадити и погодити једно мишљење о Европљанима. Наиме, навикли смо да мислимо како су црнци људождери, а мало ко од нас зна да многа афричка племена, с изразом гађења на лицу, ту исту особину приписују нама – Европејцима! Страшно, а?

Морнар је лагао

Индијанских племена на Типинамбаса с источне обале Бразила на жалост тамо више нема да би нам објаснили обичаје својих предака: конквистадори (хришћани), пошто нису јели домороце, истребили су их све до последњег, а што су несрећни домороци проглашени за људождере најзаслужнија је лажна прича Ханса Стадена, немачког морнара који се укрцао на једну португалску лађу. После бродолома њега су заробили Типинамбаси и бацили на страшне муке, а спасли су га у задњи час белци који су изненада наишли и напали индијанско село. Девет година касније Стаден је испричао своје авантуре међу „црнцима" у сензационалном делу под насловом „Истинита прича и опис дивље земље и страшног народа који једе људско месо и живи у новом свету који се назива Америка".

Цело Стаденово сведочанство је сумњиво. Он, наравно, није знао ни да бекне индијански нити их је разумео, али му то нимало није сметало да наведе, реч по реч, све што су дивљаци разговарали. Тако је и сазнао да желе да га поједу.

И остали путници који су касније посећивали Индијанце Амазоније потврдили су овај обичај Типинамбаса. Тао Бартоломео де Лас Касас у својој „Историји Индијанаца" објављеној у

На овој графици из 1878. године домороци са Суматре „транжирају" наживо шпанског морнара. Мучења су можда и постојала, али овај цртеж не може бити доказ канибализма.

16. веку наводи писмо једног португалског свештеника с истим садржајем, исказ фрањевачког фратра Андреа Тевела из 1568. је у истом стилу, белешка француског анонимног хроничара такође.

По Аренсу, невоља је баш у томе: у свим овим списима, дословце се понављају реченице Ханса Стадена! Очигледно, једна лажна прича одржала се вековима и гомилањем добила вредност научне потврде и историјског доказа.

Дивљаке треба истребити

И Астеци су редовно оптуживани за људождерство.

Сведоци: Ернан Кортес, освајач Мексика, који је могао да патентира „проналазак" за уништавање народа, његов помоћник Алварада, директно одговоран за смрт цвета ацтекског племства 1520, затим Франсиско де Агилар, Бернал Диас дел Кастиљо, други освајач и хроничар тог времена, Франсиско Лопес де Гомара, Кортесов секретар и аутор „Историје Индијанаца" објав-

љене 1553... Сви они спомињу канибализам код овог иначе високо цивилизованог народа.

Аренс, међутим, све ове изворе одбацује као сведочења из друге руке, понављање прича које су биле само „одјек гласина".

За оне којима је истина драга, постоји и други начин проучавања прошлости.

Бернардино де Саагун, шпански францисканац и мисионар у најраније време освајања, свакако најозбиљнији историчар тог времена, описујући дугу опсаду Тенохтитлана, главног града Ацтеке, која се завршила потпуним уништењем његових становника, бележи да је глад у граду била таква да се јело све: гуштери, ластави-

А БОКАСА I?

Не знамо шта Аренс мисли о томе што бившег цара Централноафричке Републике оптужују, између осталог, да је јео људско месо прецизније, дечије, али ево мишљења угледног француског новинара Жана-Мишела Бадера.

„Недавно је француска телевизија приказала емисију снимљену у Бангију, у резиденцији Бокасе I. Посебно дуга камера се задржала у просторији која је на поду имала олук за сливање и соби-фрижидеру с месарским кукама на таваници. У првој су се, према овој емисији, одигравала убиства, а у другој чували лешеве.

Да ли је Бокаса I владајући неограничено својим народом починио недела и која – о томе ће рећи своју реч суд и историја, али с канибализмом је француска национална мрежа морала бити много опрезнија јер за то нема никаквих сведока нити доказа осим „хладне собе".

Прихватимо ли идеју да је цар – људождер, за шта је она служила. Да му се обезбеди свеже људско месо преко целе године? Како да ником није пало на памет да у граду у коме влада тропска клима царска палата мора да има просторију у којој ће се чувати, рецимо, говеће месо. Па многи француски фармери имају такве просторије а нису људождери.

це, слама, трава, вуна, штављена кожа, чак и тресет. „Никада није виђена таква патња" – каже он. И ниједне речи о канибализму међу људима које су европски историчари прогласили за „ноторне људождере".

Аренс сматра да су Индијанци Јужне Америке и Мексика проглашени за људождере једноставно зато што је то било потребно конквистадорима – требало је некако оправдати геноцид над читавим народима.

Истина о Стенлију

А Африка?

Године 1874. мисионар и путник Дејвид Ливингстон, који је иначе био пун племенитих идеја за црни континент, одговарајући на питање да ли су људи из племена које он добро познаје људождери рекао је: „Судија Шкотланђанин рекао је: нема доказа". Очигледно Шкот је био довољно реалан и разуман човек кога није било лако јасамарити. Међутим, репортер Хенри Мортон Стенли, који се с Ливингстоном срео на обалама језера Титикака, сасвим другачије сведочи о том истом племену. Он између осталог тврди да су три домороца ухапшена под оптужбом да „миришу на људско месо". (Доста природно за људска бића...)

Аренс је много времена посветио анализи изјава овог славног сведока који је умногоме допринео њашем веровању у људождере с црног континента и утврдио: ниједан једини пут Стенли није лично присуствовао сцени канибализма, већ се ослонио на приче трговаца робљем који су имали и те каквак интерес да у овом човеку потхрањују страх да може бити поједен и тако га удаље од места где су, не бирајући средства, водили уносну трговину. Да би били сигурни како новинар неће заборавити нос у њихове послове, исти трговци робљем ширили су међу афричким племенима причу како су Европљани – људождери. То, према Аренсу, објашњава зашто су Стенлија нападали на његовим путовањима Африком док се Ливингстон кретао релативно безбедно.

Укратко, каже Аренс, ниједан бели човек никад својим очима није видео случај канибализма. Шта ли би, међутим, угледни антрополог рекао за фрижидер бившег цара Централноафричке Републике Бокасе I?

В. Милићевић

Реј Бредбери

Ж

Е

Н

Е

Д олазила је лењо из дубина. Бела фосфоресценција блеснула је морском површином. Клобуци морске пене навирали су из грла неке скривене морске шпиље. Била је стара и лепа. Шкољка, клобук, трава, сјај, шапат, шкриљац, шкрга. У недрима је носила окамењене корале налик на мозак, жућкасте алге налик на очи, свиласте траве налик на власи. Блистава зелена интелигенција, без очију – а види, без ушију – а чује, без срца – а осећа. Кћи, мајка, душа мора. Као жена свиласта, лукава, тајновита, ташта.

Полако је изронила из мрачних водених амбиса у прохладно септембарско јутро. Опазила је обалу. И на песку поново истог човека. Препла-

нулог, јаког. Већ данима се није мицао с песка, није се приближавао води. Поред њега седела је жена у црном купаћем костиму. Држали су се за руке и тихо причали. Крај сезоне.

– Данас мора да уђе у воду! Сваког часа може да оде и да се више никада не врати.

Човек је сваком пором упијао сунце.

– Шта ти је? – упитао је жену која је узнемирено очима претраживала пучину.

– Не знам. Ружно се осећам. Одједном сам добила жељу да побегнем одавде. Последња четири дана су тако чудна. Као да се нешто догодило, нешто што је променило ово место... Желим да што пре идемо кући.

– Сутра нам је последњи дан. Знаш колико ми значи ова додатна недеља.

Лежала је припијена уз њега.

– Кад бих само знала шта је. – На силу се насмејала. – Баш сам будала!

– Знаш – замишљено је рекао – понекад и ја осетим то о чему говориш. Ово место се заиста променило... – протресао је главом – обоје смо ша-шави.

Дошло је подне. Лежали су као црне стреле на белом песку. Сунце је све јаче парало небом. Нагло је устао, заслепљен и ослушнуо жегу.

– Неко пева, заклео бих се да неко пева!

– Сами смо на плажи – рече жена одједном прожета језом. Загорачио је према мору.

– Не! – готово је крикнула, па онда

збуњено наставила – седи, заборавила сам да ти испричам...

Два сата по подне. Бела пена, окамењени корални мозак, зелене власи протезале су се по пучини. Тамнопутни човек и жена у црном костиму и даље су лежали на песку.

Гипка фосфоресценција за тренутак потону у дубину, уморна од овог призора. Још само неколико сати. Само да не оду. Када би само на тренутак ушао у море. – Сада! Дођи у море сада! – звала је музика без звука.

Жена у црном костиму појачала је радио, бацивши преко рамена поглед на море.

Три сата. Устао је окупан у зноју.

– Идем у море.

– Донеси ми прво сендвич, молим

те. У ствари, донеси три, умирем од глади.

Гунђајући, отрчао је до ресторана на плажи. Сачекала је да се удаљи, па је искључила радио и дуго и напрегнуто ослушкивала. Ништа.

– До ђавола, ала пече овај песак! – Бацно се на пешкир.

Узела је један сендвич и пружила му преостала два.

Ево, очи су ми биле веће од стомака. – Пружила му је лимунаду. Полако.

– Е, па сад одох у воду. – Нестрпљиво је гледао у светлуцаво море.

– Извини, само још нешто, молџм те. Донеси ми из кола још једну фла-

– Хеј, шта се овде догађа? Причаш сама са собом, а?

– Зар? – изненађено се тргла. – Где је уље? Намажи ми леђа, молим те и немој да ти падне на памет да идеш у воду с пуним стомаком!

Три сата. Четири.

У 4,10 време се променило. Ниоткуда се подигао хладан ветар, а магла је журно обавила плажу.

– Падаће киша – весело је рекла.

– Као да си задовољна – приметио је.

– Ево је – раздрагано се смејала. – Стара, добра кишица! – Очи су јој поново биле блиставе и младе. – Пожури! Помози ми да сакупимо ствари!

Одсутно је скупљао пешкире. – До ђавола, морам да се бућнем још једном, последњи пут, само за часак, у реду?

– Не – пребледела је. – Назепшћеш, па ћу онда морати да те лечим!

– У реду, у реду – пристао је. Упутили су се ка хотелу. Ишла је испред њега певушећи.

– Чекај – узвикнуо је и нагло стао. – Неко је у мору! Дави се! Није могла ни да се покрене.

– Чекај ме овде! – викао је. – Одмах се враћам! Неко се дави! Мислим да је жена! – Трчао је ка обали, мору, таласима.

– Врати се – вриштала је. – Никога нема у мору! О, не, не!

Трчао је и даље, за њим је јурила жена у црном костиму, плачући, испуштајући ствари из руку.

– Немој! – Испружила је руке за њим.

Скочио је у црне таласе. Жена у црном костиму остала је на киши.

Под морем, покрет блиставог белила. Благо љуљушкање, пена, власи зелене косе. У узбурканом сјају, дубоко доле, лежао је човек.

Крхак, шумела је пена. Људи! Крхки. Као лутке, ломљиви. Они су ништа, ништа. Минут под водом – болесни су и није им ни до чега, повраћају, копрцају се, и онда, одједном, само леже непомићно, и ништа не раде. Баш ништа не раде. Чудно. Разочарење после свих ових дана чекања.

Шта сада радити с њима? Глава му се љуља, уста су му отворена, очи такласто зуре, кожа бледи. Глупи човече, пробуди се, пробуди се!

Фосфоресценција, зелене власи, окамењени корали одлеђујали су даље.

Човек је био слободан. Талас га је однео ка немој обали. Вратио га је жени која га је чекала на киши.

Под оловним небом, с обале у сумраку, проломио се крик жене.

Аха – светлуцање се комешало под морем – налик на жену! Сада га ни она више неће!

У седам сати те вечери киша је и даље лила. Било је хладно, па су у хотелима дуж обале морали да укључе грејање.

М. Г.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор BeMak	АМАЖ- М- ДА	ЈЕДАН ПАДЕЖ (ГРАМ.)	СТАЊЕ ОНОГА ШТО ЈЕ НЕОПРЕ- ДАНО	МАЛИ ГРМ	ДОДАЦИ ЗА ПО- БОЉА- ЊЕ КВА- ЛИТЕТА	ДЕО ОТПРА- ТЕ КРЕДИ- ТА	КНИ- ЖЕВНО ДЕЛО ИЗ ТРИ ЦЕЛИ- НЕ
ПЛА- НИНСКИ ВРХ У ЈУЛИЈ- СКИМ АЛПИМА	ч	а	н	т	а	р	ш
НАДИ- МАК МИЛА- НА КУ- ЛУНИ- РА	а	б	е	р	г	а	р
ПОЛО- МИТИ	с	л	о	ш	м	ш	ш
ЖИ- ВОТНО ДЕЛО КАРЛА МАРКСА	к	а	ш	ч	ш	а	л
НАТУ- СТИТИ НЕ- КО МЕСТО	о	ш	ч	а	м	МЕСТО КОД ЗАД- РА	о
ВРСТА ЧЕТИ- НАРА	ш	м	с	ТИКВА ЗА ВОДУ	б	р	т
НАНО	ш	м	с	ЈЕДРИ- ТИ НА ВЕТРУ	б	р	т
ПЧ	а	в	а	к	ш		ш
НАГО- МИЛА- ТИ	СКУП УМИЊЕ- НИХ КРИ- ВИНИХ ДЕЛА	ЗНАК ЗА НАТРИ- ЈУМ	ш	а	ИВО ДАН	м	ј
ЛОШЕ СЕНО ЗА ПО- КРИВА- ЊЕ КР- ВОВА	к	р	о	в	м	ш	ш
ДЕОНА ПРИТО- КА ЗА ПАДНЕ МОРА- ВЕ	б	а	с	м	ш	а	100m ²
НАШЕ НАЗВЕ- РЕ ПОЛУ- ОСТРВО	м	с	ш	к	а	САНТЕР СКО ПО- МОЋНИШ- ТВО (ММ)	а
МЕСТО ПЕЧАТА	ш	ш	ОПШТИ- НО ПОД РУКЕ	а	ш	а	р
ЗАПА- ЉЕЊЕ ДЖИ- НЕ ОКА	м	р	ш	ш	м	с	МАЛИ ТАЛАС
НОВИ- НА	ш	о	в	ч	ш	е	ш
РОМАН МОМЕ КАПОРА	а	г	а	МУШКО ИМЕ ИСАИО	ш	с	а
ИНДУС- ТРИЈС- КА БИЈКА	л	а	ш	РИМСКИ БОГ СУНИЛА	с		л
ФРАНЦ. ПЕВАЧ И ГЛУ- МАЦ МОН- ТАН	ш	в	ш	НАШ ПУ- ТОПИСАЦ БОРБЕ	е		а
МРАК, ТМИНА	ш	ш	ш	ЛЕГЕН- ДА	ш	а	с
НАЛЕП- НИЦА	е	ш	ш	К	е	ш	а
БРОД ПОТОНУО НА СВОМ ПРВОМ ПУТОБ.	ш	ш	ш	а	ш	ш	ш

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: расплет, оморица, комарац, пратити, Е, тикет, тло, ар, рало, ип, окосина, Вргорац, идила, и, чији, СФ, јатаци, КА, Ивек, л, о, ан, Инд, над, шалитра, Џери Луис, карст, ставити, Кашанин.

КУЋА

ЛЕПТИРОВА

У

ЛОНДОНУ

Иако је читав подухват захтевао велико стрпљење и још веће издатке, на асфалту је остварен рај за најлепше и најнежније летаче

Лондон, 18. јанура 1987. Хладно је и већ данима суснежица се смењује с досадном сипљивом кишом. Возимо се у Сајон парк где је подигнута јединствена стаклена башта – Лондонска кућа лептирова. Тамо живи, ужива и размножава се више од етотину врста ових инсеката из тропских крајева. И, одмах вам се намеће питање: коме је уопште пало на памет да усред Лондона узгаја ове лептирове и како успева да им пружи одговарајуће климатске услове?

Човек о коме је реч зове се Клајв Фарел. Правник је по занимању, али од малих ногу заљубљен у „летеће цветове“.

– Кад сам имао шест година – прича Клајв – нашао сам у башти велику гусеницу. И, као свако радознато дете, узео сам је и ставио у кутију шибица. Убрзо се учаурила. Однео сам је у шупу и потпуно заборавио на њу. А онда сам поново наишао баш у тренутку кад је из чауре почео да се помаља лептир. Као опчињен, гледао сам како суши своја крила. Од тада, лептирови су за мене нешто најлепше на свету и желим да увек буду тамо где сам ја.

Овај тридесетосмогодишњи Лондонац остварио је свој сан 1981. године. Од тада је Ку-

46 ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК 6.3.1987.

Клајв Фарел – оснивач Лондонске куће лептирова

ћа лептирова отворила врата хиљадама посетилаца.

Чим крочите у ову стаклену башту која се простире на површини до 300 ари, чини вам

Циновски лептир атлас (један од најлепших примерака Куће лептирова). Има распон крила од 25 центиметара, па и више, али нема уста, ни органе за варење. Свој кратак век од само десетак дана преживи уз помоћ масти које су се наталожиле док је био гусеница.

ХИЉИСКУС ЗА МОНО

се као да се налазите на неком другом крају планете. Преко дана температура се креће између 25°C и 35°C а ноћу се никада не спушта испод 15°C. Влажност ваздуха је велика и увек износи око 80 процената.

Беба од осам тона

Али, најлакше је било постићи одговарајућу температуру и влажност ваздуха. Да би сви ти лептирови опстали, неопходно је брижљиво одабирање биљака чији су цветови богати нектаром, којим се лептирови хране, али и лишћем на коме легу своја јаја. Уз то, лишће је и храна тек излеглим гусеницама.

– Гусенице су – објашњава Фарел посетиоцима – прави прождрљивци, али ће пре умрети него што ће окусити лист на који нису навикле. Кад би беба од два килограма и седамсто грама добијала на тежини истим темпом као и лептир звани монарх, она би за две недеље имала осам тона.

Она је у недоумици, не зна шта да ради с овим лептирићем који је слетео на њену руку

Сигурна ужина чека их на послужавницима: пре-зреле јабуке, крушке, банане, шљиве, ананас...

Тек пристигли лептирови из Малезије оживљавају се раствором шећера

АРХА

Тако је Фарел са Новог Зеланда увезао 2500 стабала лимуновог и поморанџиног дрвета чије је лишће омиљена храна гусенице лептира ластин репак. А ту су још и дрвећа банане, хибикус, бамбус, аканија, афрички невен, лијандер, ананас... У том прекрасном биљном шаренилу, које се нимало не разликује од амбијента влажних тропских шума, играју свој балет у ваздуху лептирови свих величина и боја. Призор готово нестваран.

Лете и у кутијама

Највећи проблем за Фарела и особље Куће лептирова били су инсекти који се хране гусеницама или самим лептировима. То су решили тако што су у башти посадили биљке месождере, као што је мухоловка. То су и три кинеске препелице које ретко користе крила, па нису претња лептировима, а хране се мравима и пауцима, док црвена аустралијска буба-

мара лети од једног до другог афричког невена у потрази за штетним биљним вашима, иначе својом посласицом.

Инсекти стижу у Лондон авионом, затворени у кутије и на влажним јастучићима од вате. У Кући лептирова их одмах крепе раствором шећера и враћају им снагу. Тако највећи број њих успева и да преживи. Посебно упаковане стижу и „лутке“ које се касније претварају у прекрасне примерке лептирова.

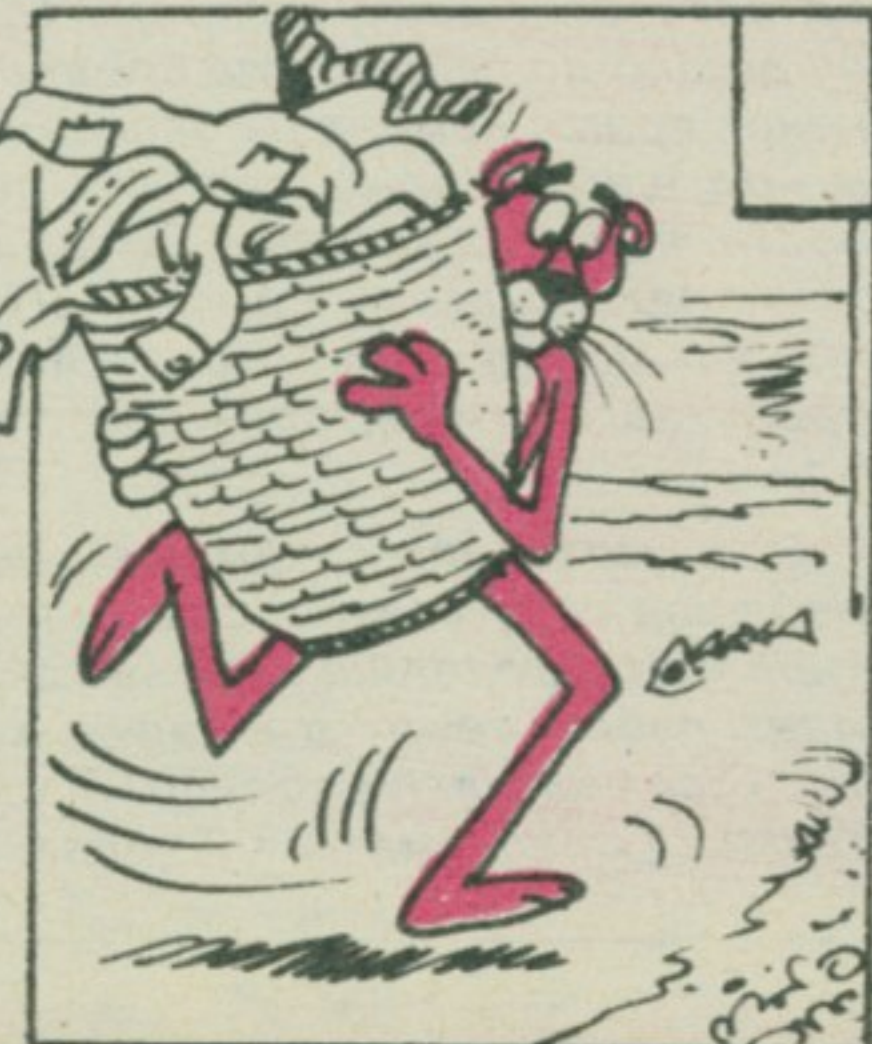
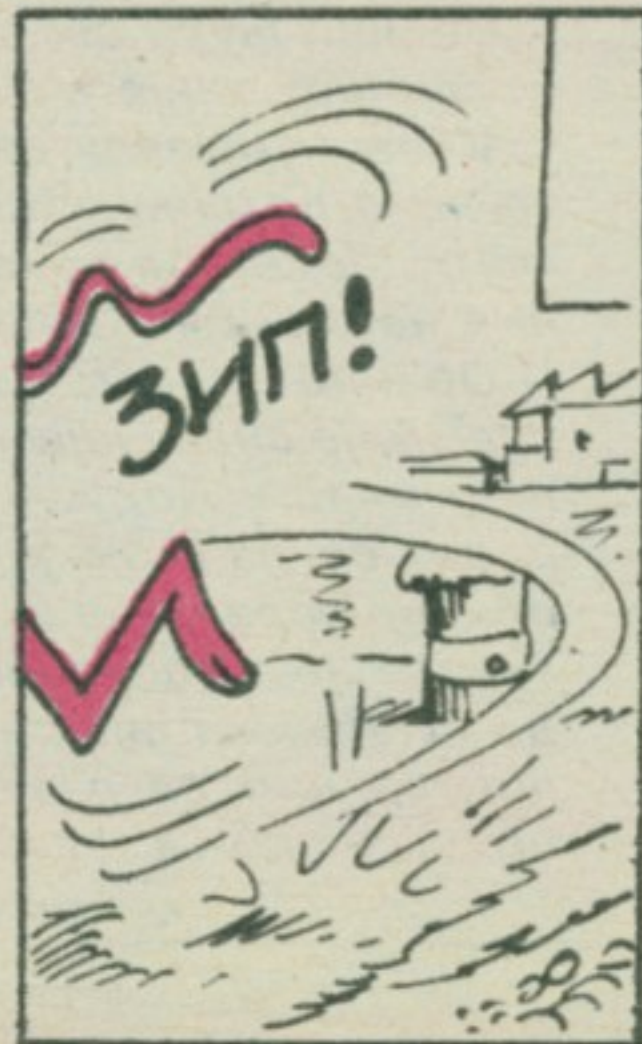
Охрабрен својим успехом у Лондону, Фарел је сличну стаклену башту подигао и на југу Енглеске, у Дорситу, а у преговорима је и са њујоршким ентомолозима (стручњацима за инсекте) да се и тамо оснује Кућа лептирова. Јер, како Фарел објашњава посетиоцима:

– Лептировима се сви диве због њихове лепоте и нежности. Ако би једног дана нестали, Земља би заиста осиромашила, изгубила део своје истинске вредности.

С. И.

ПАНТЕР ПАНТА

КАП ШТО ЖИВОТ ЗНАЧИ

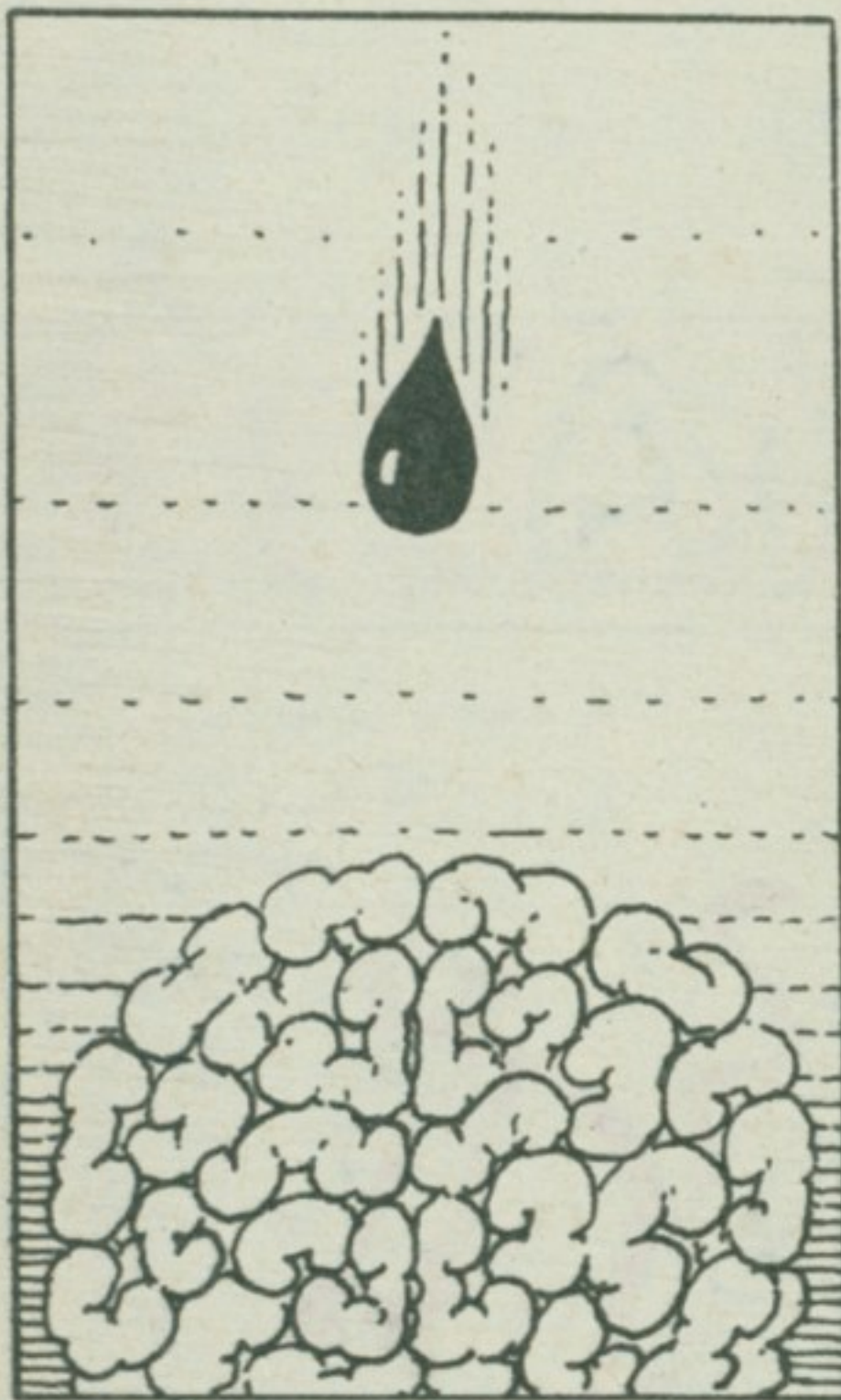
✉ Људи у разговору често помињу мождану кап. Занима ме каква је то у ствари појава.

ЈАСМИНА ОРЛОВИЋ
Бука Караџића 28
15300 Позница

Стручни назив за мождану кап или мождани удар је апopleксија и он означава једну нарочиту врсту оштећења мозга, централног нервног система у нашем организму. Ова појава се јавља кад је у делу мозга прекинута протикање крви, због чега долази до оштећења мождане грађе.

Постоји неколико узрока који могу да спрече неопходно снабдевање крвљу одређених делова мозга. Крвни суд може да прсне, што у мозгу изазива опасно крварење. Крв може и да се згруша у крвном суду мозга, услед чега се крвни суд запуши, чиме престаје даљи проток крви. Ова појава се назива тромбоза.

Мождану кап може да изазове и грч крвног суда, који се сузи толико да крв не може да прође. Нај-

зад, крвни суд може да буде зачепљен чак и ситним крвним угрушком, емболусом, који крвоток донесе из других делова тела. Емболус обично настаје код обољења срца, али може да настане и код других болести или повреда.

Ако је повређен део мозга кроз који пролазе нервна влакна која контролишу вољне покрете (осећај бола, температуру тела, додир, чуло вида, моћ говора и сл.), тада настаје њихов поремећај.

ИСТИНА О ЧАРОЛИЈИ ДРАГОГ КАМЕНА

✉ Много волим накит, нарочито онај од „драгог“ камења. Зато бих волела да знам шта је у ствари драги камен.

ХАТИЦА МУЈКИЋ
78307 Љубија

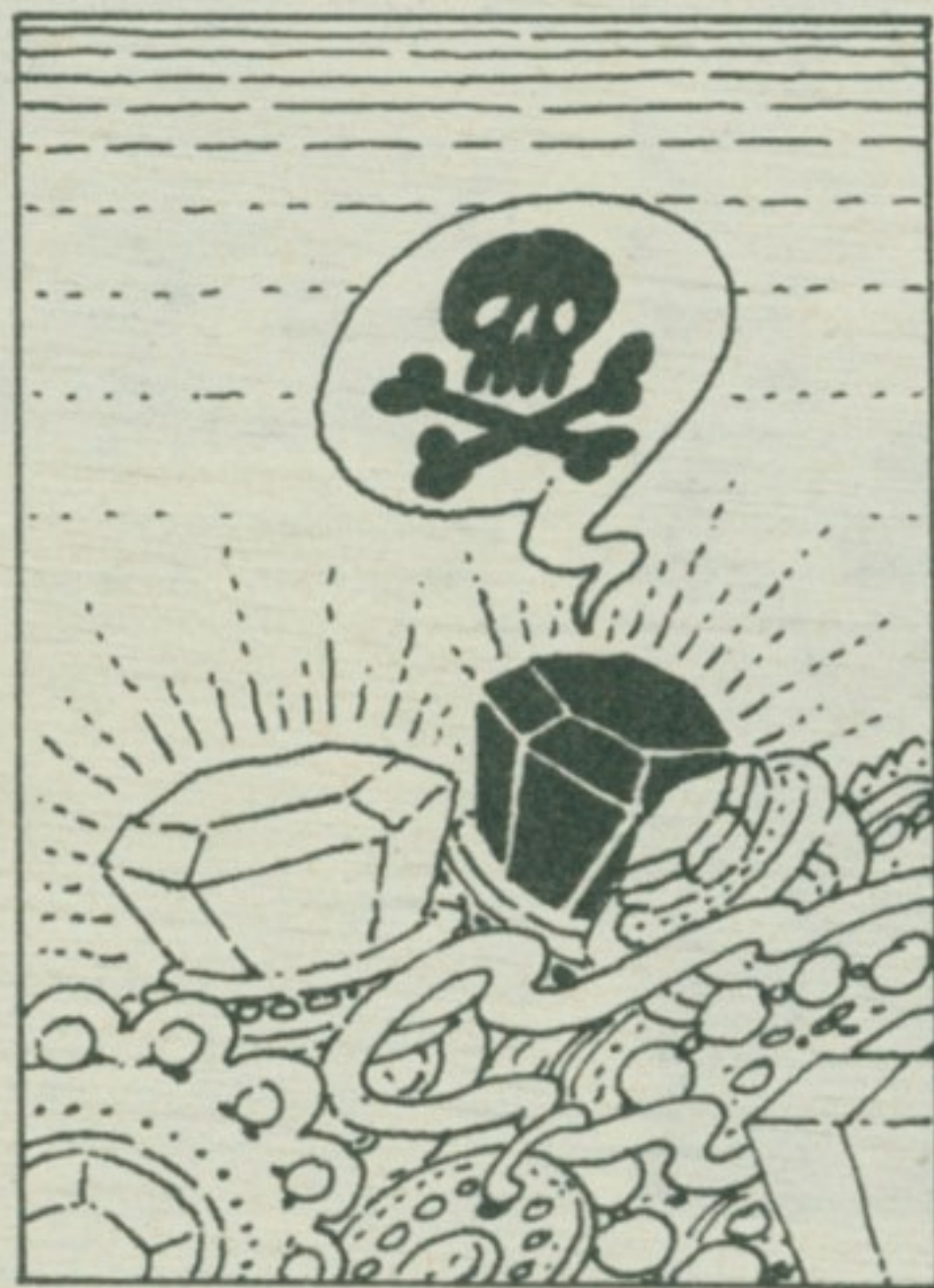
Хиљадама година, и жене и мушкарци, носили су и носе драго камење више као амајлију него као накит: сматрало се да оно сигурно штити од демона, болести, несреће и слично. За драго камење се верује и то да онемо ко га носи омогућује да „види“ шта ће се догодити у будућности или да оно може поуздано да покаже ко је невин, а ко крив.

У старо доба драго камење се разликовало само по боји. Рубин је био сваки црвени драги камен, зелени драги камен звао се смарагд, а плави сафир. Касније је откривено да је неко камење тврђе од осталог и да дуже траје. Тако се дошло до сазнања да вредност неког драгог камена не зависи само од његове боје, сјаја или реткости, већ и од тврдоће. Дијамант се зато сматрају најдрагоценијим јер поред тога што су лепо, представљају и најтврђе драго камење.

Сам израз драго камење употребљава се, у ствари, само за четири најдрагоценија камена: дијамант, рубин, смарагд и сафир. Остали се називају полудрагим, а такви су опал, аметист и топаз.

Дијамант није само најдрагоценији и најскупљи: он је „нај“ још по неким својим особинама. Најједноставнији је драги камен и састоји се од само једног елемента – чистог угљеника. Рубини и сафири су варијанте минерала корунда. Црвена боја рубина јавља се због тога што се у корунду налази и мала количина гвожђа. Сафири су плави због присуства разних оксида.

Велики део изузетно цењеног драгог камења састоји се од једине силиката. Топаз и турмалин убрајају се у ту групу, као и гранит и жад. Неко мање скупо и мање цењено драго камење припада групи кварца, односно чистом силицијуму. Такав је аметист. Опал је такође силицијум, али са пет до десет процената воде. Спада у

оно драго камење за које се верује да онемо ко га носи доноси несрећу, тако да и данас многи због те древне празновереице избегавају да се оките опалом!

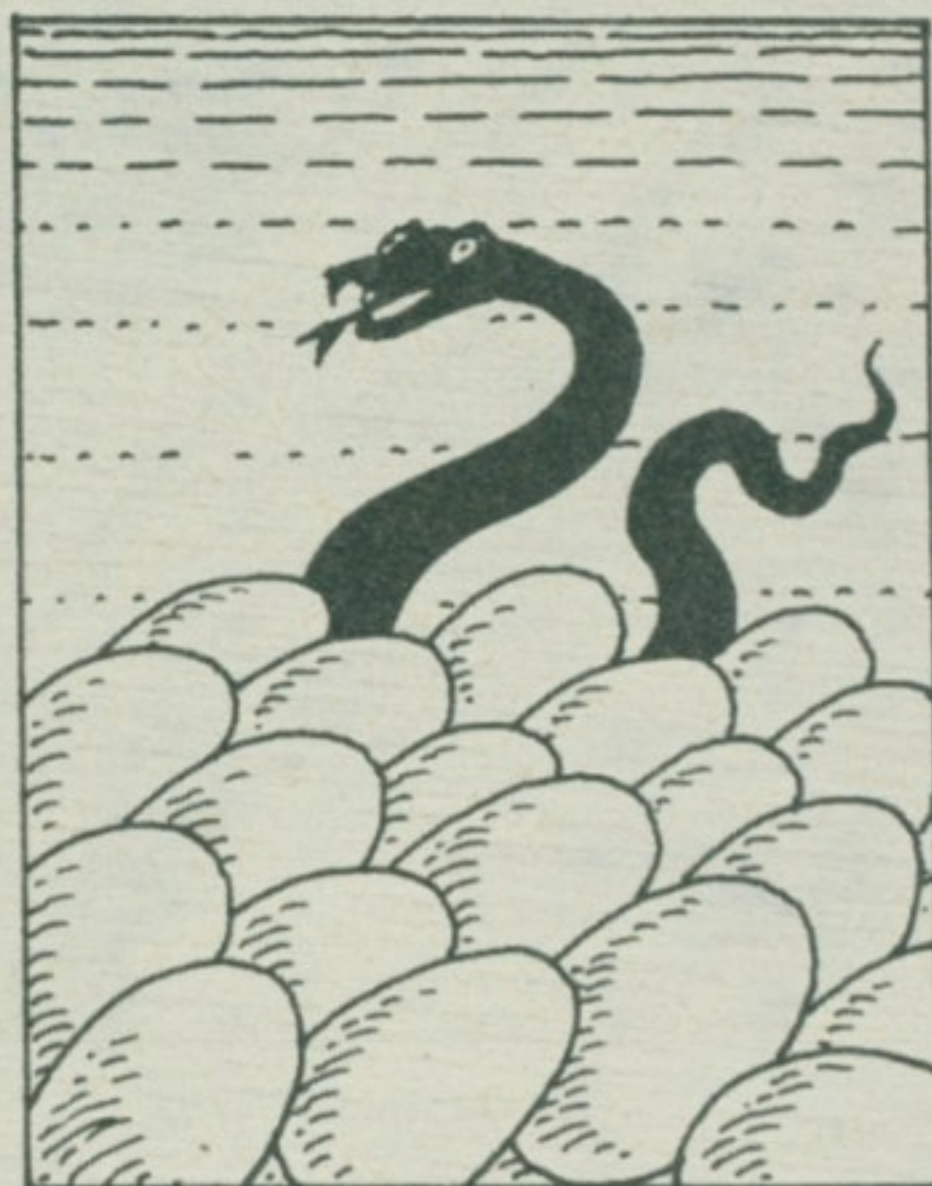
МАМА ЗМИЈА СА СТОТИНУ МЛАДИХ

✉ Мој друг Дејан тврди да неке врсте змија легу младунце из јаја, а друге живе младе. Док ја мислим да сви ови гмизавци полажу јаја из којих излазе младунци. Молимо те да нам кажеш ко је у праву.

МИРОСЛАВ ДИМИТРИЈЕВИЋ
31243 Мокра Гора

Већини људи све змије изгледају слично: змија к'о змија... Међутим, ови гмизавци се међусобно и те како разликују, не само по изгледу. Једна од основних разлика је и начин како долазе на свет.

Обично се погрешно мисли да све змије снесу јаја из којих се излегу млади. Додуше, највећи број врста се рађа из јаја која женке обично полажу на скривита места. Такође је неосновано мишљење да су змијска јаја слична кокошијим: од њих се разликују по томе што су мања, дужа и мекша,

„кожасте“ љуске. Истина, неке врсте змија полажу јаја велика као кокошија.

Различит је број јаја која положи једна змија. Сматра се да је у овоме „шампион“ женка индијског питона, која може да снесе преко стотину јаја. Млади се из јаја излегу под дејством сунчеве топлоте или топлоте која се ствара распадањем биљних материја, на пример лишћа које трули. Змије најчешће не чувају легло, али неке врсте се ипак склупчају око јаја и тешко оном ко им се приближи.

Пошто, дакле, неке змије могу да положе и по стотину јаја одједном, намеће се и питање ко се брине о толиком броју младих кад се излегу. Нико: све младе змије способне су да се старају саме о себи чим дођу на овај свет.

Звечарке, мокасин-змије, водене отровнице, пругасте змије отровнице – само су неке од познатијих врста које рађају живе младе, неке одједном чак и по 75 помага!

СКРОМНИ И УЧЕНИ

✉ Читам роман „Дервиш и смрт“ Меше Селимовића и желео бих да сазнам нешто више о дервишима и такозваном дервишком реду.

БРАНИСЛАВ ИВАНОВИЋ
11306 Гроцка

Дервиш, што на персијском језику значи „сиромаш“, припадник је дервишког реда, секте или тарики. Дервишке секте или тарики су разни начини вршења побожних обреда. Први дервишки ред, чији је почетак историјски установљен, назван је кадерије или кадирије, основан је у 12. веку за време владавине Селџука. Поред овог реда, најпознатији су још халветије и мевлевије, чија се текија некад налазила на Бембаши у Сарајеву, затим накшибендије, с некадашњим текијама у Травнику и Високом, бекташије и руфаије.

У текији, дервишком дому, врше се за друге људе мистични обреди, који се најчешће састоје од дугог, упорног и узастопног изговарања божјег имена, при чему

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Драгана Латас, Првомајска 21, 22400 Рума – има 14 година, воли забавну музику, сакупља салвете, значке, касете и хемијске оловке.

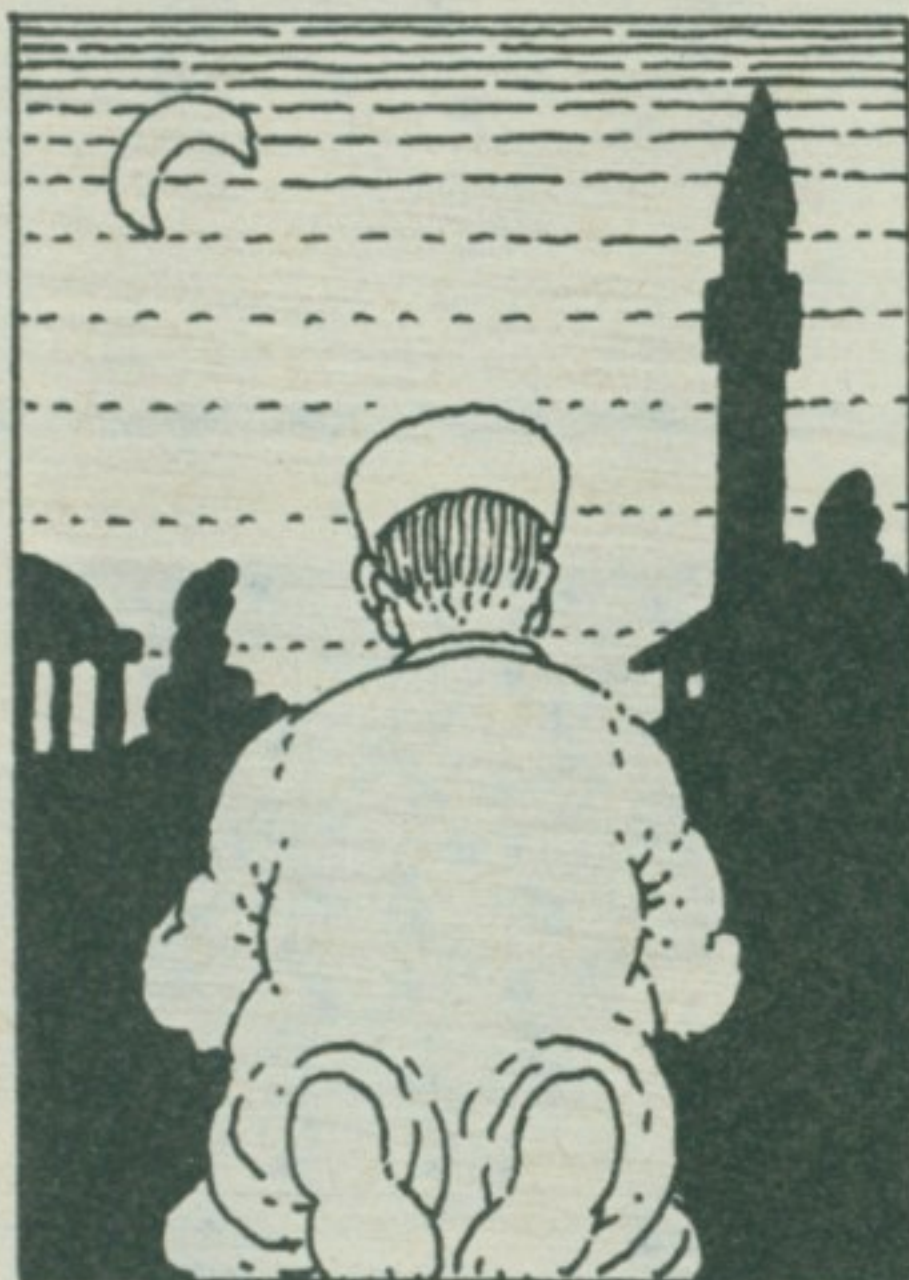
Јасна Мађаревић, Цвијете Зузорић 3, 41000 Загреб – има 15 година, воли рок музику, сакупља значке, салвете и календаре.

Владан Стојковић, Петра Вучинића 3/6, 18000 Ниш – има 18 година, воли спорт и музику, навија за Црвену звезду.

Драган Маринковић, XIII пролетерска 61/1, 14220 Лазаревац – има 14 година, воли путовања и дописивање.

Андреја Фликач, Илица 143, 41000 Загреб – има 15 година, воли музику и спорт (посебно кошарку), навија за Цибону, сакупља постере.

Сања Драгић, Личка 7, 44260 Глина – има 11 година, воли забавну музику, сакупља папирнате лутке.

дerviши настоје да фанатично падну у нарочит занос и тајанствено „сједињење“ с Алахом. Назив дerviш означава и скромног, повученог, побожног и ученог човека.

ЈАЈА СЕ ПРАВЕ И ОД МАЛТЕРА!

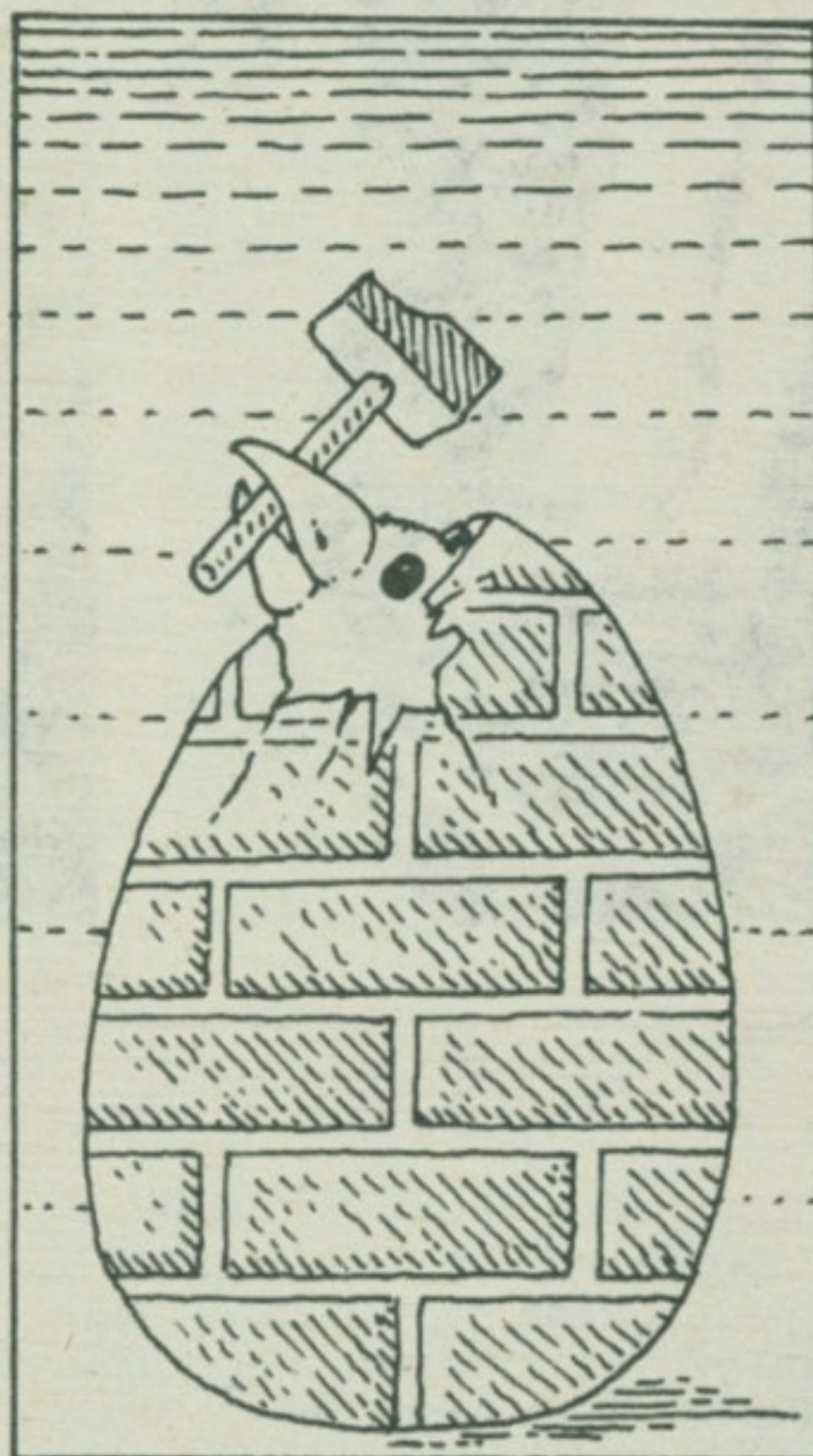
✉ Кад сам био код родбине на селу, видео сам како кокошке кљуцају зид и једу малтер, али не знам због чега то чине. Молим те да објасниш.

РАДОМИР СТЕВАНОВИЋ
Јоакима Вујића 35
34000 Крагујевац

Свим организмима на вишем степену развоја неопходан је калцијум, птицама, односно кокошкама више него другим врстама, јер носе јаја. А љуска јајета је, као што је познато, састављена управо од калцијума: омотач једног кокошијег јајета садржи просечно 5-6 грама драгоценог калцијум-карбоната. Уколико њега нема, кокошка ће да снесе јаје без љуске које може да пукне чим изиђе из њеног тела.

У савременим фармама препарати калцијума дају се кокошкама заједно с храном. За разлику од ових у заточеништву, кокошке које слободно шетају по природи налазе калцијум на разне начине. Један од њих је и необично кљуцање зида, у којем се налази овај елемент. А да ово раде, води их инстинкт, односно мајка природа.

Уколико кокошке које носе јаја нису у могућности да свој организам снабдевају довољном количи-

ном калцијума, могу и да угину. Зато искусна домаћица, уколико у дворишту има кокошке, љуску употребљених јаја баца њима, а коке их у сласт поједу.

Само кокошије јаје је у људској исхрани веома важан извор калцијума, без којег нема правилног раста и развоја, нарочито костију и зуба. Једно јаје садржи око 0,13 грама калцијума.

Модели и цене

Set	– 16.770.–
Game	– 18.020.–
Viktory	– 23.228.–
Matchball	– 25.381.–
Montecarlo	– 25.381.–

Београд – Динарска 14
Прод. „Сава“, Г. Принципа 18 Тел: 647-643

РО „ВЕЛОМОТОР“ ООУР „ЈУГОБИЦИКЛ“

(место и датум)

Овим неопозиво поручујем:

(модел)

36/37/38/39/40/41/42/43/44/45/46/

(бројеви)

Укупан износ увећан за трошкове поштарине платићу поштару приликом преузимања пошиљке
Читко попуњене наруџбенице са обавезном назнаком LOTTO БЕОГРАД слати на адресу: Динарска 14

(презиме, име оца и име)

(занимање)

(адреса стана, број поште, место, улица и број)

(тел. у стану – тел. на радном месту)

(потпис поручиоца, бр. лич. к. и место издавања)

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
др Иван Стојановић

В. д. руководиоца ООУР-а и в. д. главног и одговорног уредника „Политикин забавник“
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ

Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић и Никша Стипчевић. Чланови Савета из Редакције: Дарко Рибникар, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Божана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патригић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић, Зора Меденица.

СЕКРЕТАРИЈАТ:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 150 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

Тромесечна 1.656,00 динара, полугодишња 3.312,00 динара, годишња 6.624,00 динара

ПРЕТПЛАТА

ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Тромесечна 3.312,00 динара, полугодишња 6.624,00 динара, годишња 13.248,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	\$ 42.–
СР НЕМАЧКА	ДМ 93.–
ШВЕДСКА	Шкр. 299.–
ФРАНЦУСКА	Ффр. 285.–
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 79.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника одговоран: Миливоје Весовић, руководиоца ООУР-а „Дубока штампа“.

НАСЛОВНА СТРАНА
НЕНАД МИКАЛИЧКИ – БАНГО

6. 3. 1987. ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК 49

Све је могуће

ЛИТАР БЕНЗИНА
700
КИЛОМЕТАРА

Први пут у историји аутомобилизма догодило се (у месту Кастеле у Француској) да су, уместо болида формуле 1, пажњу посматрача привукла необична возила прављена у приватним радионицама. Реч је о шампионату на којем учествују искључиво самостални конструктори возила, при чему се за победника проглашава онај ко, у року од четрдесет минута, пређе раздаљину

од 16.443 метра и потроши најмање горива.

Ове године у такмичењу су учествовали све сами млади и амбициозни људи који иду укорак с временом и имају довољно знања из ове области и занимања за примену нових технологија.

Победник такмичења је један британски конструктор-пилот који је потрошио тако мало горива да је,

теоријски, с једним литром бензина могао да пређе читавих 746 километара. А то је, у односу на монструозне формуле 1, које на сваких 300 километара морају да пуне резервоар, недостижна предност.

На сликама видите нова необична возила – облика торпеда и са дискоидним точковима што је последња новост.

